

AVANTPROJECTE D'ORDENANÇA DEL PAISATGE URBÀ DE TERRASSA

Ajuntament de Terrassa

ORDENANÇA
ARQUITECTE URBANISTA

Índex del document

I. MEMÒRIA DESCRIPTIVA	5
1 Introducció	8
2 Objectius de l'avantprojecte	9
3 Àmbit	10
4 Metodologia de treball	10
5 Marc teòric sobre el paisatge urbà	13
6 El context urbà	22
7 Diagnosi del paisatge de Terrassa	31
II. MEMÒRIA PROPOSITIVA	40
1 Objectius de la futura ordenança	42
2 Estratègia normativa	44
3 Estructura de l'ordenança	52
4 Punts forts de l'ordenança i referències de regulació	55
5 Proposta participació ciutadana	61
III. PLANOLS	64
1 Plànols descriptius. La forma del paisatge	66
2 Plànols propositius. Matriu estructural - Espai ciutat - Espai domèstic	77
IV. RECULL SESSIONS TEMÀTIQUES	93
1 Síntesi de la participació tècnica	95
V. RECERCA SOBRE ORDENANCES DE PAISATGE	97
1 Anàlisi dels casos més rellevants	99
2 Estructura normativa	101
3 Elements	102
4 Zonificació	106
5 Estudis d'integració paisatgística	108
6 Participació ciutadana	1

Crèdits del document:

EQUIP EXTERN REDACTOR:

Jordi Peralta i Eugènia Vidal, arquitectes

EQUIP DE SEGUIMENT MUNICIPAL: URBANISME

Marta Gómez, Directora dels Serveis d'Urbanisme

Ton Estapé, Cap del Servei Planificació Estratègica

Íñigo Fages, Cap del Servei de Llicències

Jordi Vall, Cap del Servei de Planejament urbanístic

I. MEMÒRIA DESCRIPTIVA

- 1 Introducció
- 2 Objectius de l'avantprojecte
- 3 Àmbit
- 4 Metodologia de treball Cronograma
- 5 Marc teòric sobre el paisatge urbà
- 6 El context urbà
- 7 Diagnosi del paisatge de Terrassa

1 INTRODUCCIÓ

Dels objectius que planteja el programa polític de l'equip de govern de Terrassa, n'hi ha dos que incideixen en l'acció sobre la ciutat i el seu paisatge urbà, en els que s'emmarca el present treball:

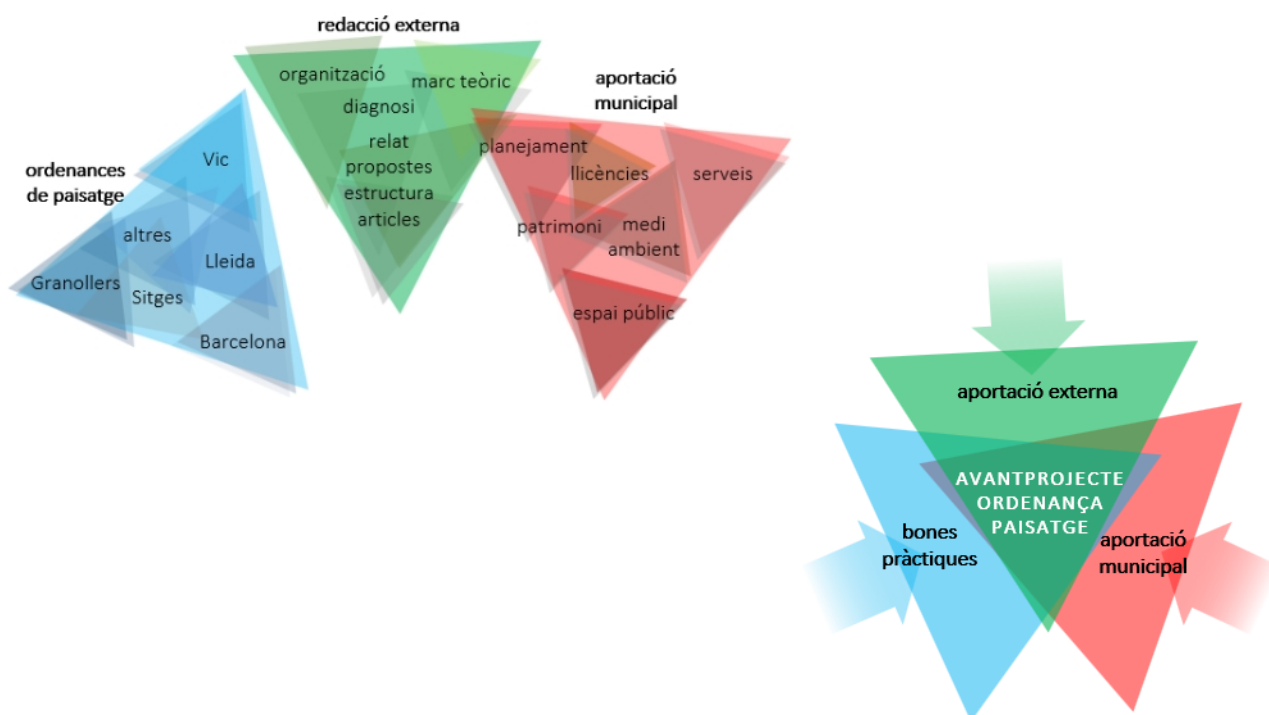
- La «revolució verda»: un nou model de ciutat per viure millor, preservar el medi ambient i combatre la crisi climàtica.
- L'espai públic i el disseny d'una ciutat a la mida de les persones, pensant en tots els barris.

Per fer front a aquest repte, ara fa un any (juliol de 2020), l'Ajuntament va crear el Consell de la Qualitat Arquitectònica i Urbanística. El seu objectiu és vetllar per la protecció dels valors que marca la Llei d'Arquitectura. Entre les funcions que li són assignades, destaquen les d'emetre informes en aquells sectors que siguin d'especial interès pel seu valor històric, artístic, social, paisatgístic i ambiental, i proposar criteris tècnics a tenir en compte quan es faci la gestió i contractació administrativa dels projectes.

Seguint aquesta mateixa aspiració, i de manera complementària, s'inicia la redacció d'aquest avantprojecte que ha de servir per a iniciar un procés de debat col·lectiu que conclouï amb la redacció de la nova ordenança de paisatge urbà de Terrassa.

Les exigències del progrés, l'aparició de noves activitats, els avenços de noves tecnologies, la demanda de nous serveis, juntament amb l'aparició de noves dinàmiques socials i econòmiques, han provocat un seguit de canvis en les ciutats que les converteixen en territoris de màxima concentració d'informació, de nous serveis i instal·lacions amb nous requeriments tècnics. La responsabilitat dels ajuntaments en la protecció i millora del paisatge urbà de la ciutat no es limita a la creació dels espais públics i a la regulació urbanística dels desenvolupament físic, sinó també en el posterior control de l'estat de conservació de les edificacions, així com del manteniment de les condicions de seguretat, salubritat i ornament. Per fer-ho, cal establir una ordenança que compti amb el consens suficient, basat en un contingut ben fonamentat que eviti caure en la discrecionalitat o el biaix que pot provocar la manca d'un marc tècnic solvent.

Existeixen diferents instruments per planificar, protegir, millorar o transformar el paisatge urbà. Els diferents tipus d'ordenances inclouen aquelles normes que tenen a veure amb elements molt concrets com la publicitat, l'accessibilitat, la utilització terrasses, els usos a l'espai públic i col·lectiu, o d'altres aspectes ambientals, paisatgístics, patrimonials, etc. L'ordenança de paisatge, en aquest sentit, és un recurs limitat d'intervenció en el conjunt de valors urbans. És un complement de la regulació urbanística i d'altres regulacions pròpies de l'edificació per tal d'ordenar certs elements que intervenen d'una manera molt directa en la percepció del paisatge urbà.

2. OBJECTIUS DE L'AVANTPROJECTE

CONSCIENCIAR

L'Avantprojecte té **una vocació voluntàriament pedagògica, oberta i incipient**. El seu sentit, és establir una primera base de coneixement que es comparteixi i s'enriqueixi per la participació ciutadana i d'altres agents del territori. Aquest coneixement ha estat aportat per l'equip redactor, però ampliat, matisat i enriquit pel debat tècnic interdisciplinari que s'ha dut a terme amb els diferents serveis tècnics municipals. Aquesta transversalitat resulta imprescindible per a desenvolupar un avantprojecte d'aquesta naturalesa.

Explicar i compartir tot aquest treball ha de permetre també incidir en la re-valorització del propi paisatge urbà de Terrassa. Posar en valor aquells aspectes identitaris, a vegades evidents i compartits i d'altres menys coneguts o assimilats. Millorar la percepció col·lectiva augmentant l'estima per aquest territori. Co-responsabilitzar a tots els terrassencs per tenir cura del paisatge urbà i promoure'n la seva millora.

REFLEXIONAR (escala macro)

L'elaboració d'una Ordenança del Paisatge Urbà és un treball complex, que requereix d'una diagnosi exhaustiva de la situació de la ciutat. Encetar aquesta elaboració en el format d'avantprojecte obre l'oportunitat de generar una reflexió més ambiciosa, partint d'aquesta diagnosi, que estableixi un marc més ampli del que seria propi d'una ordenança. Aquest marc general integrarà el relat municipal respecte el paisatge, obrint el focus i servint de suport teòric per a l'establiment de les estratègies tant sistemàtiques com singulars relacionades amb el model urbà de Terrassa.

La reflexió ha servir també per introduir la **mirada sobre tot el municipi**, incloent tots els seus barris. És necessari desbordar la concepció generalitzada de que els esforços públics per a millorar la qualitat paisatgística de la ciutat s'han d'acotar només en el nucli històric. Cal posar en valor i operar sobre les múltiples identitats, característiques i necessitats dels barris.

Aquest avantprojecte podrà servir també com a document de referència per a altres iniciatives o necessitats que superin temporalment o a nivell de contingut la futura ordenança. Un exemple molt clar pot ser la seva utilització per nodrir, sustentar, o ampliar quan sigui necessari, els criteris del Consell de la Qualitat Arquitectònica i Urbanística.

ANTICIPAR (escala micro)

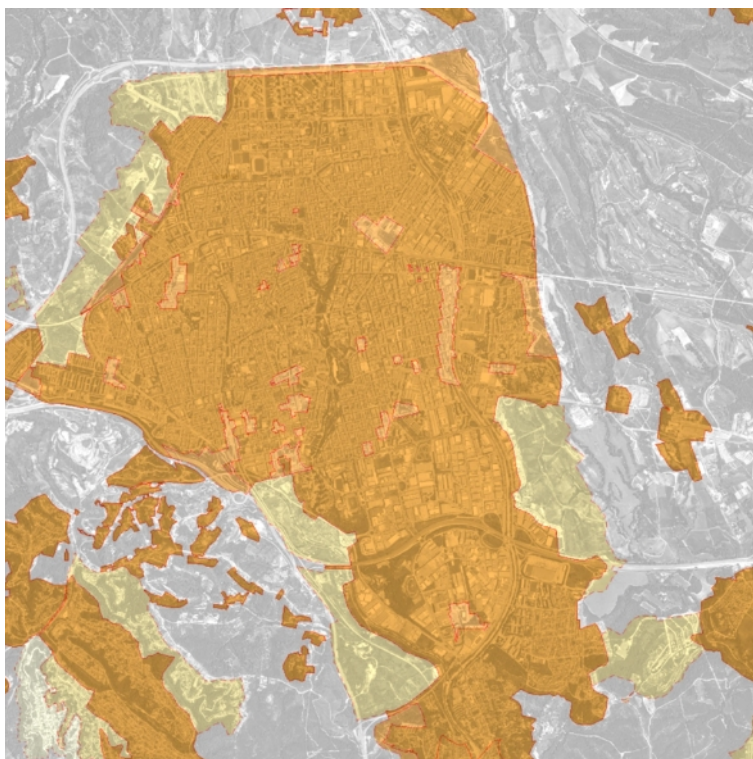
Cal compaginar aquesta mirada general amb una baixada a l'escala concreta i domèstica, per a anticipar, comprovar, recollir i treballar els **elements paisatgístics** que es defineixin com a més rellevants en la regulació de la futura ordenança. En aquest detall, es podran recollir i integrar les problemàtiques i oportunitats concretes vinculades a aquests elements. Serà la relació i el diàleg entre aquestes dues actituds (macro vs micro) el que farà enriquidor i transcendent el contingut de l'avantprojecte i el debat tècnic, polític i ciutadà. En conclusió, l'avantprojecte haurà de concretar aquell contingut necessari per a que orientar i estructurar la futura ordenança de paisatge: els seus objectius, els criteris específics per a la regulació dels elements paisatgístics, l'estructura i l'abast, així com possibles aspectes innovadors.

CONSENSUAR

Per la seva pròpia idiosincràsia és imprescindible avançar l'ordenança en forma d'avantprojecte per sotmetre'l a un procés de participació que incorpori la **visió, opinió, aportació de màxim d'agents implicats en el territori**. És per això que l'Ajuntament de Terrassa, amb el lideratge dels Serveis d'Urbanisme, planteja l'avantprojecte com un procés obert de redacció per a poder operar amb major llibertat i flexibilitat i per a generar un debat fèrtil. En primer lloc, i en la fase de redacció del mateix avantprojecte, cal generar un debat tècnic entre els diferents departaments, experteses i sensibilitats del mateix ajuntament (planejament, espai públic, patrimoni, medi ambient, etc.). En segon lloc, i ja amb l'avantprojecte tancat, s'encetarà un segon procés participatiu amb la ciutadania i diferents agents del territori. Aquest segon procés participatiu haurà de definir-se en termes generals dins del mateix avantprojecte. Amb aquestes dues fases de participació s'obtindrà el coneixement aspiracions col·lectives de la ciutat, consensuades amb una visió conjunta del model de paisatge terrassenc. Aquest consens servirà també per a prioritzar la regulació dels seus elements més transcendents. Conclòs aquest procés participat sobre l'avantprojecte, es podrà assumir amb garanties i consens la redacció de la nova ordenança de paisatge.

Per a promoure i facilitar aquesta participació s'ha procurat que el contingut estigui presentat en un llenguatge entenedor i accessible per a una persona no especialitzada i s'acompanyi de material gràfic complementari i suggerent.

3. ÀMBIT

Per a vehicular les determinacions de l'ordenança és necessari establir un àmbit d'intervenció. Seguint les indicacions del plec tècnic realitzat per l'Ajuntament, l'àmbit d'estudi inclou tot el sòl urbà. Per tant, s'inclou tot aquell sòl en règim urbanístic de sòl urbà consolidat i no consolidat. Aquest àmbit suposa al voltant de 2.200 hectàrees de sòl, que representen un 16% del sòl del municipi.

En el decurs del treball, caldrà concretar si és convenient, o no, la incorporació del sòl industrial o altrament la incorporació dels sòls urbanitzables per a integrar els mateixos criteris i requeriments que siguin d'aplicació pel conjunt de sòl urbà.

En qualsevol cas, aquest avantprojecte inclourà en la seva mirada d'escala municipal aquells elements que estableixin una relació visual, funcional o física amb els espais oberts i la seva estructura territorial.

4. METODOLOGIA DE TREBALL

EL PROCÉS CAP A LA NOVA ORDENANÇA DE PAISATGE

La redacció de l'Avantprojecte d'Ordenança de Paisatge Urbà es recolza en l'ampli coneixement del que disposen els Serveis d'Urbanisme de l'Ajuntament de Terrassa, gràcies a la seva pràctica i experiència a la ciutat.

La metodologia planteja integrar una diagnosi dels punts forts i febles del paisatge urbà de Terrassa i en la definició municipal i col·lectiva d'un model de paisatge. Aquest model ha de servir per a emmarcar l'Ordenança de Paisatge urbà i per establir estratègies complementàries.

El coneixement de la percepció del paisatge per part dels col·lectius socials i les seves aspiracions al respecte és necessari per avaluar l'orientació que haurà de seguir la definició d'un model de paisatge per a la ciutat. Les principals fonts per determinar aquest coneixement seran el model de ciutat, la participació activa i els documents de referència elaborats, tan pel propi Ajuntament com per altres agents. L'objectiu és establir pautes i criteris d'avaluació i regulació paisatgística, així com possibles estratègies d'intervenció que reforcin el discurs regulador (per exemple a Barcelona, la regulació de les mitgeres des de l'ordenança es complementa amb la promoció municipal d'un concurs públic per a valorar-ne les noves actuacions més interessants i atractives).

La millora i transformació del paisatge és indissociable del model de ciutat. Els plantejaments en un i altre sentit han de ser coherents i s'han de reforçar mútuament, a mig i llarg termini. Tan la diagnosi, com els objectius paisatgístics, hauran de potenciar el model concret del municipi. Així mateix, aquest haurà de

recollir la reflexió paisatgística del document que es proposa. D'una banda, el model social, econòmic, d'espais lliures, etc. incideix en la qualitat dels espais col·lectius i la seva percepció. De l'altra, el paisatge ha de formar part del model global de ciutat: en les polítiques d'habitatge, en les transformacions urbanístiques, en la gestió del benestar social, en la seva projecció exterior, etc. La participació és un aspecte clau d'aquesta metodologia per a la millora i transformació del paisatge. Aquesta s'entén com un procés que pot ser sostingut i no aparèixer únicament en la fase d'anàlisi i diagnòsi. En sintonia amb els objectius generals, els objectius de la participació activa són:

- Promoure la corresponsabilitat públic-privada en la millora i transformació del paisatge.
- Detectar oportunitats i reorientar estratègies.
- Conèixer la percepció i vivència del paisatge quotidià, especialment els intangibles.
- Contribuir a la reflexió i valoració del paisatge urbà.
- Avaluar les propostes presentades en l'avantprojecte d'ordenances.

La metodologia incorpora els següents principis:

- Integrar en documents gràfics sintètics el coneixement tècnic i polític municipal sobre els temes claus en la regulació del paisatge urbà de Terrassa.
- Incorporar una visió estratègica que permeti impulsar tècnica i políticament l'Avantprojecte d'Ordenances de Paisatge Urbà. Per aconseguir aquesta nova mirada s'utilitzaran diferents estratègies:
 - Realitzar un canvi d'escala tant macro com micro.
 - Analitzar l'evolució històrica dels àmbits per trobar elements estructurals subjacents.
 - Analitzar les possibilitats de desenvolupament urbanístic i econòmic de les propostes, anticipant aspectes de gestió, percepció ciutadana, etc.
 - Crear un relat senzill però robust i versàtil per a impulsar aquest repte urbanístic.
- Introduir aspectes innovadors que permeti un procés evolutiu de les propostes i un ventall més ampli de possibilitats.

D'aquesta manera, l'Ajuntament ha pogut valorar i optar tàcticament per aquelles opcions que considera més adients amb més coneixement de causa.

Per a dur a terme el treball amb el màxim consens i transversalitat tècnica i política és proposa un sistema pautat de reunions de treball cada tres setmanes aproximadament, per a realitzar consultes, comprovacions, amb l'equip tècnic municipal; una reserva mensual per a anar fent el seguiment serveis tècnics que l'Ajuntament consideri. A banda d'aquestes reunions, es contempla la possibilitat de realitzar altres reunions puntuals que el calendari o el contingut del treball pugui exigir.

I. Idees prèvies, anàlisi i primeres propostes

II. Participació tècnica municipal

III. Desenvolupament, integració i redacció

IV. Document Avantprojecte d'Ordenança de Paisatge

El procés de treball s'organitza a partir de la combinació de tres formats de treball. En primer lloc, el treball extern de l'equip redactor fent recerca, anàlisi, aportacions en clau reflexiva o propositiva. En segon lloc, el treball de seguiment i debat tècnic, en diferents sessions al llarg del treball, amb un grup estable format per quatre tècnics de l'àrea d'urbanisme de l'Ajuntament a més de l'equip redactor. Per últim, les sessions temàtiques, on participen persones vinculades a l'Ajuntament de diferents àrees i especialitats. L'objectiu d'aquest tercer format és el de coordinar i enriquir tot el contingut, exposant els avanços realitzats, les referències existents sobre cadascuna de les temàtiques tractades i obrir un torn d'aportacions ordenades segons un guió pre-establert que ajuda a orientar i endreçar el contingut.

En el document IV. Recull de les sessions temàtiques, s'incorporen de manera detallada les aportacions realitzades en les diferents sessions. Tot aquest contingut, s'ha tingut en compte alhora de revisar, ampliar o matisar els plantejaments, textos i aspectes transcendentals d'aquest document.

GRUP DE TREBALL ESTABLE

EQUIP EXTERN REDACTOR:

Jordi Peralta i Eugènia Vidal, arquitectes

EQUIP DE SEGUIMENT MUNICIPAL: URBANISME

Marta Gómez, Directora dels Serveis d'Urbanisme

Ton Estapé, Cap del Servei Planificació Estratègica

Íñigo Fages, Cap del Servei de Llicències

Jordi Vall, Cap del Servei de Planejament urbanístic

PARTICIPACIÓ PUNTUAL

RESPONSABLES D'URBANISME:

Carles Caballero, regidor d'urbanisme

Cristina Escudé, Directora de l'Àrea d'Urbanisme

TÈCNICS MUNICIPALS TRANSDISCIPLINARS:

Àngela Vilarrubias

Antonio Moro

Joan Coma

Trinitat Fornieles

Anna Busqué

Marga Rodríguez

Montserrat Portell

Anna Crispí

ORGAN CONSULTIU:

Anna Pardo

Anna Busqué

Joan Coma

Bernat Navarro

Marta Peralta

Brossa arquitectes

Jon Tugores

Andreu Lozano

Lluïsa Melgares

5. MARC TEÒRIC SOBRE EL PAISATGE URBÀ

DEFINICIÓ DEL PAISATGE

Aquest treball assumeix la definició del Conveni europeu del paisatge [1], que estima que paisatge és l'àrea tal com la percep la població, el caràcter de la qual és resultat de la interacció de factors naturals i/o humans. Per tant, d'acord amb aquesta definició, es considera paisatge tant un àmbit territorial determinat com la percepció que la ciutadania té d'aquest espai.

La percepció del paisatge és una experiència polièdrica que depèn del punt de vista i dels valors del subjecte que observa la realitat que l'envolta. Aquest subjecte tant pot ser una persona individual com un col·lectiu que comparteixi punt de vista i valors. En conseqüència en una societat coexisteixen diferents percepcions del paisatge. En aquest sentit quan ens plantegem definir quin és el paisatge d'un municipi, pot ser necessari interpel·lar alguns col·lectius per esbrinar quina és la seva percepció del paisatge. Així no tindrem un únic punt de vista, sinó més d'un, i la visió del municipi serà més rica i diversa. A més, quan posem sobre la taula els aspectes que incideixen sobre el paisatge com la transformació urbana, la urbanització, la gestió de l'espai públic, l'ús dels espais col·lectius, els olors, les façanes, els paviments, i tants altres, ens adonem que són conceptes pertanyents a categories diferents i que difícilment els podem posar en un mateix sac.

Certament existeix un gruix teòric i instrumental molt important pel que fa a la gestió del paisatge en general i que històricament s'ha centrat més en el paisatge dels entorns naturals o rústics i en àmbits de major abast territorial. En canvi, existeixen pocs instruments d'anàlisi i gestió del paisatge urbà en concret, especialment amb una visió integradora que superin la dicotomia entre el verd i la ciutat.

Pel que fa als principals instruments de protecció, gestió i ordenació del paisatge, la legislació paisatgística preveu dos documents molt diferents: els catàlegs i les cartes de paisatge. El primer és un document de caràcter més descriptiu basat en les unitats de paisatge i que inclou una sèrie de paisatges d'atenció especial. L'abast coincideix amb els plans territorials parcials i les seves directrius formen part d'aquest planejament territorial. El segon és una eina, de caràcter voluntari, de concertació d'estratègies en matèria de paisatge.

El paisatge urbà

Des d'un punt de vista geogràfic, el paisatge urbà és el paisatge de la ciutat. En aquests entorns, a diferència d'altres paisatges, els factors humans tenen més pes. Pel que fa a la seva percepció, es tracta d'espais quotidians viscuts de manera col·lectiva per part de la població.

Per a intervenir en el paisatge urbà, l'objectiu no pot ser exclusivament la conservació dels valors preexistents. Cal incorporar l'actitud Urbana que no és altra que la millora i transformació de la ciutat, i el paper de la participació, que s'entén com un procés sostingut i quotidià i no únicament en la fase d'anàlisi i diagnòsi.

La ciutat es conforma d'una combinació d'espais privats articulats a través d'un espai públic que els hi dona accés i que ofereix funcions complementàries. En aquest sentit, el valor de l'espai públic rau, no tant en el seu valor estètic, mida o representativitat, sinó en la capacitat de posar en relació i dotar de significat urbà a l'espai privat. Existeix, però, un tercera categoria que se solapa entre les dues anteriors i que és essencial per comprendre l'anàlisi del paisatge urbà i la seva possible transformació: els espais col·lectius. Es tracta d'aquells espais mixtes on la propietat queda en segon terme, i la funció de relació entre la ciutadania esdevé protagonista. Espais públics absorbits per usos particulars temporals o permanents, i també espais privats que s'utilitzen de forma pública. Espais de relació de caire social o cultural com centres cívics, bars, jardins, equipaments esportius, escoles, cantonades, places, també espais de relació de caire econòmic com mercats, hipermercats, centres comercials, i altres espais de relació més tangencials com parades de metro, hotels, benzineres, i molts altres. Tots ells conformen un catàleg d'espais a potenciar en un paisatge urbà que ha d'aspirar a ser divers, intens i complex.

Aquesta visió mixta serveix també per superar la històrica relació vertical (top/down) entre el rol de l'administració pública, que intervenia prioritàriament (i sovint autònomament) en l'espai públic reconegut, i la ciutadania, que es limitava a actuar i a promoure millores de l'espai privat propi. El creixent procés d'empoderament social envers els assumptes públics i la reclamació d'una participació més pro-activa, ha de permetre que la millora d'aquest espai col·lectiu, en tant que paisatge urbà, sigui transversal.

ELS ESPAIS COL·LECTIUS

Espais públics

Es caracteritzen per ser oberts i d'accés universal. Segons l'escala i geometria es poden dividir en:

- Espais de trobada: plaça, jardí, parcs ...
- Espais per passejar: passeig, rambla, porxos...
- Eixos urbans: carrer, avinguda, passatge...
- Infraestructures territorials: riu, autopistes...

Espais semi-públics

Són espais relacionats amb activitats específiques d'iniciativa o propietat pública. Es caracteritzen per un accés condicionat. Poden agrupar-se en oberts, si l'activitat es porta a terme en un recinte a l'aire lliure, i tancats si es desenvolupa en un de tancat. També es poden classificar en:

- Equipaments: mercats, escoles, centres esportius, culturals...
- Espais del transport: estacions de metro, tren...
- Edificis de culte: esglésies, mesquites...

Espais semi-privats

Són aquells espais de titularitat privada que participen del paisatge urbà. Alguns tenen un accés més obert i d'altres un major impacte visual, però tots són percebuts de manera col·lectiva. En funció del seu ús, s'estableix la següent classificació:

- Equipaments privats: estadi de futbol, recintes sanitaris, benzineres, discoteques...
- Residencials: jardins, portals, balcons, patis, passatges...
- Comercials: botigues, quioscos...
- Serveis: bar, restauració, hostaleria, bancs, oficines d'atenció al públic...

Espais potencials

Són aquells espais indefinits, sense ús actual, de propietat tan privada com pública. Són espais expectants susceptibles d'esdevenir temporalment o a llarg termini espais col·lectius. Es poden classificar en funció de la seva escala i posició:

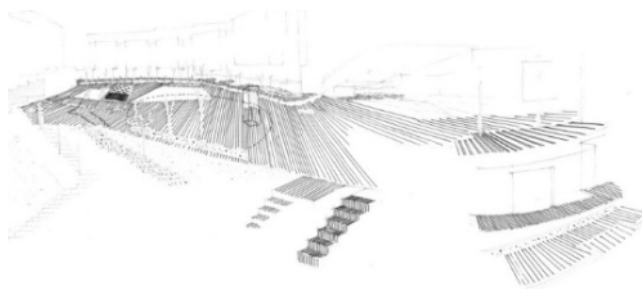
- Espais perifèrics: vores urbanes
- Buits urbans: solars, buits de planejament, espais/edificis abandonats...

Les pells

Les pells de la ciutat, per la seva banda, tenen una gran incidència en la definició dels espais col·lectius, sobretot des del punt de vista dels components del paisatge. Les pells conformen tan física com visualment els límits d'aquests àmbits. A més, no són simples plans o telons de fons. També engloben una sèrie d'espais de transició, els anomenats espais interval, com balcons, porxos, etc., que actuen de filtre entre l'àmbit col·lectiu i el privat o íntim.

Pells horitzontals

Són aquelles superfícies que conformen el suport físic de les activitats i els fluxos dels espais col·lectius. A diferència de les pells verticals, es relacionen més directament amb la component d'ús. A partir del seu grau de transformació i geometria, es classifiquen en:

Urbanització impermeable: calçades, voreres, places...

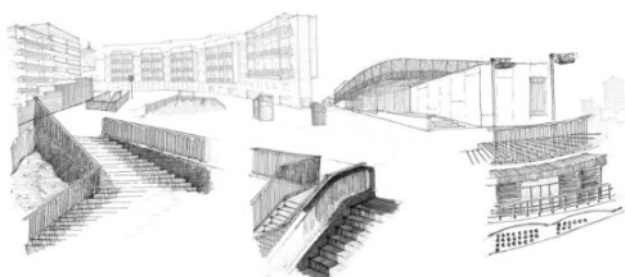
Urbanització permeable: jardins, parterres, parcs, paviments drenants...

Substrat natural, solars, matollars, talussos, boscos...

Plans inclinats: escales, rampes...

Pells verticals

Són aquells elements perpendiculars al pla del terra que limiten la visió i modulen l'accés físic als diferents espais col·lectius. Per la seva posició tenen un gran impacte en el paisatge com a imatge. Segons el grau d'opacitat i permeabilitat poden agrupar-se en:

Filtres i barreres visuals: arbrat, tanques, vegetació

Filtres físics: portes, portals, aparadors, finestres, balcons, porxos, passatges...

Barreres físiques: façanes, murs, mitgeres, plantes baixes cegues...

Teló de fons

Són aquelles escenes que delimiten un espai col·lectiu en el seu horitzó més llunyà. La distància transforma la visió d'aquests elements verticals i superfícies horitzontals en una imatge plana. Segons els seu caràcter dominant es divideixen en:

Referents geogràfics: muntanyes, boscos, planes territorials...

Referents infraestructurals: autopistes, línies de tren, instal·lacions elèctriques...

Referents urbans: edificis singulars, barris alts, campanars, xemeneies...

ELS COMPONENTS DEL PAISATGE URBÀ

El paisatge urbà, tant com a entitat geogràfica però també com a percepció col·lectiva, és un element complex i dinàmic que incorpora infinitat d'aspectes d'ordre diferent. Tots aquests aspectes els podem agrupar segons tres grans categories bàsiques: el medi, l'ús i la imatge.

Les fotografies exemplifiquen aquests tres components per un espai col·lectiu concret de Terrassa: la Plaça Nova del Vapor Gran. El medi és el contenidor format per l'espai públic, el semi-privat dels locals, les pells verticals (façanes, pèrgoles, la xemeneia, etc.) i les horitzontals (els diferents paviments i plataformes). L'ús és el conjunt de funcions i dinàmiques que acull la plaça (per creuar-la, per trobar-s'hi, per fer-hi un acte, per fer un cafè, per jugar a pilota, al parc infantil). La imatge podria sintetitzar-se, o referenciar-se, amb la fita de la xemeneia de l'antic vapor, però també pel conjunt de materials, colors i la proporció entre ells.

MEDI

És el suport de les activitats col·lectives. El medi comprèn l'entorn i les condicions ambientals. Dels tres components és el més pròxim al concepte de paisatge com a espai geogràfic. Està format per aspectes tangibles i concrets, com la urbanització o la vegetació, i per valors més intangibles, com l'ombra, les olors, etc. El dinamisme del paisatge és patent en totes dues vessants. Les condicions ambientals, en especial, es veuen afectades per l'alternança cíclica entre el dia i la nit, i les diferents estacions.

ÚS

El component d'ús determina com un espai és viscut per part de la població. Comprèn les activitats i l'apropiació d'aquest indret per part de la col·lectivitat. És per tant un aspecte molt lligat als factors humans i a la interacció de la població amb el medi. És un component especialment dinàmic, l'estudi del qual ha de tenir en compte també el factor temps.

IMATGE

Dels tres components és el més pròxim al concepte de paisatge com a percepció col·lectiva i és, per tant, el més subjectiu. Es correspon amb l'aparença externa d'un espai i/o la idea o representació mental que la població té d'aquest indret. El factor temps influeix tan en un com altre aspecte. D'una banda, la imatge visual evoluciona i es transforma. De l'altra, la imatge mental depèn de la memòria, del record, que condiciona, positiva o negativament, la percepció actual.

VALORS I PRINCIPIS PAISATGÍSTICS

Aquests tres components poden orientar diferents valors paisatgístics. Es suggereixen alguns d'aquests valors però caldrà adaptar, prioritzar aquells que segons les necessitats del lloc i el model sigui necessari. Aquests nou valors es refereixen a aquelles aptituds o virtuts pròpies de cadascun dels components, i que poden ser avaluades i tractades amb una certa autonomia. De cadascun d'aquests valors paisatgístics emana un principi de millora qualitativa. L'assoliment d'aquests principis depèn d'un seguit de variables paisatgístiques que convé tenir presents.

Tan els principis com les seves variables obeeixen a una mateixa aspiració de millora de la qualitat urbana de la ciutat, d'optimització dels recursos disponibles i d'intensificació de les vivències col·lectives. Aquest marc conceptual servirà per diagnosticar les característiques del paisatge urbà, per definir objectius específics i per establir estratègies o actuacions de millora. A continuació es defineixen els nou valors amb els seus principis i variables:

Valors de medi

Confort Millorar el conjunt de característiques materials i prestacions d'un espai per tal que proporcionin benestar individual i social.
variables: aire / sorolls / olors / temperatura / il·luminació / natura / suport físic

Ergonomia Millorar les condicions morfològiques de l'espai que incideixen en les activitats i en els fluxos o desplaçaments que pot acollir.
variables: vianants / bicicletes / transport públic / transport privat / usuaris espai col·lectiu

Versatilitat Incrementar la capacitat de l'espai per tal d'oferir varies prestacions i ser útil en diferents circumstàncies.
variables: espais oberts / espais tancats

Valors d'ús

Apropiació Facilitar la utilització i relació afectiva amb els espais col·lectius i les seves pells.
variables: social / física

Interrelació Promoure la relació mútua entre els diferents usos dels espais col·lectius.
variables: contigüïtat / xarxa

Dinamització Promoure diferents usos en un mateix espai.
variables: rotació / usos provisionals / usos efímers

Valors d'imatge

Valoració Augmentar el reconeixement de l'entorn, en especial d'aquells aspectes que poden reforçar una determinada identitat col·lectiva.
variables: valors visuals / valors simbòlics / valors socials

Claredat Facilitar la lectura dels espai col·lectius i les seves pells amb una imatge entenedora i intuïtiva.
variables: simplicitat / llenguatge comú

Projecció Promoure una imatge coherent amb el model de ciutat.
variables: municipi / àmbit metropolità

MARC SUPERIOR

Conveni Europeu del Paisatge

El Conveni Europeu del Paisatge (Florència 20/10/2000) pretén animar les autoritats públiques a adoptar polítiques i mesures a nivell local, regional, nacional i internacional per protegir, gestionar i planificar els paisatges a tot Europa. Cobreix tots els paisatges, tant destacats com ordinaris, que determinen la qualitat de l'entorn de vida de les persones. El text preveu un enfocament flexible dels paisatges les característiques específiques que exigeixen diversos tipus d'accions, que van des d'una conservació estricta passant per la protecció, la gestió i la millora fins a la creació real.

Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya

(Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge) → Catàlegs del paisatge

10 Objectius de qualitat paisatgística per a Catalunya:

1. Uns paisatges **ben conservats, gestionats i ordenats**, independentment de la seva tipologia (urbans, periurbans, rurals o naturals) i el seu caràcter.
2. Uns paisatges **vius i dinàmics** –els existents i els de nova creació a través de la intervenció-, capaços d'integrar les inevitables transformacions territorials sense perdre la seva idiosincràsia.
3. Uns paisatges **heterogenis**, que reflecteixin la rica diversitat paisatgística de Catalunya i que s'allunyin de la homogeneïtzació.
4. Uns paisatges **endreçats i harmònics**, que evitin el desordre i la fragmentació.
5. Uns paisatges **singulars**, que s'allunyin de la banalització.
6. Uns paisatges que mantinguin i potenciïn els seus **referents i valors**, tangibles i intangibles (ecològics, històrics, estètics, socials, productius, simbòlics i identitaris)
7. Uns paisatges sempre **respectuosos** amb el llegat del passat.
8. Uns paisatges que transmetin **tranquil·litat**, lliures d'elements dissonants, de sorolls discordants i de contaminació lumínica i olfactiva.
9. Uns paisatges que puguin ser **gaudits** sense posar-se en perill el patrimoni i la idiosincràsia.
10. Uns paisatges que **atenguin la diversitat social** i contribueixin al benestar individual i social de la població.

Objectius de qualitat paisatgística del Catàleg del paisatge de la Regió Metropolitana de Barcelona

El Catàleg de la Regió Metropolitana de Barcelona va ser aprovat el desembre 2014. Entre d'altres qüestions, estableix un llarg ventall d'objectius de qualitat paisatgística (OPQ) així com criteris per dur-lo a terme per al conjunt del territori. A continuació es recullen alguns dels objectius que es consideren pertinents per al cas de la ciutat de Terrassa. En aquest sentit, l'avantprojecte inclou i adapta aquells objectius que la futura ordenança de paisatge urbà hauria de contemplar en primer lloc per sotmetre-ho a la participació ciutadana i incorporar-ho a continuació en la seva redacció (veure apartat 2. Objectius de la futura ordenança del Document II. Memòria descriptiva).

Pel que fa als paisatges a l'entorn dels rius (OPQ 3)

Criteri 3.12. Destacar el caràcter dels fronts urbans fluvials (façanes, passeigs, parcs, travessies urbanes, etc.) com a valor del paisatge urbà, especialment en el cas dels nuclis històrics. En aquest sentit, és important recuperar, potenciar i preservar les panoràmiques obertes sobre el riu.

Criteri 3.13. Ordenar la façana fluvial dels nuclis urbans mitjançant el planejament. És positiu elaborar inventaris de l'estat actual i definir pautes d'intervenció en façanes fluvials de barris urbans històrics com a mínim sobre els aspectes següents: edificacions, façanes i elements patrimonials (materials, cromatisme, etc.); elements d'urbanització; tractament vegetal; accés i ús públic (passeigs fluvials, rutes de descoberta, passeres i guals, etc.).

Criteri 3.14. Incorporar criteris paisatgístics en les actuacions de restauració o millora de les lleres fluvials.

Inserció paisatgística de les infraestructures de mobilitat, energètiques i telecomunicacions (OPQ 4)

Criteri 4.8. Prioritzar la recuperació o la creació de passejos arbrats, amb espècies adaptades al lloc, al llarg de les infraestructures següents al seu pas pels nuclis de població:

Criteri 4.13. Evitar, en la mesura del possible, la col·locació de publicitat que incideixi negativament de manera inequívoca sobre la percepció dels fons i fites emblemàtiques establerts en l'objectiu de qualitat paisatgística 6, així com les pintades o missatges situats en construccions de l'espai agrari o forestal, pel seu impacte negatiu en el paisatge,

Criteri 4.14. Fomentar la millora paisatgística de les edificacions i àrees especialitzades confrontants als eixos viaris que tinguin una incidència visual negativa (edificis en mal estat, productes exposats a l'aire lliure, instal·lacions adjacents degradades, retolació llampant, etc.).

Criteri 4.21. Prioritzar la generació d'energia solar fotovoltaica en cobertes d'edificacions, tant en sòl urbà i urbanitzable com en no urbanitzable.

Criteri 4.23. Concentrar, sempre que sigui possible, els equips auxiliars (llevat dels transformadors) dins de construccions existents o, si no és possible, en una sola construcció, que compleixi les recomanacions per a edificacions aïllades i propera al punt de connexió si l'estesa elèctrica és aèria.

Fons escènics i referents visuals identitaris (OPQ 6)

Criteri 6.1. Facilitar als ciutadans la contemplació i la interpretació de les vistes panoràmiques més rellevants.

Criteri 6.3. Preservar, en la mesura del possible, les fites paisatgístiques definides en l'objectiu de qualitat paisatgística 6. No col·locar construccions, infraestructures o, en general, barreres visuals que per la seva dimensió, forma o color impedeixin o dificultin considerablement la percepció de les panoràmiques paisatgístiques més emblemàtiques des dels miradors i itineraris més freqüentats

Ciutat compacta (OPQ 7)

Criteri 7.2. Afavorir unes fronteres nítides i de qualitat entre els espais urbans i els espais agrícoles o naturals de les perifèries, tot evitant la ubicació d'activitats o instal·lacions per tal de preservar-ne la qualitat. Evitar la degradació d'aquestes fronteres creant franges de transició o límits clars en funció dels casos.

Criteri 7.11. Preservar i promoure la plantació d'alineacions arbrades als accessos als nuclis.

Criteri 7.12. Millorar els accessos a les zones urbanes amb bones pràctiques com el soterrament de línies elèctriques i l'ocultació o harmonització cromàtica de les casetes que allotgen els transformadors elèctrics; la segregació del trànsit rodat i no rodat; l'eliminació gradual dels rètols publicitaris i dels suports obsolets; la regulació de mides, colors, materials i formes de la senyalització i de la retolació comercial; la plantació d'arbrat i la rehabilitació d'elements patrimonials.

Criteri 7.13. Definir en els plans d'ordenació urbanística municipal dels municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona el tractament paisatgístic del viari d'accés a les poblacions amb l'objectiu de garantir uns accessos als nuclis urbans ordenats i que facilitin la transició entre els espais oberts o periurbans i els paisatges urbans, a la vegada que reforcin el caràcter i la identitat dels nuclis urbans als quals estan vinculats.

Criteri 7.14. Fomentar que la senyalització urbana sigui discreta i coherent a les dimensions i característiques de cada nucli.

Àrees especialitzades (industrials, logístiques, comercials,...) amb més qualitat estètica (OPQ 9)

Criteri 9.4. Integrar les noves àrees especialitzades en l'estructura del paisatge de manera harmònica i respectar elements singulars preexistents.

Criteri 9.5. Incloure a la normativa dels plans parcials urbanístics d'àrees especialitzades mesures d'integració paisatgística de les actuacions admissibles, en la línia del criteri 9.4.

PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Si acceptem la definició del terme paisatge, com una zona o un espai tal com el perceben els habitants del lloc o els visitants, l'aspecte i el caràcter del qual és el resultat de l'acció de factors naturals i/o culturals -és a dir humans-, és obvi que cal tenir molt en compte el coneixement i aspiracions col·lectives quan es treballa amb el paisatge.

La coherència amb el model de ciutat

La millora i transformació del paisatge és indissociable del model de ciutat. Els plantejaments en un i altre sentit han de ser coherents i s'han de reforçar mútuament, a mig i llarg termini. Tan la diagnosi, com els criteris paisatgístics, s'hauran de vincular al model concret del municipi. Així mateix, aquest haurà de recollir la reflexió paisatgística del document que es proposa. D'una banda, el model social, econòmic, d'espais lliures, etc. incideix en la qualitat dels espais col·lectius i la seva percepció. De l'altra, el paisatge ha de formar part del model global de ciutat: en les polítiques d'habitatge, en les transformacions urbanístiques, en la gestió del benestar social, en la seva projecció exterior, etc.

Els treballs de referència existents

El paisatge urbà queda sovint fora de la regulació que penja del corpus jurídic general (lleis, reglaments, etc.) i local (ordenances), així com de les determinacions del planejament urbanístic. Caldrà comptar amb documents específics de referència que permetin superar aquesta mancança lligada a la naturalesa pròpia del paisatge. Aquest, no ha de ser un recull tancat, si no que s'ha d'actualitzar i ampliar, a partir de les necessitats del model paisatgístic del municipi.

La participació activa

La participació és un aspecte clau per a la millora i transformació del paisatge. Aquesta s'entén com un procés que pot ser sostingut i no aparèixer únicament en la fase d'anàlisi i diagnosi. Per tant, es tracta d'un instrument que pot facilitar no només la diagnosi paisatgística del municipi, si no també la inclusió de propostes individuals i col·lectives dels ciutadans. Per cada cas caldrà dissenyar una manera específica de participació que s'ajusti a les necessitats de coneixement o als requeriments en relació al model de paisatge urbà.

Imatges diferents accions relacionades amb processos participatius i de consulta ciutadana.

Aquesta participació pot produir-se a diferents nivells segons el grau d'implicació i intervenció:

- 1) Difusió i accés a la informació: requisit mínim en qualsevol procés de participació
- 2) Consulta puntual: demanda d'informació sobre un tema concret. Comporta un control important del procés i dels resultats.
- 3) Participació transformadora: també anomenada participació conjunta. Els participants prenen part, en major o menor mesura, en la presa de decisions. Caldrà explicar quines aportacions s'han tingut en compte i quines no.

6. EL CONTEXT URBÀ

LA CIUTAT DE TERRASSA

Terrassa forma part de l'àrea de l'aglomeració central i de la segona corona metropolitana de Barcelona, amb un potencial molt important vinculat al reforçament de sistema de ciutats articulades pel conegut com a Arc Metropolità en el seu tram central vallesà. La ciutat es situa al peu del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i s'estructura morfològicament de ponent a llevant per la ronda de Ponent (transvasament de la riera del Palau), l'original traça de la riera de Palau (avui rambla d'Ègara), el torrent i parc de Vallparadís, la riera de les Arenes i el torrent de la Grípia.

Terrassa és una gran ciutat però ha sabut créixer de manera curosa i compacte, molt conscient dels delicats límits vers un territori obert molt valuós. Ha conjugat amb intel·ligència el seu caràcter complex i dual, híbrid, entre la indústria (fabril i contemporània) i els diferents teixits residencials. No és casual que sigui un territori tan dinàmic urbanísticament, amb molts plans de transformació, de remodelació urbana, de reforma interior, de completament de teixit existent... En aquest sentit, i en paral·lel a la implantació i millora de les infraestructures de comunicació, la ciutat ha realitzat un intens procés de requalificació i completament urbà que ha transformat radicalment la seva anterior fesomia. A més del reforçament dels seus valors intrínsecs, també ha fet una important aposta en un model urbà viu, evolutiu, en el que s'han incorporat noves visions i activitats de caràcter distintiu.

Avui Terrassa té una població de 215.000 habitants amb un important parc residencial molt divers en quan a tipologia i antiguitat. Encara es conserva el 15% del parc d'habitatges anterior als anys seixanta, el 45% es correspon amb el boom urbanístic vinculat a la segona onada migratòria del sud d'Espanya (anys seixanta, setanta i vuitanta), i un 40% més recent dels anys noranta i dos mil. Aquesta proporció, apunta una riquesa arquitectònica, que afecta de manera directa al paisatge urbà de la ciutat, i que cal saber conduir per posar en valor. Una diversitat, que es configura a través d'un tapís de teixits i barris amb identitats particulars que s'entrecreuen i es superposen amb un sentit unitari de ciutat. Són les traces històriques, elements patrimonials, la memòria urbana, la paleta de colors, la urbanitat, les mirades subjectives i les trajectòries col·lectives de la seva gent. Des dels barris del districte 1 com l'Antic Poble de Sant Pere o el Centre medieval, fins els nous assentaments que treballen el límit urbà com Torre-Sana (districte 2) o el Pla del Bon Aire (districte 5), passant per barris intermedis amb teixits mixtes com el Segle XX (districte 3) o Sant Llorenç (districte 6).

URBANISME

El procés de creixement de la ciutat medieval de Terrassa a través de molts eixamples domèstics s'inicia amb la industrialització a meitats del segle XIX i culmina el 1933 amb el Pla Vinyals.

La gran onada migratòria dels anys seixanta, després de la llarga postguerra i amb l'arribada del creixement econòmic, va generar una explosió urbanística amb l'expansió dels barris existents i la proliferació de nous barris i polígons d'habitatge desvinculats i amb uns estàndards urbanístics pràcticament inexistent. El Pla General d'Ordenació de 1965 va intentar planificar aquest creixement a través d'un model marcadament radio cèntric.

Posteriorment, el 1983 i ja en democràcia, es va aprovar un nou Pla General que propugnava el model mallat per relligar aquella ciutat massiva i fragmentària. Amb l'impuls municipal, es va iniciar un procés d'ampliació i potenciació dels espais d'ús públic per augmentar el nivell de qualitat de vida als barris més perjudicats per la manca de serveis públics en l'etapa anterior. Paral·lelament a aquest procés, i amb la crisi del tèxtil dels anys

setanta i vuitanta, les indústries es van anar deslocalitzant cap a la perifèria, permeten la transformació dels edificis abandonats en nous assentaments residencials interiors.

El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de 2003 planteja un nou relat urbanístic per a revaloritzar la residència tant en la ciutat consolidada interna, com en els nous creixements perimetrals. En aquest repte, posa en especial atenció el lleure (espais cívics, espais naturals, espais culturals, espais esportius), el comerç (atenent a la diferent posició i varietat del mateix) i a la mobilitat (interior i exterior). Per altra banda, el pla també fa una aposta per la integració de les grans infraestructures que la fragmenten. Per aconseguir-ho, reconsidera aquests artefactes hidràulics i viaris com a nous components de l'estructura urbana i social, incidint en la millora del paisatge urbà de tot el seu entorn.

El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal apunta uns valors qualitius i que podrien servir per a construir un model de paisatge urbà per a la ciutat de Terrassa:

- Una **ciutat productiva**, amb un fort caràcter industrial en el seu passat i en el seu moment actual.
- Una **ciutat de serveis**, amb la consolidació de la ciutat com a centre de serveis estratègics d'escala regional.
- Una **ciutat patrimonial i cultural**, amb la valorització del patrimoni industrial de la ciutat i dels seu teixit històric.
- Una **ciutat universitària**, amb el reforç del pes de la universitat i ampliació del Campus urbà.
- Una **ciutat tecnològica**, amb l'optimització de les seves interrelacions amb la indústria, els serveis i la innovació.
- Una **ciutat en el parc natural**, en posició i vinculació amb Sant Llorenç i els seus espais paisatgístics intermedis.

DOCUMENTS DE REFERÈNCIA I INICIATIVES

De totes les referències que aquest document presenta, les més rellevants són aquelles que en format més jurídic o administratiu, o en format més de recerca acadèmica, nodreixen de coneixement tot l'àmbit d'estudi. En aquest sentit, el mateix treball transdisciplinari farà aflorar, de ben segur, altres documents interessants. A continuació es llisten els documents més interessants que s'han pogut detectar fins el moment (molts d'ells contenen l'enllaç web per a accedir-hi):

DOCUMENTS URBANÍSTICS D'ABAST MUNICIPAL

PLANEJAMENT GENERAL I MODIFICACIONS

- [Pla d'ordenació urbanística municipal \(POUM\)](#)
- [Programa d'actuació urbanística municipal \(PAUM\)](#)
- [Mod. POUM a l'àmbit de l'Anella verda \(MP-ANV001\)](#)
- [Mod. POUM d'equipaments i espais lliures \(MP-EQL001\)](#)

PLANEJAMENT DERIVAT

- [Avanç de Pla de l'ampliació del pla especial de protecció del patrimoni historicoartístic de Terrassa \(PE PROTEC.\)](#)
- [Pla especial de protecció del patrimoni historicoartístic de Terrassa \(PE PROTEC.\)](#)
- [Pla especial de protecció dels camins del terme municipal de Terrassa \(PE PROTEC.\)](#)
- [Pla especial urbanístic d'ordenació i gestió de l'Anella verda \(PE-ANV001\)](#)

PLANS DE MILLORA URBANA I PLANS PARCIALS

- https://seuelectronica.terrassa.cat/web/seu/planejament-derivat#plans_proteccio

ALTRES INSTRUMENTS DE PLANEJAMENT

- [Delimitació de la trama urbana consolidada \(TUC\)](#)

PLANS I PROGRAMES GENERALS

- Programa de Govern. Mandat 2019-2023
- Pla local d'habitatge de Terrassa (2019-2025)
- [Pla d'Acció Municipal \(PAM\) Pressupostos participatius de Terrassa 2018](#)

PLANS ESTRATÈGICS SECTORIALS

Plans sobre territori, espai públic i sostenibilitat

- [Pla de Mobilitat Terrassa 2016-2021](#)
- [Pla d'acció per l'energia sostenible de Terrassa](#)
- [Pla de reducció del soroll](#)

Plans sobre cohesió social i servei a les persones

- [Accessibilitat universal](#)
- [Pla Local d'Inclusió Social de Terrassa \(PLIS\)](#)

Plans sobre cultura, innovació i projecció de ciutat

- [Pla de Dinamització del Patrimoni Cultural de Terrassa](#)
- [Pla desenvolupament turístic de Terrassa](#)
- [Pla de projecció internacional de Terrassa](#)
- [Creació d'una identitat competitiva per a la projecció exterior de Terrassa](#)

ORDENANCES MUNICIPALS

EMPRESA I COMERÇ

- [Ordenança d'usos i activitats](#)
- [Ordenança de la venda no sedentària als mercadals de Terrassa](#)
- [Ordenança municipal reguladora de les activitats i instal·lacions de radiocomunicació](#)
- [Ordenança municipal reguladora de les activitats i instal·lacions publicitàries](#)
- [Ordenança reguladora de la intervenció integral de l'administració municipal en les activitats i instal·lacions](#)
- [Ordenança reguladora de les autoritzacions de terrasses de bar i el seu mobiliari](#)
- [Ordenança reguladora dels establiments de serveis telefònics per a ús públic](#)

MEDI AMBIENT

- [Ordenança municipal del servei públic de proveïment i sanejament d'aigües](#)
- [Ordenança municipal per a l'aprofitament tèrmic d'energia solar](#)
- [Ordenança municipal reguladora de les piscines d'ús públic](#)
- [Ordenança reguladora de la intervenció integral de l'administració municipal en les activitats i instal·lacions](#)
- [Ordenança reguladora de la neteja pública i de la gestió dels residus de Terrassa](#)
- [Ordenança reguladora dels sorolls i les vibracions](#)

URBANISME I HABITATGE

- [Ordenança d'obres i instal·lacions de serveis en domini públic municipal](#)
- [Ordenança municipal de llicències urbanístiques](#)
- [Ordenança municipal per a l'aprofitament tèrmic d'energia solar](#)

VIA PÚBLICA

- [Ordenança Bases de convivència democràtica a la ciutat](#)
- [Ordenança de la venda no sedentària als mercadals de Terrassa](#)
- [Ordenança municipal reguladora de la parada, estacionament i la retirada de vehicles i de béns mobles](#)
- [Ordenança municipal reguladora de les activitats i instal·lacions publicitàries](#)
- [Ordenança reguladora de la Mobilitat](#)

- [Ordenança reguladora de les autoritzacions de terrasses de bar i el seu mobiliari](#)
- [Ordenança reguladora dels sorolls i les vibracions](#)

ALTRES PLANS ESTRATÈGICS

- [Llibre Blanc de la Cultura](#)
- [Projecte de Desenvolupament Urbà Sostenible Integral \(DUSI\)](#)
- [Pla d'Equipaments Cívics](#)
- [Pla estratègic de l'economia social i solidària](#)
- [Agenda Urbana](#)

ALTRES DOCUMENTS

- [La Revolució Verda](#)
- [Quaderns de natura i paisatge urbà](#)
- [Bones Pràctiques de Mobilitat a Terrassa](#)
- [Pas a pas](#)
- [Camins Escolars](#)
- [Mapa Next Generation Terrassa 2021](#)

ALTRES ADMINISTRACIONS

- Inventari de patrimoni de la Diputació de Barcelona
- [Catàleg paisatge de la Regió metropolitana de Barcelona](#)

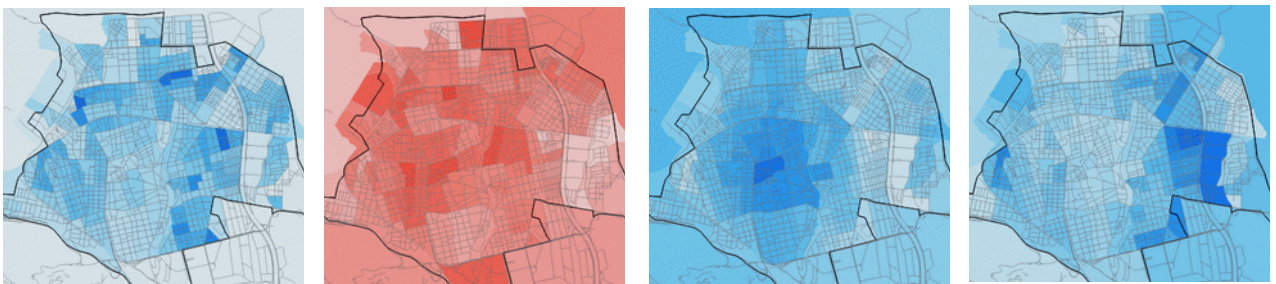
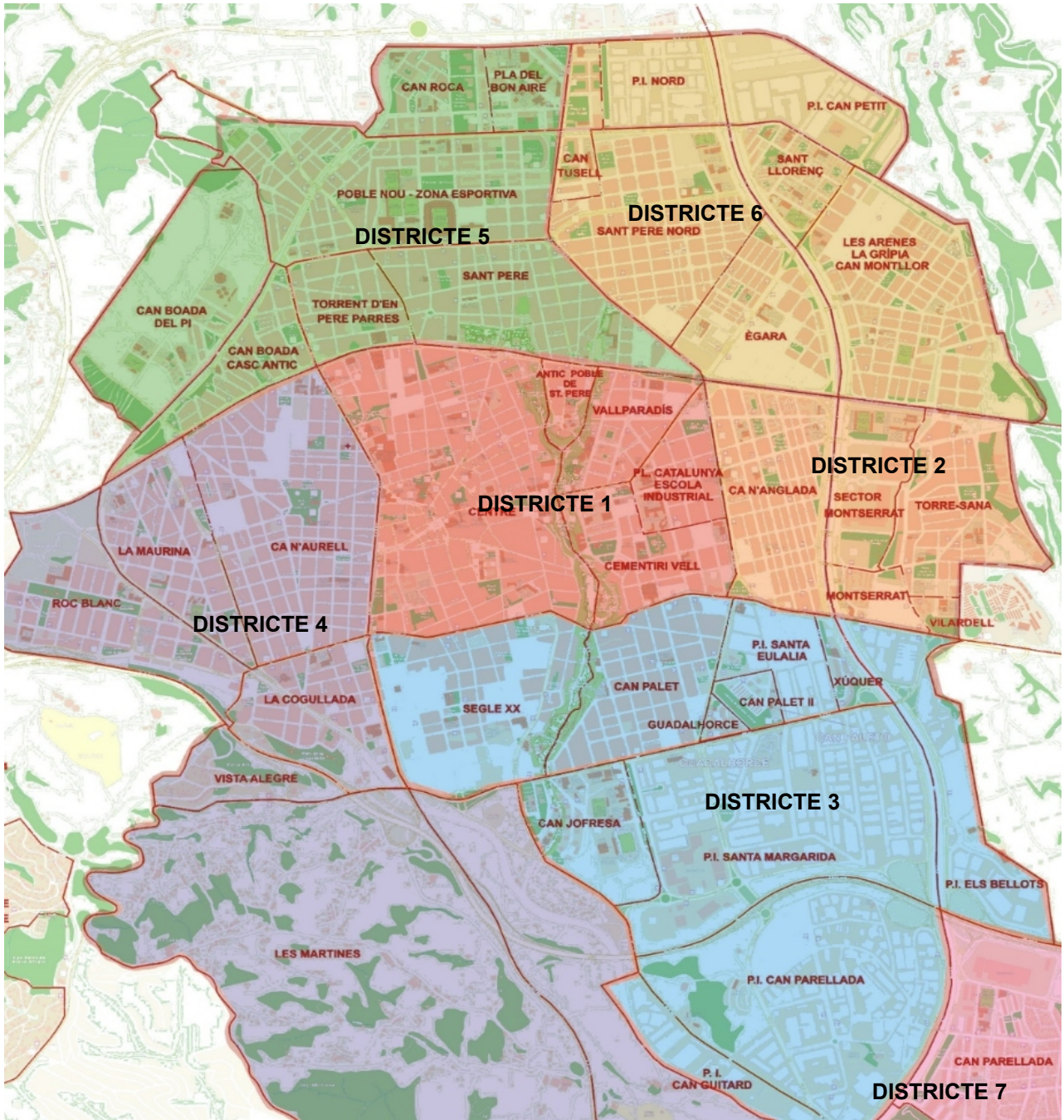
DOCUMENTS ACADÈMICS

- [Demografia i evolució urbana](#) Ajuntament de Terrassa - Servei d'Educació (PAME)
- [La indústria tèxtil a Terrassa](#) Ajuntament de Terrassa - Servei d'Educació (PAME)
- [Terrassa 1877 – 1977. Cent anys d'urbanisme.](#) Josep Boix Gené. Arxiu Històric Municipal de Terrassa.
- [La transformació del paisatge terrassenc.](#) Àngel Arisó Campà. Xarxa de Biblioteques Soler i Palet 1982.
- [Tesi Les àrees de millora urbana, espais de re invenció i d'emergència de nous paisatges urbans a Terrassa \(1983-2003\)](#) Ester Nasarre
- [Tesi Espai públic, vida quotidiana i identitat de barri a Terrassa. Construcció material i social a través d'una geografia de la proximitat.](#) Fabià Díaz-Cortés
- [Evolució dels models de reordenació del sistema de mobilitat de Terrassa.](#) Pere Martínez i Mollet, UPC

INICIATIVES LOCALS VINCULADES AMB EL PAISATGE

- Programa "Tercer Paisatge" es portarà a la resta de districtes de la ciutat
- Nou mural a l'edifici de pintures "La Moderna"
- Mostra d'Arquitectura del Vallès
- Projecte 'Museu al carrer' del mNACTEC
- Exposició fotogràfica denuncia "l'espai de l'oblit" del passat industrial
- Associació d'Urbanistes de Catalunya realitza un recorregut per Terrassa en bici per valorar els elements urbanístics
- Múltiples obres per a la millorar de camins, carrers, voreres, places i parcs
- Projecte reunirà els elements de la societat industrial dispersos pel territori
- [Fira Modernista de Terrassa](#)
- [Jornada Paisatges ordinaris, patrimoni i societat civil](#)
- [EMOTIVA 2020, festival de fotografia de Terrassa](#)
- [Via Verda del Vallès](#)
- ...

ELS BARRIS

Mapes amb variables sociodemogràfiques que caracteritzen, en part, els diferents barris de la ciutat. Densitat població, edat mitja, renda per càpita, població estrangera. Font: INE

DISTRICTE 1

Centre / Antic Poble de Sant Pere / Vallparadís / Escola Industrial / Cementiri Vell

Centre
Plaça Vella

Antic Poble de Sant Pere
Plaça del Rector Homs

MNACTEC
Rambla d'Ègara

DISTRICTE 2

Ca n'Anglada / Sector Montserrat / Montserrat / Torre-Sana / Vilardell

Torre-Sana
c/ Saragossa

Ca n'Anglada
c/ Mare de Déu del Carme

Sector Montserrat
c/ Extremadura

DISTRICTE 3

Segle XX / Can Palet / Guadalhorce / Can Palet II / Santa Eulàlia / Xúquer / Can Jofresa /
Polígons industrials de Els Bellots / Can Parellada / Santa Margarida / Els Guitards

Segle XX
c/ Doctor
Torres i Bages

Can Jofresa
c/ Badalona

**Poligon Santa
Margarida**
c/ Finisterre

DISTRICTE 4

Ca n'Aurell / La Maurina / Roc Blanc / Vista Alegre / Les Martines / Can Palet de Vista Alegre

La Maurina
c/ Velàzquez

Roc Blanc
c/ Mare de
Déu del Carme

Ca n'Aurell
c/ Sant Marc

DISTRICTE 5

Sant Pere / Torrent d'en Pere Parres / Can Boada Casc Antic / Can Boada del Pi / Poble Nou / Can Roca / Pla del Bon Aire

Can Boada
Ronda de ponent

Pla del Bon Aire
Avinguda del parlament

Poble Nou - Zona Esportiva
c/ dels Jocs Olímpics

DISTRICTE 6

Sant Pere Nord / Ègara / Les Arenes La Grípià Can Montllor / Sant Llorenç Polígons industrials de Can Petit / Nord

La Grípià
c/ Ibàñez de Aldecoa

Ègara
Carretera de Castellar

Polígon Can Petit
Avinguda de Béjar

DISTRICTE 7

Can Parellada / Les Fonts

Can Parellada
c/ França

Les Fonts
c/ Mossèn
Parramon

Can Parellada
c/ Itàlia

7. DIAGNOSI DEL PAISATGE DE TERRASSA

Aquesta diagnosi pretén identificar certs aspectes rellevants per a la redacció de les futures ordenances del paisatge urbà de la ciutat de Terrassa. Es tracta d'un anàlisi que recull de forma sintètica la informació recollida en d'altres documents, tals com el Catàleg de paisatge de la Regió Metropolitana de Barcelona o la Guia de l'Anella Verda de Terrassa, així com la pròpia experiència de la ciutat. L'objectiu d'aquesta aproximació és completar els valors ja reconeguts en aquests documents, amb els valors directament observats. En sintonia amb el plantejament de l'Avantprojecte basat en dues escales, la macro i la micro, es pretén identificar i corroborar a partir de l'observació directa (micro), la percepció d'algunes de les característiques singulars apuntades en els documents de referència (macro). Caldrà completar aquest primer escrit amb l'experiència local, ja sigui a partir de les sessions específiques amb els tècnics municipals, com a partir d'un procés de participació obert a altres agents i/o a la ciutadania en general.

Pel que fa a l'àmbit de la diagnosi, es considera tant el teixit urbà com els rodals i l'escala més territorial, doncs tots tres són cabdals en la qualitat final del paisatge urbà. Això és així no solament perquè el fet urbà no és, i per tant no s'hauria de considerar, un fenomen aïllat de l'entorn, sinó també perquè la interrelació entre l'urbà i els espais oberts que l'envolten, especialment en relació a la vora de contacte i la visió del paisatge llunyà del teló de fons, és un aspecte fonamental en la percepció i experiència del paisatge urbà. Així, aquest apartat pretén recollir les particularitats paisatgístiques de l'àmbit urbà, de vora i territorial que s'estimen d'interès per a la redacció de les futures ordenances.

ÀMBIT URBÀ

Pel que fa estrictament al sòl urbà, hi ha dos aspectes força singulars que convé subratllar. D'una banda, l'orografia i, de l'altra, la peculiar combinació de teixits i valors històrics, culturals i socials de la ciutat construïda. A continuació s'analitzen totes dues característiques. Aquest anàlisi s'estructura a partir de dues situacions bàsiques: el buit i el ple, i es basa en part en els conceptes descrits en l'apartat sobre el marc teòric del paisatge urbà (1.5), en especial els espais col·lectius, les pells i els components del paisatge urbà.

El buit: els espais col·lectius i les pells horitzontals

El relleu de Terrassa ve determinat per una successió de valls i suaus careners disposats de forma paral·lela. En els fons d'aquestes valls trobem un conjunt de rieres i torrents que han condicionat en gran mesura la configuració urbana de la ciutat, en especial la riera de les Arenes, prop del centre, i l'actual riera de Palau i el torrent de Grípia, ubicats en el límit oest de la ciutat compacte i en el límit del sòl urbanitzable a l'est de la ciutat, respectivament. Així mateix, cal esmentar l'antic llit de la riera de Palau (que actualment es correspon amb la Rambla d'Égara) i el torrent de Vallparadís, fil conductor del parc de Vallparadís, parc central de Terrassa. Aquestes grans peces posen de manifest la relació entre la xarxa hídrica i alguns dels espais verds de major dimensió.

A aquesta tipologia d'espai cal afegir-ne d'altres també de gran dimensió, resultat d'operacions urbanístiques claus, com el soterrament dels dos ferrocarrils, les pròpies dels Jocs Olímpics, etc. D'altra banda, Terrassa compta també amb d'altres espais públics de gran valor en la percepció del paisatge com són el conjunt de jardins i parcs menors repartits per tota la ciutat, amb una proporció notable d'espais vinculats a equipament propers; els carrers i places; així com els parcs i espais verds de vora. Aquesta constel·lació d'espais, més o menys verds, conformen una infraestructura verda de primer ordre, que presenta certes particularitats:

- Cal destacar la linealitat dels espais de major dimensió, ja sigui els que es corresponen amb rieres i cursos d'aigua, com els vinculats a les grans infraestructures de transport (tren i xarxa viària). Es tracta d'espais que en molts casos travessen el continu urbà de punta a punta i que per tant defineixen recorreguts que relacionen teixits molt diferents i fins i tot la vora més urbana amb els espais oberts que envolten la ciutat. En el primer cas ens trobem amb dues situacions: espais deprimits, amb un aspecte més o menys natural, i rambles i/o carrers urbanitzats, tots ells orientats de nord a sud. En canvi, pel que fa els eixos d'infraestructures, aquests es disposen de forma perpendicular i radial.
- Quant al conjunt de jardins i parcs menors repartits per tota la ciutat, es detecta una presència notable de verd en el conjunt de la ciutat, amb algunes mancances puntuals, moltes d'elles associades als teixits més industrials. Cal destacar en especial els espais lliures vinculats a promocions d'habitatge relativament recents ubicades en el límit del sòl urbà, per la seva dimensió i

atenció a la condició de vora. Aquests espais ofereixen l'oportunitat d'una doble visió, la de la ciutat urbanitzada i la visió més panoràmica dels espais oberts del voltant.

- Dins d'aquesta categoria del verd urbà cal recollir també l'existència d'altres espais que aporten diferents serveis ecosistèmics, com serien els horts urbans.
- Un altre aspecte que es desprèn de l'observació de la ciutat de Terrassa és l'heterogeneïtat en la urbanització dels carrers. Aquesta heterogeneïtat afecta tant a l'àmbit privat o semi-públic, com en l'àmbit més públic, en relació a la vegetació, en especial a l'arbrat, l'amplada de les voreres, el paviment, l'enllumenat públic, etc. Un aspecte característic també és l'existència de passatges i/o irregularitats notables en la disposició més o menys reticular dels carrers en els creixements del centre.

Així mateix, les pells horitzontals d'aquests espais col·lectius conformen el suport físic de les activitats i fluxos que tenen lloc a l'espai públic. Per aquest motiu tenen una relació estreta amb la component d'ús del paisatge. A més, són claus en la percepció, en la imatge, no tant per la seva aparença, que també, si no sobretot perquè són el suport físic des d'on s'observa col·lectivament el paisatge urbà. En aquest sentit, cal subratllar una vegada més l'orografia, amb un paisatge estructurat en lloms i valls, i on els espais lliures de major dimensió es corresponen en bona part amb espais deprimits.

El ple: les pells verticals i els espais interval

Pel que fa a la ciutat construïda, hi podem identificar dues realitats més que s'entrellacen i complementen. D'una banda, aquells conjunts d'elements singulars, reconeguts, amb una qualitat paisatgística molt alta. Dins d'aquesta primera categoria trobaríem des del conjunt d'esglésies romàniques de Sant Pere, amb restes visigòtiques, fins a la ciutat modernista i industrial, amb un notable conjunt de vapors, passant pels edificis medievals (la cartoixa de Vallparadís, la torre del Palau, etc.). D'aquesta peculiar superposició d'elements històrics en resulta un paisatge valuós no només pels elements puntuals, alguns extraordinaris, sinó sobretot pel conjunt.

D'altra banda, com a contrapunt a aquestes xarxes i conjunts de construccions patrimonials singulars, la ciutat es caracteritza igualment per una arquitectura més anònima, força heterogènia també, que conforma el gruix del teixit urbà i que es correspon amb el paisatge de la quotidianitat. A Terrassa, aquest teixit presenta certes particularitats, les més destacables de les quals són potser la juxtaposició de diferents arquitectures i la presència notable de sòls industrials, d'activitats i de serveis dins del continu residencial. Totes aquestes característiques determinen la percepció de les pells verticals (majoritàriament tanques, façanes i mitgeres) i els anomenats espais interval, espais de transició, com balcons, porxos, etc., que actuen de filtre entre l'àmbit col·lectiu i el privat o íntim.

En relació a la juxtaposició de diferents realitats, és patent la coincidència de diferents èpoques i qualitats en la construcció dins d'un mateix barri, segons la seva història o evolució, com la barriada del Poble Nou, o en el conjunt de la ciutat, en aquest cas dins d'un doble esquema concèntric i lineal. L'esquema concèntric respon a una lògica temporal, al creixement més o menys continu al voltant d'un nucli primigeni. Per contra,

l'esquema lineal és el resultat de la particular orografia, en primer lloc, i d'altres elements territorials distorsionadors, com les grans infraestructures per al transport, que expliquen en part altres casuístiques menors de la forma urbana.

Dins d'aquest mateix context heterogeni, les tipologies edificatòries més comunes serien les cases de cos i les edificacions plurifamiliars dels eixamples. No obstant, des del punt de vista paisatgístic, cal subratllar també els blocs o les torres de molta alçada, com en el barri de Can Jofresa, o el projecte urbà de Torre Sana, dues operacions que si bé són molt diferents en intenció i qualitat, comparteixen una posició de vora i una escala que els dota de gran visibilitat. Es tracta doncs, d'actuacions puntuals que no obstant tenen un gran impacte en l'imaginari col·lectiu.

Així mateix, la relació entre la ciutat residencial i els usos industrials o d'activitats econòmiques és complexa. Si ens remuntem als inicis de la industrialització a Terrassa, cal parlar dels vapors. Actualment, els trobem distribuïts de forma relativament dispersa dins l'àmbit acotat del centre i la seva perifèria més immediata. Pocs d'ells conserven l'ús primigeni; la majoria s'han transformat en grans equipaments. No obstant, la seva imatge, i la del conjunt notable de xemeneies d'aquest període i posteriors, té un gran valor testimonial. Són fites i referents paisatgístics de primer ordre immersos en teixits residencials o mixtos. Alguns però estan en procés d'abandó, sense iniciativa o capacitat per rehabilitar-los i reintegrar-los en la xarxa col·lectiva de la ciutat.

Més recentment, podem identificar també certs usos productius al voltant del centre, en eixamples amb un gra eminentment residencial. Des del punt de vista del paisatge urbà, cal destacar l'impacte que comporten les plantes baixes quan aquestes tenen una escassa relació amb el carrer, estan tapiades, el seu manteniment és reduït, etc. Un altre aspecte a tenir en compte és l'aparició de mitgeres per les diferents alçades i tipologies edificatòries.

En tercer lloc, cal esmentar els polígons d'activitat econòmica segregats, ubicats al sud-est, amb parcel·les de grans dimensions i un bon accés per carretera. Si bé les construccions industrials del segle XIX i principis del XX que han perdurat tenen unes qualitats que els confereixen un gran valor paisatgístic, en les construccions més recents el repte és com millorar-ne l'encaix i fer que aquests entorns tinguin una major qualitat urbana i ambiental. En aquests teixits, apareixen usos diferents de l'industrial (lloguer de trasters, hipermercats, discoteques....) que generen dinàmiques urbanes diferents i paisatges més heterogenis. Cal tenir present l'enorme visibilitat d'aquests teixits des de les vores externes i des de les portes d'accés viari a la ciutat.

Tota aquesta varietat de situacions es tradueix també en una gran riquesa en la secció dels carrers, amb diferents proporcions pel que fa al calaix viari (carrers amples i edificació de poca alçada, carrers amples amb edificis alts, etc....). En el cas dels carrers estrets, molts presents al centre i en determinats indrets de la ciutat, l'estat de la planta baixa és fonamental per a una experiència paisatgística de qualitat.

Síntesi àmbit urbà

Tal i com s'apuntava en els apartats anteriors es fa difícil associar Terrassa amb una única forma urbana. En principi, es tracta d'una ciutat força compacte, que recull en part el traçat dels antics camins, amb un nucli format pel casc antic, al voltant del qual es disposen els diferents eixamples, una sèrie d'operacions urbanístiques, més recents, situades a la perifèria, i uns pocs nuclis o extensions menors que graviten al voltant de la ciutat. No obstant, tal i com s'aprecia en la xarxa d'autobusos o passejant per la ciutat, aquesta no és l'única estructura subjacent. Hi ha elements que no s'adiuen amb aquesta estructura concèntrica. Tal i com hem vist, podem descriure Terrassa com un sistema de valls i careners suaus, de rieres i torrents, que ubicats en franges paral·leles han determinat la ubicació i geometria d'un conjunt important d'espais públics, especialment els de major dimensió. A aquestes dues lògiques cal afegir així mateix la disrupció que suposa la xarxa de tren, amb fins a set parades dins del terme municipal de Terrassa, i les vies principals.

Dins d'aquesta estructura complexa destaquen una sèrie d'entorns de gran dimensió que aporten una identitat pròpia a Terrassa, que la diferencien d'altres ciutats equiparables:

- Riera de les Arenes. Un espai fluvial poc reconegut. A la configuració en forma de tub s'hi suma un front desendregat d'activitat econòmica terciària recolzada sobre dues grans carreteres (4 carrils per banda) i una relació molt escassa amb els seus darreres.
- Parc de Vallparadís. Un veritable "central parc" de gran qualitat paisatgística i amb un gran esforç per permeabilitzar la seva morfologia encaixonada per l'important solc orogràfic de l'antic torrent. La façana urbana es heterogènia i presenta tanques de jardins fins a edificis que salven el desnivell amb accés al transport públic, amb passeres cap a serveis hospitalaris i noves operacions residencials

que hi donen front. El tram final, més al sud, encara està per acabar i pot esdevenir clau per donar-li una vinculació nítida amb el mosaic agroforestal extern de la ciutat.

- Rambla Ègara. La medul·la espinal de la ciutat, amb un recull dels principals elements d'escala ciutat i connexions amb tots els teixits pels que discorre.
- Passeig Vint-i-dos de juliol (travessera ferroviària). Un tall en el relleu que històricament va genera un nou pol d'accessibilitat a la zona nord (Estació del nord) però també una gran fractura que ha costat molt de suturar. Un tall estret i llarg que presenta encara avui molts reptes urbanístics i paisatgístics per explotar el seu potencial. Per exemple, l'oportunitat d'orientar, matisar, la percepció de la ciutat des del tren, tan per veïns, com per visitants, com per passatgers que passen de llarg. Però també un seguit de carrers i avingudes, contínues en tot el recorregut però molt diverses en quan a tractament de l'espai públic i naturalesa de les construccions.

Possibles paràmetres a tenir en compte

A mode de conclusió de l'apartat, a continuació s'intenten concretar aquells aspectes claus que podrien treballar-se en el marc de l'Avantprojecte per a les futures ordenances. En el conjunt de l'àmbit urbà, tant pel que fa al buit com a les pells, s'observen els següents paràmetres des del punt de vista del medi, l'ús i la imatge de la ciutat:

- La rellevància del sòcol urbà
- La continuïtat del verd
- L'homogeneïtzació dels criteris d'urbanització
- La qualitat i manteniment de l'edificació
- L'equilibri entre la presència d'elements discordants i la percepció de certa uniformitat en la imatge de la ciutat

A continuació es completa l'anàlisi del paisatge urbà amb els àmbits de vora i l'encaix territorial de la ciutat de Terrassa. Ja s'ha esmentat l'impacte d'algunes actuacions singulars ubicades a la perifèria de la ciutat (Can Jofresa i Torre Sana). Ara veurem també que la vora no és solament un marge o un extrem, sinó un àmbit amb una escala, un caràcter i uns valors propis.

ÀMBIT DE VORA

El terme vora té dues accepcions fonamentals. Tant pot referir-se a un límit extern com a allò que tenim a prop, a tocar. En aquest cas, donat que ens interessa sobretot la qualitat del paisatge urbà, ens convé pensar la vora com aquell espai de contacte, proper, amb unes potencialitats pròpies que complementen i enriqueixen l'experiència d'una ciutat compacta, com és Terrassa. Aquesta lectura de la vora des de la perspectiva del paisatge urbà permet identificar aspectes rellevants que d'altra manera podrien passar desapercebuts, com seria la complementarietat entre els espais oberts de la vora o vores i els espais més urbans de la infraestructura verda de Terrassa.

El caràcter dels espais de vora no és solament el resultat de la superposició de dues realitats diferents, la urbana i la rural. Del contacte entre la ciutat consolidada i el territori en el qual s'insereix neix un paisatge singular. Pel present treball, les principals característiques a subratllar d'aquest indret serien l'experiència pausada i directa que ofereixen de l'entorn, ja sigui a peu o en bicicleta, l'articulació dels accessos i sortides de la ciutat, i l'impacte en la imatge exterior tant de la ciutat, com del conjunt d'espais oberts que l'envolten.

No obstant això, es tracta en general d'un espai poc pensat i planificat. El projecte de l'Anella Verda constitueix en aquest sentit un esforç molt notable per a la conservació i reconeixement de molts dels valors d'aquest paisatge de vora. La definició d'un conjunt de portes i camins, en especial del camí de l'Anella i del camí de Vora, estableix una estructura que caldria reforçar també des del fet urbà, sobretot en els parcs més perimetrals, en els espais lliures i carrers de la perifèria i a través de la continuïtat del verd i la xarxa hídrica.

Les vores de Terrassa

El paisatge de la vora és un paisatge divers, fràgil i de gran importància. Aquesta diversitat ve donada pels diferents elements que conformen el límit, per la riquesa d'hàbitats presents (matollars, pinedes i alzinars, bosc de ribera, conreus, etc.) i per la multiplicitat de situacions urbanes. Així, al substrat de la matriu biofísica, cal sumar les dinàmiques urbanes degudes a la proximitat amb el nucli urbà i a les grans vies de comunicació, i les particularitats de la transició o contacte entre una i altra realitat. Per tant, més que de vora, cal parlar de vores, en plural.

En coherència amb les característiques del paisatge de vora que es volen potenciar (possibilitat d'ampliar els recorreguts pel passeig, articulació de les entrades i sortides en relació als espais oberts i les grans infraestructures pel transport, i contribució a una determinada imatge exterior), s'identifiquen tres límits bàsics, per bé que en molts casos trobem una combinació de dues situacions tipus. A aquest repertori cal afegir també les particularitats de la urbanització i dels espais oberts que hi conflueixen, així com dels diferents telons de fons.

- Infraestructures viàries de gran capacitat, com per exemple la C-16 al sudoest, o la B-40 en el límit nord, que separa de forma nítida el sòl urbà del sòl no urbanitzable i talla bona part de les rieres i torrents, amb les excepcions de la Riera del Palau i la Riera de les Arenes.
- Elements geogràfics rellevants, com la Serra de les Martines, que se suma al límit definit per la C-16, o el Torrent de la Grípia i el Transvasament de la Riera del Palau (aquest últim límit reforçat també pels sòls urbanitzables de can Boada).
- Franges d'espais agrícoles, la majoria dels quals coincideixen amb espais urbanitzables, ja sigui de caràcter residencial o industrial. En molts d'ells l'agricultura es troba en recessió i conviu amb usos periurbans de distinta índole.

Possibles paràmetres a tenir en compte

Pel que fa als valors observats en l'àmbit de vora que són rellevants pel paisatge urbà i que podrien treballar-se en les futures ordenances, es detecten els següents paràmetres:

- La continuïtat del verd i la xarxa hídrica
- L'articulació dels accessos
- La imatge exterior de la ciutat
- La imatge exterior del mosaic agroforestal

ÀMBIT TERRITORIAL

En el present apartat s'analitzen les diferents unitats de paisatge amb incidència en la percepció del paisatge de Terrassa i els principals usos del sòl i les seves dinàmiques. L'escala territorial del paisatge permet entendre el context de Terrassa, en especial el del seu sòl urbà, així com identificar altres valors, com serien els telons de fons. D'altra banda, de forma complementària als beneficis que els terrenys pròxims i/o visibles des de la ciutat aporten a l'experiència paisatgística de la ciutat, també cal tenir en compte la contribució que una determinada aproximació al paisatge urbà pot suposar per al territori, sobretot en relació a la qualitat ambiental i paisatgística d'aquests entorns i a la preservació i millora de la biodiversitat.

Unitats de paisatge

El Catàleg de paisatge de la Regió Metropolitana de Barcelona, inscriu l'extensió urbana de Terrassa dins de la Unitat de paisatge 17. Plana del Vallès. Entre els trets distintius d'aquesta unitat destaca una orografia formada per una successió ondulada de valls i suaus careners disposats de forma paral·lela per on discorren els principals cursos tributaris del Besòs. Només Terrassa, inclosa en aquesta unitat per la continuïtat paisatgística evident amb la resta, és fora de la conca del Besòs (la riera de les Arenes, mena cap a la riera de Rubí i, d'aquí, cap al riu Llobregat).

L'estructura en forma de valls i careners ha determinat la distribució dels espais urbanitzats. Així, els camps i boscos han quedat confinats als espais careners mentre que les zones urbanitzades es localitzen als fons de vall. D'aquesta distribució en resulta una disposició general del paisatge en faixes paral·leles urbanitzades i no urbanitzades, de superfície equiparable. Pel que fa als creixements residencials i industrials més recents, destaca la bona accessibilitat que ofereix la B-30-AP-7, així com els eixos perpendiculars establerts a les principals valls tributàries del Besòs.

A més, Terrassa està inclosa, per bé que en menor mesura, en dues unitats més. Una és la Unitat 12. Sant Llorenç del Munt i l'Obac - El Cairat, que limita al nord amb la plana vallesana. L'altra és la Unitat 16. Xaragalls del Vallès, que incorpora parts dels terrenys ubicats al sud-oest del nucli. La primera, la Unitat 12, es correspon en bona part amb un espai natural protegit, el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, que es caracteritza per una vegetació de bosc, amb alzinars i rouredes. Pel que fa a la segona, la Unitat 16. Xaragalls del Vallès, es tracta del sector de la depressió Prelitoral que s'interposa entre la plana del Vallès i la vall del Llobregat. Hi predomina el sòl forestal, bàsicament brolles i pinedes, amb una activitat agrícola gairebé residual. Cal destacar també la presència de nombroses urbanitzacions de baixa densitat, instal·lacions industrials aïllades o en polígons industrials, infraestructures viàries i activitats extractives.

Per tant, podem afirmar que Terrassa gaudeix d'una posició de ròtula entre el paisatge de la plana vallesana (al qual majoritàriament pertany) i el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac a nord i els paisatges del Xaragalls del Vallès, en especial la Serra de Colcardús, a l'oest. En aquest sentit es podria parlar de certa equivalència en la percepció de l'orografia, malgrat el canvi d'escala d'observació, amb un diàleg entre la microescala de la plana que hem vist al parlar del paisatge urbà (amb els lloms i les valls de la plana) i la macroescala territorial (amb la pròpia plana i les serralades que l'envolten). No obstant, si en l'àmbit urbà l'espai obert, el buit, es corresponia en bona part amb els espais deprimits, aquesta relació s'inverteix en l'escala territorial.

Usos del sòl

Els principals usos que conformen actualment la coberta del sòl es corresponen amb el mosaic agroforestal, la mobilitat i les grans infraestructures ferroviàries i viàries de gran capacitat, i els assentaments urbans, ja sigui de teixits residencials, d'activitats econòmiques o mixtos. Tal i com ha passat en molts d'altres indrets, les transformacions paisatgístiques més importants esdevingudes les darreres dècades tenen a veure amb la urbanització de la plana i la multiplicació de les infraestructures. Així, s'ha incrementat notablement la presència urbana amb la creació de desenes de nous polígons industrials i l'extensió tant de la ciutat compacta, com de la ciutat de baixa densitat.

El mosaic agroforestal vallesà és clau per la qualitat ambiental i paisatgística, i per la biodiversitat associada, íntimament relacionada amb la presència d'activitats agràries. Segons els estudis realitzats en el marc de la redacció del Catàleg de Paisatge, a la plana vallesana, globalment les zones forestals ocupen una mica més del 20% de la unitat.

En relació als assentaments, partim d'un doble model, amb un sistema d'assentaments havia estat dispers i compacte, amb masies aïllades enmig dels camps i boscos i, alhora, pobles i viles força importants i compactes. No obstant, en l'actualitat, els assentaments vallesans constitueixen un patró clarament urbà i metropolità, tendent a una forma urbana de ciutat difusa. El Catàleg de Paisatge identifica tres situacions complementàries:

- Les ciutats de Terrassa i Sabadell i, en segon terme, Granollers. Aquestes tres ciutats conformen una mena de segona corona en relació a l'àrea metropolitana de Barcelona.
- Altres grans ciutats que se situen al sud de la plana, en contacte o molt a la vora de Collserola. Els seus creixements responen en gran mesura a l'expansió de Barcelona.
- Xarxa de poblacions de dimensions mitjanes que graviten cap a Barcelona i alhora cap a les tres grans ciutats vallesanes esmentades.

Per tant, malgrat la naturalesa compacta de la ciutat de Terrassa, les lògiques territorials i el conjunt de poblacions que graviten al seu voltant fa que el sistema al qual pertany tendeixi a la dispersió, amb la conseqüent fragmentació del territori.

Pel que fa a les infraestructures de mobilitat, des del doble punt de vista territorial i de l'experiència del paisatge urbà, caldria subratllar l'impacte que aquestes infraestructures tenen en la concepció de la imatge de la ciutat de Terrassa i el seu entorn. Això és així perquè doten de visibilitat aquests espais i perquè articulen els accessos i sortides de la ciutat.

Quant a la xarxa rodada, caldria distingir l'estructura, radial, en forma d'estrella de les carreteres de caràcter local i la posició tangencial de les autopistes i autovies, amb les dinàmiques en quant a usos i ocupació del sòl que un accés directe comporta. Les primeres en molts casos es corresponen amb vies i camins històrics. Defineixen una seqüència visual gradual d'aproximació al centre de la ciutat. En aquest sentit, l'experiència del tren s'assimilaria en part a la de les carreteres locals. La diferència principal és el seu soterrament en el sòl urbà. Les vies de gran capacitat, en canvi, coincideixen amb vores o límits exteriors o entre teixits.

Possibles paràmetres a tenir en compte

Pel que fa als valors observats, es detecten els següents paràmetres destacables des del punt de vista del medi, l'ús i la imatge de la ciutat:

- La qualitat de les seqüències visuals en l'aproximació i allunyament de la ciutat
- La presència del teló de fons

LA FUTURA ORDENANÇA DE PAISATGE

Tal i com hem vist en els punts anteriors, Terrassa compta amb unes particularitats que la fan única i una sèrie d'aspectes que l'agermanen amb altres ciutats grans i mitjanes del país. Les futures ordenances haurien de definir-se a partir d'uns objectius generals i uns objectius específics, coherents amb la particular idiosincràsia de la ciutat. Així els diferents paràmetres detectats, junt amb les conclusions de les diferents sessions de participació, tan interna de l'Ajuntament, com externa amb la ciutadania i els agents de la ciutat, haurien de ser la base per a la definició dels objectius específics per a les futures ordenances de paisatge.

Possibles paràmetres a tenir en compte

A continuació es reproduïxen tots els paràmetres detectats en els apartats anteriors des del punt de vista del medi, l'ús i la imatge de la ciutat:

- La rellevància del sòcol urbà
- La continuïtat del verd i la xarxa hídrica
- L'homogeneïtzació dels criteris d'urbanització
- La qualitat i manteniment de l'edificació
- L'equilibri entre la presència d'elements discordants i la percepció de certa uniformitat en la imatge de la ciutat
- L'articulació dels accessos
- La imatge exterior de la ciutat
- La imatge exterior del mosaic agroforestal
- La qualitat de les seqüències visuals en l'aproximació i allunyament de la ciutat
- La presència del teló de fons

II. MEMÒRIA PROPOSITIVA

- 1 Objectius de la futura ordenança
- 2 Estratègia normativa
- 3 Estructura de l'ordenança
- 4 Punts forts de l'ordenança i referències de regulació
- 5 Proposta participació ciutadana

1. OBJECTIUS DE LA FUTURA ORDENANÇA

OBJECTIUS GENERALS

S'estableixen els següents objectius generals

1. Permetre la protecció, la gestió i l'ordenació del paisatge del sòl urbà de Terrassa, per tal de fer-ne un ús sostenible i preservar-ne els seus trets més destacats.
2. Millorar la qualitat i les prestacions de l'espai col·lectiu i les seves pells, entès com a principal generador del paisatge urbà.
3. Plantejar un model de paisatge urbà, capaç de relligar iniciatives específiques existents en el municipi.
4. Conscienciar a tots els actors dels valors del paisatge urbà, fomentant una mirada crítica però també positiva.
5. Incidir en la millora de la cohesió social, la sostenibilitat ambiental, la qualitat de vida i el benestar individual i social.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

Així mateix, a continuació es llisten els objectius específics que haurien de regir la futura ordenança. La definició d'aquests objectius es basa en bona mesura en el recull de les sessions temàtiques (veure document IV) i en menor grau en la diagnosi paisatgística (apartat 1.7 Diagnosi del paisatge de Terrassa) i els objectius de qualitat paisatgística, tant a nivell de Catalunya, com en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona (apartat 1. 5. Marc teòric sobre el paisatge urbà). Per una millor comprensió, els objectius específics proposats s'agrupen en 6 àmbits temàtics:

PRINCIPIS INSPIRADORS

- Posar en **valor les múltiples identitats** urbanes i socials i **reforçar el sentit de pertinença** a Terrassa dels habitants dels barris més allunyats del centre.
- Treballar a **diferents escales** i entendre la ciutat en el seu conjunt. **Reconèixer i posar en valor** aquells **espais estructurants** i de gran incidència en la percepció del paisatge per tal de generar àmbits de major control paisatgístic a partir de les relacions de contigüïtat.
- Establir una **regulació generalitzada** per al conjunt del teixit urbà centrada en **elements quotidians** de gran impacte, tals com els serveis, les plantes baixes, les mitgeres, els solars, etc. Fixar uns criteris el més homogenis possibles pel que fa a la urbanització.
- Incorporar **criteris tant estètics, d'imatge, com d'ús i confort**.

PLANTEJAMENT GENERAL

- Establir un **marc per a gestionar la complexitat** que sigui clar i fàcil d'aplicar i que al mateix temps permeti certa **flexibilitat**. Pensar en la **superposició de dos factors**, una **regulació molt concreta** que cal complir de forma unívoca, mentre que **tot allò que s'allunyi d'allò escrit**, haurà de ser **objecte d'un estudi, d'una integració, etc.** En aquest sentit, establir en quins supòsits cal la participació d'un òrgan consultiu, com l'Organisme Consultiu de Qualitat Arquitectònica.
- **Consensuar una visió comuna** entre els diferents equips de l'**Ajuntament**. Si la visió de conjunt és compartida, no cal normativitzar tant i es podria incorporar un document de bones pràctiques o similar redactat pels tècnics corresponents.
- Pensar l'ordenança com un instrument d'**empara d'altres documents**. Tenir en compte documents claus tals com la nova normativa sobre accessibilitat, el catàleg/inventari de patrimoni, etc. i estudiar el seu encaix amb la futura ordenança

ABAST

- Regular tant pel privat com per les administracions. Procurar establir una **mateixa visió per al públic i per al privat**. Considerar de forma integrada **l'espai públic i l'edificació**.
- Regular de forma diferenciada els teixits residencials i industrials i/o d'activitats.
- Tenir en compte la **temporalitat i els processos i dinàmiques** que tenen lloc en el paisatge urbà, considerant tant els usos temporals com aquells processos de degradació que convé evitar. En aquest sentit, considerar la impossibilitat d'enderrocar edificacions si no és per a edificar-hi posteriorment.

CONTINGUT: CONSTRUCCIONS I PELLIS

- Vetllar per la conservació i manteniment del patrimoni privat. Promoure **la qualitat i el manteniment de l'edificació**. Establir uns criteris generals per al **patrimoni no catalogat**.
- Considerar els **paviments** -i llur deteriorament- com a **part integrant del paisatge**. Incloure el tractament de les pells, per exemple promoure el paviment de *brick* vermell en les pells horitzontals.
- Tractar els aspectes paisatgístics dels **horts urbans**, sobretot pel que fa als **tancaments**.

CONTINGUT: INSTAL·LACIONS I SERVEIS

- Parar atenció a la **jerarquia jurídica** i ser conscient de les possibles limitacions de les ordenances, en especial pel que fa als serveis de subministrament. **Reforçar** la normativa urbanística del **POUM** en relació a les instal·lacions (panells solars, aerotèrmia, aires condicionats...), per tal d'adaptar-la a la situació i realitat actual.
- Cal adreçar de forma específica les problemàtiques del **cablejat aeri i el creuament aeri de carrers**. Caldrà considerar també els **solars**, amb cables penjant sense manteniment, que inclús acaben caient. Establir criteris de **quan es pot soterrar i quan es pot grapar** (establir la dimensió a partir de la qual és preferible una opció determinada). Promoure la millora dels serveis afectats en ocasió de l'execució d'obres. Considerar la possible obligació a **revisar la instal·lació de cablejat existent**, abans de fer-ne una nova. Així mateix, caldrà exigir, en certes ocasions, com per exemple en el cas d'una intervenció en un edifici protegit, projectes específics que abordin la problemàtica del cablejat de les companyies de telecomunicacions.
- Cal aportar **criteris sobre la col·locació i tractament dels armaris de l'enllumenat públic** (alineat als arbres, a façana, etc.) i com afecta la seva ubicació a l'accessibilitat. Caldrà valorar la necessitat d'establir un estudi d'integració paisatgística per aquests elements. Si es pinten o es realitzen accions artístiques caldrà considerar també el seu manteniment i possible degradació al llarg del anys.
- En relació a la **senyalització viària**, cal controlar l'excés de senyals col·locats de forma descontrolada. També la retolació dels establiments.
- **Evitar**, en la mesura del possible, la col·locació de **publicitat** que **incideixi negativament** de manera inequívoca sobre la percepció dels fons i fites emblemàtiques.

CONTINGUT: INFRAESTRUCTURA VERDA I VORES URBANES

- Promoure la **continuitat del verd i la xarxa hídrica**. Tenir en compte les **rieres** com **espais d'entrada** a la ciutat i **corredors biològics**. **Ordenar la façana** de les principals rieres, en especial pel que fa a les pells de les edificacions i els elements d'urbanització
- Prioritzar la recuperació o la creació de **passejos arbrats**, amb espècies adaptades al lloc. Considerar les possibles friccions entre l'enllumenat públic i l'arbrat urbà.
- Tractar el **límit no resolt entre la ciutat i l'entorn**, en especial en els polígons industrials i sectors no desenvolupats. Afavorir unes fronteres nítides i de qualitat entre els espais urbans i els espais agrícoles o naturals.
- Tenir en compte el camí de vora i les portes definides en el projecte de **l'Anella verda**. Afavorir l'articulació dels accessos des del SNU.
- Considerar la **percepció de l'espai urbà des del no urbà i viceversa** (La imatge exterior de la ciutat i la del mosaic agroforestal)

L'ESPAI CIUTAT

Ens trobem en una ciutat molt rica però també heterogènia on sovint el contrast i la manca de relació entre els fets urbans és contraproduent. La diversitat és positiva però cal establir una nova estratègia que articuli la diferència en tant que ecosistema urbà i aporti coherència i llegibilitat al conjunt.

Sovint les ordenances tenen un sentit sistèmic en la seva voluntat de ser aplicades de manera generalitzada. No obstant, sabem que les ciutats tenen espais amb major sensibilitat paisatgística sobre els que caldria introduir una regulació més curosa que la resta. Així mateix, també tenim altres espais que tenen un potencial paisatgístic que per diverses raons encara no ha aflorat. Com és sabut, la integració paisatgística és un objectiu en si mateix del territori. Cal cercar una relació entre diferents elements paisatgístics, ja sigui harmònica, respectuosa, de subordinació o de contrast. Aquesta integració és impossible si abordem la regulació com una concatenació independent d'elements deslligats que compleixen o no internament els requisits normatius. Relacions de veïnatge, d'apropiació d'un element envers un altre, relacions visuals, relacions metafòriques, relacions històriques, són només un tast de les múltiples possibilitats que ofereix el treball d'interrelació paisatgística.

En aquesta línia, es proposa que la futura ordenança sigui capaç de reconèixer aquells elements d'alt valor paisatgístic i establir al seu voltant unes zones de contigüitat. Espais interval i de relació, on poden ser d'aplicació determinats criteris de qualitat arquitectònica, d'integració urbana entre els diferents elements. Superar el paradigma del plànol turístic on tenim una ciutat esquitxada per "joies" urbanes. Aspirar a un nou paradigma on la ciutat colonitzi molts altres espais a través d'aquestes membranes contenidores de moltes més situacions i relacions col·lectives que conformen una identitat veritablement urbana. Les vores de la riera de les Arenes, el Parc de Vallparadís, la rambla d'Ègara són alguns d'aquests aglomerants comunitaris que abracen la ciutat i doten d'una qualitat paisatgística arrelada amb el territori.

Amb la mateixa vocació i potencialitat d'aquests casos reconeguts, podem imaginar altres menys evidents però que conformen aquesta matriu territorial que s'estén de manera equilibrada per tota la ciutat. Convertir certs espais perifèrics i deslligats en nous espais habitables, saludables, confortables, atractius i respectuosos amb l'entorn. Aquests poden esdevenir nous referents que representin un nou exponent d'aquesta urbanitat que aflori en indrets inesperats, tant per extra-urbans, com per innovadors. Un nova constel·lació de llocs que expliciten la virtut terrassenca: un espai de trobada, de porta, de cremallera, d'intercanvi entre paisatges urbans i col·lectius diversos. Milers de persones que els travessen a diari i que conformen un paisatge col·lectiu que cal potenciar. De fet, aquesta combinatòria és més rica i subtil del que el que ens pot oferir la ciutat compacte, consolidada i sovint saturada ja de disseny urbà. No es tracta, necessàriament, de recrear els criteris de disseny interiors sinó d'aportar nous models d'espai que explotin nous criteris més sensibles, permeables i respectuosos amb aquestes vores del tapis que conforma el nostre territori. Noves identitats conjugades amb noves formes i distàncies, nous materials i moviments.

En altres documents recents, la Generalitat està treballant propostes urbanístiques amb un concepte similar de buffer amb una definició senzilla i clara. Aquesta vinculació quedaria delimitada per un plànol i flexibilitzada amb unes regles geomètriques de distància o veïnatge.

Un exemple d'aquest espai ciutat podria ser la plaça de l'Assemblea com tothom coneix com Plaça de l'antiga Bòbila Almirall. En aquest cas és evident que la incorporació dels espais adjacents o de contigüitat és imprescindible. Si ens fixem en les fotografies a peu de carrer, podem observar que la imatge i condicions de les façanes d'aquesta plaça no es corresponen amb la referencialitat, proporció i qualitat de l'espai públic on hi donen front. Façanes domèstiques recobertes d'aparells de climatització o de conductes de ventilació o extracció de fums. Però també façanes comercials que concentren en un punt l'accés i l'activitat, deixant tota la resta com una tanca o mitgera sense cap tractament ni us. Tenir present aquesta envolvent serà clau per a fer un salt qualitatiu.

Podem pensar en una regulació selectiva sobre aquells espais que coincideixen en la construcció d'uns valors paisatgístics d'escala municipal i d'una identitat terrassenca. Una xarxa d'espais que ofereixen un medi confortable i qualitatiu, on els usos i els fluxos són més recurrents i intensius i amb un calidoscopi visual més potent i referencial. L'objectiu és reforçar els espais estructurants i els referents col·lectius de la ciutadania, tant els reconeguts com els menys valorats però molt concorreguts. Conformen itineraris i recorreguts lineals de gran escala i el principal espai des d'on apreciar i gaudir del paisatge urbà de Terrassa.

La proposta d'espai ciutat que acompanya aquest avantprojecte no vol ser unívoca o tancada. Tot el contrari, pretén estimular el debat posterior amb la ciutadania i enriquir-lo, apropiant-lo amb la seva percepció i coneixement. Com a hipòtesi de treball, la proposta ha establert una matriu estructural com esquelet sobre el que s'inclouen diferents elements catalitzadors sempre en contigüitat. Una xarxa que fa aflorar la forma del territori i la seva estructura subjacent, a partir del reconeixement del relleu, les rieres i els careners que ofereix una visió tranquil·la i endreçada de la ciutat. Aquesta retícula de línies s'eixampla per embolcallar els espais de contigüitat al voltant d'aquells elements rellevants que l'acompanyen com un itinerari paisatgístic per la ciutat. S'inclouen equipaments, places, parcs, elements patrimonials antics i contemporanis, vores urbanes, espais del transport. Són l'exponent d'allò que és més col·lectiu, més participat, més usat i viscut de la ciutat. Els espais ciutat.

La diagnosi de paisatge reconeix la presència d'una sèrie d'espais i elements d'especial rellevància que caldria reconèixer i potenciar i que encaixen amb aquesta escala i rol que pretesos. A continuació s'apunten alguns dels possibles components de l'espai ciutat que podrien ser més interessants. En l'Apartat III. Plànols, es poden observar cartografies amb major detall que es refereixen a aquestes i a altres capes de la ciutat.

Infraestructura verda

Fonamentalment inclou aquells espais lliures verds vinculats amb l'estructura de l'aigua existent o històrica i amb la condició de vora i vicle amb l'Anella verda. D'aquests dos sistemes, en sorgeixen les portes als espais oberts, els parcs territorials interns i els itineraris de mobilitat activa. Es tracta d'entorns sovint de gran dimensió que aporten una identitat pròpia a Terrassa. Alguns d'aquests espais s'expliquen per la combinació de la peculiar orografia de la ciutat i la xarxa hídrica que la travessa i allotgen elements de valor patrimonial construït o natural

Carrers i equipaments

Possiblement l'element paisatgístic de major influència en la qualitat d'un entorn urbà és l'espai públic. Les ordenances de paisatge no sempre intervenen sobre aquest element. No obstant, l'avantprojecte considera del tot necessari plantejar la seva incorporació. L'assaig de les possibilitats de regulació en quant a criteris d'urbanització o la incidència en el seu ús. En aquest sentit, serà imprescindible incorporar els documents de criteris i recomanacions elaborats pels departaments d'espai públic, medi ambient i via pública.

Patrimoni construït

Terrassa compta amb un patrimoni arquitectònic i arqueològic molt important que s'ha posat en valor a través de diferents accions municipals. La recent aprovació d'un nou avanç de planejament per a ampliar el pla especial de protecció amb la incorporació preliminar de 364 noves construccions, n'és un molt bon exemple. En quan a l'ús, ofereixen moltes i noves possibilitats d'implantar-hi usos col·lectius privats o públics aprofitant la seva dimensió i versatilitat. A més, la posició descentralitzada d'aquestes construccions promou també un repartiment geogràfic d'aquestes oportunitats urbanes.

Portes del transport

Els accessos des de les autopistes, però també de les vies històriques com la N-150 o l'antiga carretera de Montcada. Encara més transcendent que aquest poden ser els espais del transport públic, al voltant de les estacions però també en els trams on les vies generen un *travelling* per tota la ciutat. En aquests nodes i eixos d'accés o trànsit redundant caldria tenir una especial cura de la imatge però també dels usos i el confort i qualitat de l'espai. Promoure el reforçament dels eixos arbrats i paviments més drenants i enjardinats. O evitar per exemple la presència de cartelleres de publicitat o rètols identificatius de grans dimensions.

El Catàleg de paisatge de la regió metropolitana proposa una sèrie de criteris interessants sobre els que podria apuntar una regulació sobre l'espai ciutat.

- *Plantació d'eixos arbrats sobre eixos estructurants. En línies generals, tenir en compte els aspectes següents:*

- *Potenciar l'eix arbrat considerant-lo com a peça estructural del paisatge i com a indicador de la presència de l'assentament urbà.*

- *Adoptar mesures de seguretat viària. La presència d'un voral més ample i lliure d'obstacles reforça la seguretat vial. En aquest sentit, cal allunyar els arbres de la vora de la calçada. Cal disposar l'arbrat, doncs, més enllà del voral, darrere la cuneta i separat una distància suficient de la calçada per tal que l'arbre es desenvolupi lliurement i no augmenti la perillositat en cas d'accidents.*

- *Adaptar les plantacions arbrades a cada cas en particular, escollint espècies de característiques adequades establint longituds de plantació, interdistàncies longitudinals i seccions transversals proporcionals a la importància de la via en qüestió.*

Les mesures introduïdes perseguiran els següents objectius:

- *Regular l'ocupació i la tipologia de l'edificació adjacent als principals eixos viaris d'accés, per augmentar la unitat visual i estètica.*

- *Connectar itineraris paisatgístics amb els nuclis urbans a través dels accessos generals als nuclis i de connexions internes amb altres espais (passeigs, bulevards, places, parcs urbans, parcs periurbans, etc.) atenent a la necessària connectivitat i continuïtat ecològica, social i visual.*

- *Requalificar les carreteres-aparador d'accés a determinats nuclis. Es tracta de dotar-les d'elements d'urbanització unitaris, de condicionar espais lliures adjacents de qualitat i de minimitzar l'impacte negatiu d'algunes edificacions mitjançant estratègies d'ocultació i/o harmonització.*

- *Remoure els elements que obstaculitzen visions representatives del nucli des de determinats punts (rètols, alçades arbitràries d'edificació dispersa). Evitar que els sectors d'activitat econòmica es disposin de manera lineal al llarg de les vies de comunicació i que les edificacions formin una façana contínua del tipus carretera-aparador.*

- *Restaurar els espais degradats de les perifèries de les poblacions i eixos de comunicació.*

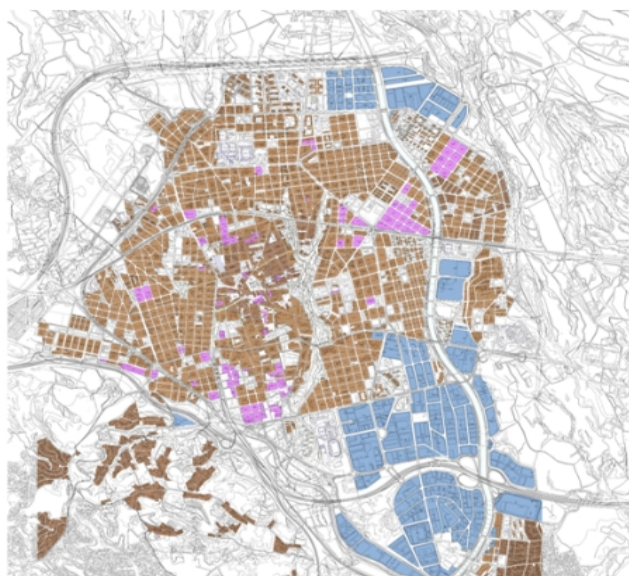
L'ESPAI DOMÈSTIC

Evidentment, a banda d'aquesta regulació més ambiciosa per a l'espai ciutat, l'ordenança de paisatge ha d'oferir una regulació més general per la resta. Serà una regulació més sistemàtica, aplicant determinacions similars a les realitzades per altres ordenances de paisatge i que hagin donat un bon resultat i que s'adaptin a les necessitats de la ciutat de Terrassa.

L'espai domèstic és el patró principal del paisatge urbà. El patró urbanístic fonamental que trobem a Terrassa és un eixample compacte i dens suportat sobre una retícula fragmentària i força irregular de carrers. Dins d'aquesta definició general i caben tres de les quatre categories principals de les zones edificables urbanístiques. La quarta categoria es produeix sovint de manera agregada amb el casc urbà.

1. **Nucli històric.** Amb un patró viari més irregular, relacionat amb les traces i les lògiques de parcel·lació medievals, es compon en essència de cases de cos (habitatges, sovint amb locals en planta baixa, en cases estretes i profundes entre mitgeres amb pati posterior i amb coberta a dues aigües cap al carrer i al pati).
2. **Eixample.** Amb les diferents modalitats, matisos i variacions en funció de la intensitat, usos que contempla i tipus d'assentament, es compon habitualment per un format més variat i promiscu d'arquitectures plurifamiliars. El resultat és un paisatge d'edificis relativament domèstic però força desendreçat. Per aquest tipus de teixit, és un repte establir criteris compositius o d'altre índole que tendeixin a harmonitzar aquests conjunts urbans.
3. **Polígons de blocs residencials.** Són sectors dels anys seixanta i setanta de dimensions grans i projectats autònomament amb tipologies de blocs seriatos i situats tangencialment a la ciutat compacta. L'espai lliure està sovint molt poc qualificat i s'ocupa habitualment per aparcaments o espais sense urbanitzar. La seva relació urbanística amb la resta de la ciutat ha estat feble fet que, juntament amb la seva dinàmica sociodemogràfica, ha agreujat aquest sentiment de desarrelament. Encara avui hi ha veïns de Terrassa que per anar al centre diuen "baixo a Terrassa".
4. **Urbanitzacions de baixa densitat.** Tot i que podem trobar algun cas de teixit de baixa densitat dins del propi casc urbà, la seva lògica immobiliària i d'implantació renega del fet (i el valor) urbà. Són teixits monofuncionals de cases amb jardí, que malgrat poden contenir cases i un suport urbanitzador de major o menor qualitat, no tenen gaire rellevància des del punt de vista de la vivència col·lectiva del paisatge urbà. En tot cas, pot haver-hi recorreguts, visuals, relacions amb els espais oberts que tinguin interès paisatgístic i que obrin una paleta d'anàlisi i regulació ben diferenciada de la resta de teixits.
5. **Polígons industrials.** Situats en el perímetre de la ciutat en contacte amb les trames residencials (amb teixits de major envergadura) o posicions interiors absorbits dins del casc urbà (en aquells assentaments fabrils més antics). Els primers neixen d'un fals paradigma d'indústria "jardí" amb la separació a carrer i als veïns per uns patis que són tot menys verds. Els segons, són sovint referents patrimonials però en un estat de conservació variat en funció de la seva protecció.

D'aquests quatre patrons la proposta fa una assimilació i simplificació en dos grans categories que l'ordenança hauria de regular per separat.

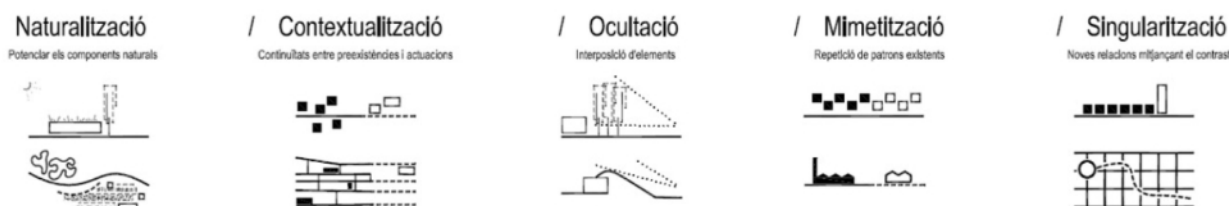
El paisatge residencial

En aquest àmbit, s'integren els teixits de nucli històric, els eixamples, els polígons de blocs residencials i la baixa densitat. A grans trets tots ells componen el cos principal del casc urbà compacte i continu, tot i que algunes poques urbanitzacions s'enfilen pel relleu i es desenganxen de la trama urbana. Tanmateix, el treball no les considera prou representatives per implicar una regulació específica. En realitat, aquest tipus de paisatge és el més habitual i les seves casuístiques són recurrentment recollides i regulades per la majoria d'ordenances de paisatge. Com a tret diferencial respecte d'altres municipis, probablement la qüestió sistèmica de la forma del seu relleu intern i la proporció més elevada de peces industrials interiors. Aquestes peces industrials internes, ja siguin antigues i amb valor patrimonial com més recents i genèriques en la seva qualitat arquitectònica, estan destinades a ser absorbides o integrades per la ciutat. No per esborrar-les o transformar-les globalment però sí per estovar els seus usos, permeabilitzar les seves plantes baixes i revitalitzar les voreres i carrers on hi donen front.

El paisatge de l'activitat econòmica

Els polígons industrials i les àrees especialitzades comercials o terciàries conformen un paisatge dominat pel cotxe, per les tanques i espais interval amb molt poca qualitat paisatgística. Els edificis a vegades tenen una voluntat corporativa, de generar una imatge referencial o un reclam, però sovint menystenen l'entorn en el que es troben. Són teixits més perifèrics al casc urbà i per tant amb un perímetre més exposat cap als espais oberts. Espais de vora que han estat històricament els espais "del darrera" i que s'han utilitzat com a calaix de sastre periurbà per ubicar-hi aparcaments, deixalleries i altres serveis o dotacions no desitjades per l'interior de la ciutat. Cal identificar, qualificar i reforçar en un diàleg més actiu amb el suport territorial (portes a l'anella verda, fronts visibles a mitja distància, plantacions o fileres arbrades. A més, les pròpies dinàmiques industrials, comercials i terciàries tenen uns requeriments tècnics també diferents. Per tot això, la proposta considera necessari que l'ordenança planteji una regulació diferent i adaptada a aquest altre tipus de paisatge. Tal i com per exemple planteja l'ordenança de Granollers.

La Generalitat de Catalunya disposa d'un document de referència amb recomanacions i criteris per a millorar la integració paisatgística d'aquest tipus de teixit. Un element clau en aquesta integració és la resolució de la qüestió topogràfica amb talussos vegetals, desnivells controlats, l'encaix amb els antics bancals agrícoles, la minimització de murs de contenció. Un altre pot ser la utilització encertada de pells verticals d'apantallament per a l'ocultació, filtre, naturalització o mimetització amb l'entorn. Promoure l'endrega i cura dels espais lliures privats amb més espais drenants amb més vegetació i amb tanques més transparents. Però també pot ser interessant utilitzar la singularització de certs elements, natural o construït, per generar un contrast controlat que orienti la mirada i signifiqui un punt interessant. La coordinació del llenguatge arquitectònic pot ser una estratègia interessant i factible en aquest tipus de teixit, especialment quan són de nova implantació, però no hauria de ser imprescindible.

El catàleg de paisatge de la Regió planteja, a partir de dos consideracions, un seguit de criteris que el treball considera especialment interessants per al cas de Terrassa i que poden apuntar possibles aspectes a regular per a la millora de la qualitat paisatgística d'aquestes àrees:

1. Encaix amb l'estructura del paisatge preexistent:

La topografia especialment fons de vall i careners; els espais naturals inclosos en el mapes de valors naturals i ecològics; els fragments de vegetació natural (bosc mixt, bosc caducifoli, bosc de ribera, pollancreda i plataneda de l'espai fluvial); elements i estructures relacionades amb l'activitat agrícola reconeguts com a elements configuradors del paisatge, (murs de pedra seca, xarxes de camins, els canals de reg, etc.); espais limítrofs als espais d'elevat valor productiu; xarxes de camins com l'Anella

verda de Terrassa; els elements històrics d'interès (masies, ermites, ponts, colònies industrials, etc.); els espais de trobada de la població local.

2. *Definició de l'ordenació (edificacions, vialitat, espais lliures, etc.) en relació amb els següents aspectes estructurals del paisatge:*

La morfologia del teixit urbà.

- *Adequar les dimensions de les noves àrees especialitzades a la tipologia de paisatge en el qual s'insereixen, evitant el desenvolupament d'estructures sobredimensionades en relació amb els perfils urbans adjacents i pròxims i amb els seus entorns.*
- *Tipologia de l'edificació: els volums edificats seran unitaris, en la mesura del possible, pel que fa a volumetria, materials i colors. La singularització de l'edificació com a marca de l'empresa només serà admissible excepcionalment, i sempre garantint un disseny de qualitat.*
- *Prioritzar estratègies d'harmonització i contextualització, si no es pot garantir un impacte visual moderat, d'ocultació. Utilitzar estratègies de singularització i/o monumentalització només excepcionalment i per motius justificats, com ara en estacions de tren amb gran significació social.*

Els límits i façanes del conjunt:

- *Tractar espais confrontats amb teixit residencial, vies de comunicació i fronts marítims, fluvials o agrícoles amb especial cura per garantir una transició amable.*
- *En els espais perimetrals de transició es localitzaran de manera preferent els espais públics de cessió (a menys que hi hagi un millor encaix possible amb l'estructura del paisatge preexistent) En tots els casos aquesta franja de transició tindrà un tractament vegetal adequat que permeti una continuïtat amb les formacions vegetals de l'entorn i que filtri la imatge de façanes contínues i massisses.*
- *Facilitar la permeabilitat física del conjunt amb itineraris adequats per a transit no rodat per evitar una barrera entre el nucli urbà i les zones d'espai lliure periurbanes.*

El sistema de visuals:

- *Prioritzar l'estratègia de contextualització com a estratègia d'integració paisatgística per minimitzar l'impacte visual sobretot als polígons industrials aïllats situats en els municipis definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 9.*
- *Evitar alterar de manera substancial la visió de les fites i fons escènics definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 6.*
- *Definir materials i colors harmònics amb el context per al conjunt d'edificacions de l'àrea especialitzada, procurant una harmonització visual adequada.*
- *Considerar els terrats, teulades i cobertes com a façana, i tenir en compte les mateixes consideracions pel que fa a disseny, materials i cromatisme que per a la resta de façanes.*
- *Minimitzar la il·luminació de les façanes que confrontin amb sòl no urbanitzable i, en general, tendir a la baixa intensitat lumínica i a la discreció.*
- *Definir criteris unitaris per a la col·locació de publicitat, integrar-la a les edificacions en la mesura del possible i evitar-ne en tot cas la proliferació, la dispersió i les dimensions exagerades.*
- *Vetllar per la cura, el manteniment i/o la regeneració dels espais lliures privats, espais erms i espais denudats per tal que no malmetin el conjunt visual de l'àrea especialitzada.*

3. ESTRUCTURA DE L'ORDENANÇA

A continuació es planteja una possible estructura per a la futura ordenança, apuntant els principals articles que es podrien incloure en cadascun dels apartats. Evidentment en la redacció definitiva se'n podran afegir d'altres o ajustar la mateixa estructura.

Exposició de motius

Títol 1. Disposicions generals

Capítol I. Abast i finalitat

Finalitat i objectius
Naturalesa jurídica
Àmbit d'aplicació

Capítol II. Definicions

Capítol III. Zonificació

Espai ciutat
Espai domèstic

Capítol IV. Normes d'aplicació general

Criteris d'aplicació en l'atorgament de llicències
Exigència del deure de conservació
Integració paisatgística
Necessitat d'informe previ

Capítol V. Relació amb documents de referència

Aplicació
Revisió i actualització
Llistat de documents

Títol 2. Usos públics i semi-públics

Capítol I. Espais lliures i construccions

Secció 1. Pells

Tractament de l'espai públic
Paviments
Rieres
Arbrat i vegetació
Façanes
Tanques
Senyalització

Secció 2. Instal·lacions tècniques i de serveis

Instal·lacions de serveis públics d'urbanització

Títol 3. Usos privats i semi-privats

Capítol I. Paisatge residencial

Secció 1. Pells

Terrasses
Terrats i cobertes
Espais lliures privats
Façanes
Parets mitgeres
Tendals planta baixa amb activitat comercial
Marquesines i pèrgoles

Rètols identificatius i publicitaris

Il·luminació

Secció 2. Instal·lacions tècniques i de serveis

Conduccions i connexions dels serveis
Instal·lacions de serveis a les façanes
Instal·lacions de serveis en terrats i cobertes
Captadors d'energia
Aparells exteriors de les instal·lacions de climatització
Evacuació de productes de combustió
Conducció de ventilació i/o evacuació d'aire i contaminants
Antenes
Alarmes

Capítol II. Paisatge de l'activitat econòmica

Secció 1. Pells

Edificacions
Tanques
Espais lliures
Rètols identificatius i publicitaris
Il·luminació

Secció 2. Instal·lacions tècniques i de serveis

Instal·lacions tècniques

Títol 4. Usos i elements temporals

Secció 1. Obres i procés constructiu

Tanques i proteccions d'obres
Instal·lacions provisionals en obres i solars

Secció 2. Espais vacants

Solars
Neteja dels terrenys sense edificar
Cessament de l'activitat en l'establiment

Secció 3. Apropiacions temporals

Instal·lacions i activitats no sedentàries

Títol 5. Règim disciplinari i sancionador

Infraccions
Procediment sancionador
Sancions

Disposicions addicionals

Disposicions transitòries

Disposicions finals

Annex Cartogràfic

INCLUSIÓ DE LES APORTACIONS REALITZADES

A continuació es fa una comprovació de la inclusió de les aportacions realitzades per part de totes les persones que han participat en les diferents sessions tècniques participatives amb els diferents departaments de l'Ajuntament. Per fer-ho, es relacionen sintèticament tots els elements treballs o discutits al llarg de les diferents sessions amb la proposta d'estructura de la futura ordenança.

SERVEIS	On quedaria recollit en la futura ordenança?
<p><i>Elements que caldrà tenir en compte: cablejat aeri, arquetes, armaris, instal·lacions provisionals en obres i solars, antenes parabòliques, instal·lacions com a planta addicional, instal·lacions d'aerotèrmia i fotovoltaica, senyalització viària i retolació d'establiments.</i></p>	<p>Aquests i altres aspectes relacionats amb les instal·lacions tècniques i de serveis es troben recollits a:</p> <p>Títol 2. Usos públics i semi-públics Capítol I. Espais lliures i construccions Secció 3. Instal·lacions tècniques i de serveis Instal·lacions de serveis públics d'urbanització</p> <p>Títol 3. Usos privats i semi-privats Capítol I. Paisatge residencial Secció 3. Instal·lacions tècniques i de serveis Conduccions i connexions dels serveis Instal·lacions de serveis a les façanes Instal·lacions de serveis en terrats i cobertes Captadors d'energia Aparells exteriors de les instal·lacions de climatització Evacuació de productes de combustió Conducció de ventilació i/o evacuació d'aire i contaminants Antenes Alarmes</p> <p>Capítol II. Paisatge de l'activitat econòmica Secció 3. Instal·lacions tècniques i de serveis Article xx. Instal·lacions tècniques</p> <p>Títol 4. Usos i elements temporals Instal·lacions provisionals en obres i solars</p>
<p><i>Les companyies compten amb una legislació sectorial que les empara. Caldrà parar atenció a la jerarquia jurídica i ser conscient de fins a quin punt tenen força les ordenances.</i></p>	<p>Títol 1. Disposicions generals Capítol I. Abast i finalitat Naturalesa jurídica</p>

PATRIMONI	On quedaria recollit en la futura ordenança
<p><i>Importància del catàleg/inventari de patrimoni, que es considera clau</i></p>	<p>S'incorpora com a criteri en la delimitació de l'espai ciutat.</p> <p>Títol 5. Règim disciplinari i sancionador Sancions</p>
<p><i>Es detecta la manca d'un protocol per aquells elements no catalogats. Hi hauria d'haver uns criteris generals. En el patrimoni no catalogat és on tindrà més incidència la futura ordenança de paisatge.</i></p>	<p>Bona part dels articles recullen aquesta preocupació i en especial:</p> <p>Títol 1. Disposicions generals Capítol IV. Normes d'aplicació general Criteris d'aplicació en l'atorgament de llicències Exigència del deure de conservació Necessitat d'informe previ</p>

<i>Es planteja posar en valor les múltiples identitats urbanes i socials i reforçar el sentit de pertinença a Terrassa dels habitants dels barris més allunyats del centre.</i>	Es delimita l'espai domèstic
<i>Es proposa establir en quins supòsits cal alguna cosa més, quan caldria la participació d'algun òrgan consultiu o de qualitat arquitectònica.</i>	Títol 1. Disposicions generals Capítol IV. Normes d'aplicació general Necessitat d'informe previ
<i>Reforçar la idea de l'espai ciutat com una oportunitat per tal que els elements patrimonials i altres puguin generar àmbits de major control paisatgístic.</i>	Títol 1. Disposicions generals Capítol III. Zonificació Espai ciutat

ESPAI PÚBLIC	On quedaria recollit en la futura ordenança?
<i>Pensar l'ordenança com un instrument d'empara d'altres instruments. En aquest sentit, veure quins són els documents a referenciar i quina relació s'estableix amb l'ordenança.</i>	Títol 1. Disposicions generals Capítol V. Relació dels documents de criteris i recomanacions Aplicació Revisió i actualització Llistat de documents
<i>Valoració positiva de les zones de contigüitat i el fet de treballar a dues escales.</i>	Es delimita l'espai ciutat i l'espai domèstic
<i>Considerar de forma integrada l'espai públic i l'edificació.</i>	Títol 2. Usos públics i semi-públics Capítol I. Espais lliures i construccions
<i>Regular tant pel privat com per les administracions.</i>	Títol 2. Usos públics i semi-públics Títol 3. Usos privats i semi-privats
<i>Incloure el tractament de les pells, per exemple promoure el paviment de brick vermell.</i>	Títol 2. Usos públics i semi-públics Capítol I. Espais lliures i construccions Secció 1. Pells Tractament de l'espai públic Paviments
<i>Considerar la percepció de l'espai urbà des del no urbà i viceversa.</i>	A incorporar en els documents de referència Capítol V. Relació amb documents de referència
<i>Tractar el límit no resolt entre la ciutat i l'entorn, en especial en els polígons industrials i sectors no desenvolupats.</i>	Títol 3. Usos privats i semi-privats Capítol II. Paisatge de l'activitat econòmica Secció 1. Pells Espais lliures Títol 4. Usos i elements temporals Instal·lacions provisionals en obres i solars Solars Neteja dels terrenys sense edificar
<i>Tenir en compte el camí de vora i les portes definides en el projecte de l'Anella verda.</i>	A incorporar en els documents de referència Capítol V. Relació amb documents de referència
<i>Tractar els aspectes paisatgístics dels horts</i>	

<i>urbans, sobretot pel que fa als tancaments.</i>	Títol 2. Usos públics i semi-públics Capítol I. Espais lliures i construccions Secció 1. Pells Tanques
<i>Tenir en compte les rieres com espais d'entrada a la ciutat i corredors biològics.</i>	Títol 2. Usos públics i semi-públics Capítol I. Espais lliures i construccions Secció 1. Pells Rieres
<i>Tot i que l'àmbit no inclou el SNU, caldria incorporar la percepció del teló de fons.</i>	Títol 1. Disposicions generals Capítol IV. Normes d'aplicació general Integració paisatgística
<i>Considerar les possibles friccions entre l'enllumenat públic i l'arbrat urbà.</i>	A incorporar en els documents de referència Capítol V. Relació amb documents de referència
<i>Incidir en la il·luminació dels elements patrimonials.</i>	Títol 3. Usos privats i semi-privats Capítol I. Paisatge residencial Secció 1. Pells Il·luminació

4. PUNTS FORTS DE L'ORDENANÇA I REFERÈNCIES DE REGULACIÓ

En la majoria d'ordenances hi ha alguns aspectes recurrents que es regulen de manera molt habitual i similar. Tanmateix, la majoria de les ordenances presenten també un accent o conjunt d'aspectes més emfatitzats per les particularitats del municipi, necessitats del moment o aspiracions de cara al futur. Aquesta constatació es pot fer a partir de l'anàlisi i comparació que ha fet aquest treball d'aquelles més significatives.

En el cas de Terrassa aquest biaix intencionat podria significar alguns dels punts forts plantejats per aquest avantprojecte. A continuació es destaquen aquesta sèrie d'aspectes clau que podrien singularitzar i reforçar els valors específics i potencials del paisatge urbà de Terrassa i que han estat treballats i consensuats en les diferents sessions tècniques participatives. D'aquests punts forts es fa una breu síntesi per després il·lustrar la seva possible regulació amb exemples d'altres ordenances. Són regulacions que, si bé no s'haurien de replicar directament, suposen un molt bon punt de partida i/o referència.

DUES ESCALES: ESPAI DOMÈSTIC I ESPAI CIUTAT

L'avantprojecte planteja un marc que aborda la regulació del paisatge urbà des de la dues escales i lògiques diferenciades. Aquestes dues escales retroalimenten en un model de paisatge que pot esdevenir propi de Terrassa. Això és així perquè la ciutat ha sabut reconèixer fets geogràfics com, Vallparadís o la Rambla Ègara, i convertir-los en grans espais de referència per al conjunt del municipi. En aquest sentit, aquesta línia es pot seguir estenen pel conjunt de la ciutat amb molts més espais amb aquest mateix potencial. Els objectius són múltiples. Reconèixer i posar en valor aquells espais estructurants i de gran incidència en la percepció del paisatge per tal de generar àmbits de major control paisatgístic a partir de les relacions de contigüitat. Establir una regulació generalitzada per al conjunt del teixit urbà centrada en elements quotidians de gran impacte, tals com els serveis, les plantes baixes, les mitgeres, els solars, etc. Fixar uns criteris el més homogenis possibles pel que fa a la urbanització.

Referències:

La distinció entre espai domèstic i espai ciutat es podria equiparar a la zonificació que fan d'altres ordenances de paisatge. Més concretament, podria comparar-se per exemple amb la zonificació dels usos del paisatge urbà de Barcelona, el tipus de paisatge de Granollers, l'Àrea de protecció paisatgística de Lleida, o les portes de la ciutat, de Vic. En el cas de Terrassa, però, la voluntat no és tant prioritzar la preservació de determinats valors d'àmbits concrets (sovint el centre històric), com el reforç d'una determinada estructura inherent que

afavoreixi una visió global i més integradora del paisatge urbà. En aquest sentit, per bé que el plantejament pot ser lleugerament diferent, el futur articulat podria recollir algun dels mecanismes actualment ja en vigor en les esmentades ordenances. L'objectiu últim seria el reforç dels espais estructurants i referents col·lectius a través d'una regulació selectiva i l'establiment de determinades relacions contigüitat. En primera instància, es plantegen les següents opcions complementàries: variació en el tipus de tràmit administratiu d'obres i projectes (estudis d'integració paisatgística i/o sotmetiment a llicència prèvia o a l'òrgan consultiu), variació en el tipus d'infracció i sanció (infracció lleu/greu) i variació en la regulació de certs aspectes clau.

L'ordenança de Vic conté un capítol específic per a les anomenades "portes de la ciutat":

Ordenança de Vic

Capítol V. Portes de la ciutat

Article 44. Definició

1. *Les Portes de la ciutat són aquelles zones que configuren els accessos principals a la ciutat. S'han identificat 7 portes principals d'accés (llista les 7 portes).*
2. *Cadascuna d'aquestes portes estructura la manera d'accedir a la ciutat, esdevenint el primer impacte paisatgístic percebut.*

Article 45. Condicions

1. *Les condicions d'ordenació i edificació dels diferents àmbits inclosos en cadascuna de les zones identificades com a "portes de la ciutat", són les determinades per la zona o subzona corresponent definida en els plànols d'ordenació, sens perjudici que mitjançant un estudi volumètric es podrien ordenar de manera diferent amb l'objectiu d'una millor adequació a l'entorn en el qual s'emplacen.*
2. *Les fitxes corresponents a cadascuna de les Portes de la Ciutat identifiquen els objectius i les determinacions concretes per a cada àmbit.*

Article 46. Avantprojecte previ

1. *Els projectes inclosos en els àmbits reconeguts com a "portes de la ciutat", hauran d'obtenir informe previ del Patronat de la Ciutat Antiga prèviament a la presentació de la corresponent sol·licitud de llicència.*

Article 47. Fitxes dels àmbits

(inclou les 7 fitxes enumerant objectius i determinacions específiques)

Pel que fa a l'ordenança de Barcelona, aquesta explicita en l'exposició de motius que s'han fixat, en alguns casos, diferents graus e densitat interventora en l'ús natural del paisatge urbà, estructurats territorialment en zones. Aquestes zones queden delimitades segons un plànol de zonificació per cada Districte, que s'adjunta com a annex a l'Ordenança. Aquestes zones són les següents:

- Zona de prohibició (conjunts o edificis catalogats i el seu entorn, segons declaració autonòmica o d'Administració pública d'àmbit més ampli, sistemes generals, cementiris, zones naturals i espais verds).
- Zona de restricció (conjunts o edificis catalogats i el seu entorn, amb nivells municipals de protecció i altres que es determinin).
- Zones de transició (espais d'activitat comercial intensa o urbanísticament no consolidats i altres que es determinin).

Els espais no compresos en cap de les zones especials es consideren, zona d'aplicació general de les normes de l'ordenança.

Cal destacar la previsió de la possible revisió de la zonificació. Així l'article 9.2 estableix dos procediments alternatius. D'una banda, els mateixos tràmits que serien exigibles en qualsevol altra modificació de l'ordenança o, alternativament, amb l'aprovació de la modificació pel Consell de Districte afectat, amb informe favorable de l'òrgan competent per a la protecció i millora del paisatge urbà, seguida d'un mes d'informació pública i la posterior aprovació definitiva pel Consell Plenari municipal.

UNA VISIÓ COMPARTIDA PEL PÚBLIC I EL PRIVAT

L'avantprojecte proporciona un marc teòric que dona fonaments a una de les principals aspiracions municipals envers el paisatge urbà: treballar en la seva millora de manera coordinada entre el públic i el privat. Tal com es descriu en aquest apartat teòric, el valor de l'espai públic i les seves pells rau, no tant en el seu valor estètic, mida o representativitat, sinó en la capacitat de posar en relació i dotar de significat urbà a l'espai privat. La immensa majoria d'ordenances de paisatge se centren en regular aspectes que intervenen

gairebé exclusivament sobre l'espai privat i que afecten la percepció del paisatge públic (sovint en la seva pell externa). La futura ordenança pot ampliar aquesta mirada i incloure altres elements que s'ubiquen en l'espai públic i semipúblic o dels que en són responsables l'administració pública, fomentant la consciència i corresponsabilitat de la col·lectivitat. En aquest sentit, ha estat també molt important la sessió realitzada amb l'equip tècnic municipal responsable de projectes i manteniment pel medi ambient i l'espai públic. Una de les estratègies interessants que ha sorgit és la d'entendre l'ordenança com una "empara" d'altres documents de recomanacions i/o criteris que es van produïnt per part dels serveis tècnics i que podria ser d'aplicació tant per a la redacció pública com privada.

Referències:

S'han identificat tres nivells de possible encaix. El primer es correspon a l'ordenança de Granollers i el segon i el tercer a l'ordenança de Vic.

L'ordenança de Granollers incorpora un annex amb un document de criteris d'ordenació i integració paisatgística dels polígons d'activitat econòmica. L'annex queda relacionat amb la regulació però sempre amb caràcter indicatiu. El fet d'incloure-la aporta claredat i immediatesa però certament fa més difícil la seva actualització o revisió. En aquest sentit, seria convenient incorporar un article amb un llistat de documents que quedin ja vinculats a l'ordenança però que puguin ser ampliat o ajustats tant com els serveis tècnics o les necessitats comportin.

L'ordenança de Vic és possiblement la que més innova en el sentit de regular aspectes molt genèrics i pre-escriure criteris per a la valoració dels estudis d'integració paisatgística en sòl urbà. Aquests estudis podrien ser d'aplicació per a projectes d'arquitectura però també d'espai públic, equipaments o obra civil.

Ordenança de Vic

Article 7. Tractament de l'espai públic

1. *L'espai públic (urbanització i edificació) ha de tractar-se d'acord amb els criteris de màxima sostenibilitat, eficàcia i estalvi energètic, evitant la contaminació lumínica, fomentant la protecció dels cursos hídrics, el reciclatge i l'ús de les energies renovables.*
2. *L'edificació pública s'adaptarà a l'entorn i mantindrà els criteris cromàtics adients en relació al context arquitectònic i urbanístic, d'estalvi i amb la generació de qualitat i benestar per la ciutadania.*
3. *Les xarxes de serveis seran soterrades. La instal·lació d'elements de serveis en les façanes només es permetrà quan vingui condicionada pels mateixos serveis públics.*
4. *Es tindrà especial cura en l'ornat i les conques visuals i estètiques.*
5. *El nombre d'elements de senyalització i serveis situats a les façanes es reduiran als estrictament imprescindibles i es vetllarà per la seva integració en relació al paisatge urbà.*
6. *Restaran especialment protegides les marques i punts de referència de la xarxa bàsica cartogràfica.*
7. *En cap cas es podran eliminar aquests punts i, en el cas que alguna obra d'urbanització faci imprescindible la seva eliminació, caldrà assegurar la seva restitució en el mateix emplaçament i en les mateixes condicions en què es trobava.*

Article 55. Criteris de dels Estudis d'Integració Paisatgística en Sòl Urbà

Els estudis d'integració paisatgística es valoraran a partir dels següents criteris:

1. *Localització i Visibilitat: Procurar no interferir visuals destacades. Evitar ocultar monuments, edificacions patrimonials o històriques i vistes singulars. Evitar també els punts focals de carreteres panoràmiques des de miradors destacats, i els sistemes hídrics.*
2. *Volumetria: Adaptar les dimensions a l'escala del lloc i el paisatge, tenint cura de la composició de conjunt i garantint la coherència i integració amb les característiques i valors paisatgístics de l'àrea en la qual s'implanti.*
3. *Acabats exteriors: Tots els paraments exteriors han d'utilitzar materials per anar vistos o tenir un acabat exterior. El cromatisme exterior haurà de garantir la seva integració en l'entorn, no generant grans contrastos ni brillantors.*
 - a. *En les cobertes s'escolliran materials i colors que no provoquin contrastos cromàtics discordants amb l'entorn ni brillantors.*
 - b. *Els tancaments exteriors estaran pensats de forma unitària.*
4. *Quan els estudis d'integració paisatgística s'elaborin en relació a polígons industrials i/o zones d'activitat econòmica, els criteris per a la seva redacció i valoració tindran en compte la "Guia d'integració paisatgística dels polígons industrials i sectors d'activitat econòmica".*

ESPECIFICITAT PAISATGE INDUSTRIAL

L'avantprojecte considera necessari que l'ordenança plantegi una regulació diferent i adaptada al tipus de paisatge de l'activitat econòmica. Les pròpies dinàmiques industrials, comercials i terciàries tenen uns requeriments tècnics també diferents del paisatge residencial. Són espais on l'eficiència de moviments, de funcions, de construccions sovint es prioritza clarament per sobre d'aspectes qualitatius com la materialitat, la coherència entre elements o la integració amb l'entorn. No obstant, la seva posició més externa i perimetral a la ciutat, així com la seva vinculació amb infraestructures viàries, el converteix en un paisatge més exposat per a la ciutadania. En aquest sentit, l'èmfasi visual porta sovint aquestes construccions cap a la iconografia o la cartelleria publicitària per tal que serveixin de reclam als usuaris potencials. Cal identificar, qualificar i reforçar en un diàleg més actiu amb el suport territorial (portes a l'anella verda, fronts visibles a mitja distància, plantacions o fileres arbrades).

Referències:

La regulació específica del paisatge industrial i els polígons d'activitat econòmica, com hem vist de gran importància per la ciutat de Terrassa, tindria dues possibles referències força oposades. D'una banda, aquelles ordenances que l'aborden de forma indirecta, com en l'exemple de Lleida. Aquesta ordenança regula el tractament dels espais lliures d'edificació en la tipologia d'edificació aïllada, que es correspon de manera molt important amb els àmbits industrials i terciaris, com un mecanisme per tal de garantir la inclusió del paisatge en el procés d'implantació d'aquestes activitats específiques.

De l'altra, tindríem ordenances com la de Granollers, que compten amb un títol propi. L'ordenança regula les diferents tipologies de paisatge de la ciutat (paisatge urbà, paisatge de polígons d'activitats econòmiques i paisatge periurbà) i regula els usos i activitats que tenen afectació sobre les diverses tipologies.

Ordenança Granollers

Títol tercer: paisatge urbà

Títol quart: usos del paisatge periurbà

Títol cinquè: usos del paisatge de polígons d'activitat econòmica

Article 32. Definició i justificació.

En l'àmbit determinat a l'Annex 1 com a paisatge de polígons d'activitat econòmica, de forma complementaria a les previsions establertes en les normes de planejament, s'aplicaran les previsions contingudes en aquesta ordenança, amb les especificitats d'aquest Títol.

CAPITOL I.- INTERVENCIÓ EN L'ESPAI CONSTRUÏT

Article 33. Edificacions, materials i cromatisme

Article 34. Instal·lacions tècniques

Article 35. Tanques

Article 36. Espais lliures d'interior de parcel·la

Article 37. Il·luminació

REGULAR LA TEMPORALITAT

El paisatge és un concepte dinàmic que varia en funció de l'observador i també per l'evolució constant del medi. La transformació del paisatge urbà té diferents derivades, des de la regulació del procés constructiu i les obres, el cessament de determinades activitats i la conseqüent fase de desús o abandonament, o els usos i apropiacions temporals, en especial de l'espai públic o d'aquests altres sense ús.

Referències:

Pel que fa a les obres, destaca l'ordenança de Sitges, amb un títol específic força extens, el títol segon: regulació del procés constructiu. La majoria de les ordenances regulen les tanques i proteccions d'obra. La normativa de Sitges va més enllà i podria ser un bon exemple per un aspecte, poc comentat en les diferents sessions, que no obstant s'apuntava en la descripció detallada dels treballs a realitzar. Es tracta de la impossibilitat d'enderrocar edificacions si no és per a edificar-hi posteriorment.

Quan al cessament de determinades activitats, hi ha dos exemples que podrien ser d'interès a les ordenances de Vic (Títol II. Paisatge urbà, en el Capítol II Protecció del paisatge Urbà en les construccions i en el Capítol IV. Usos privats del paisatge urbà, secció 5 Locals buits).

Ordenança de Vic

Article 16. Solars

1. *Els terrenys existents que mantinguin el seu estat original, els que hagin estat transformats o aquells resultants de l'enderroc d'una edificació, hauran de mantenir les degudes condicions de seguretat, neteja i salubritat, de forma que no comprometin la funcionalitat de les edificacions veïnes o terrenys confrontats, ni comportin una*

Ordenança Barcelona

Article 31

[...] b) Les instal·lacions i les activitats objecte d'aquest article no poden situar-se a menys de 20 metres del punt més pròxim d'un monument o edifici catalogat en el Catàleg municipal vigent, llevat de les que, amb caràcter transitori, tinguin per objecte la identificació de les activitats cultura que es fan en aquell punt.

ÒRGAN CONSULTIU

L'avantprojecte proposa que l'ordenança serveixi de marc i articulació per a la participació del Consell de la Qualitat Arquitectònica i Urbanística. El seu objectiu és vetllar per la qualitat arquitectònica de les noves promocions fetes a Terrassa, assessorant l'Ajuntament en relació a l'arquitectura de la ciutat, sobretot en aquells espais de rellevància per al paisatge urbà, com ara les entrades i sortides de la ciutat. En aquesta línia, la delimitació de l'espai ciutat pot servir per a situar un espai geogràfic de major control i seguiment per part d'aquest òrgan consultiu.

Referències:

D'acord amb la Llei 12/2017, del 6 de juliol, de l'arquitectura, les administracions locals, en el marc de llurs competències i atribucions, han d'adoptar les mesures necessàries per a fomentar i promoure la qualitat arquitectònica en els municipis per mitjà de les determinacions del planejament urbanístic, l'impuls d'accions per a la millora de la qualitat i la integració de criteris específics de qualitat arquitectònica en els plecs de contractació de projectes, de direcció d'obres, de direcció d'execució d'obra i d'execució de l'obra, i també de la urbanització dels espais públics. Aquestes mesures es poden aplicar per mitjà de diferents instruments relatius al planejament urbanístic general, l'aprovació d'ordenances, l'execució d'actuacions concretes, l'establiment de distincions, premis i reconeixements, així com el foment de la participació ciutadana. (art. 7)

Així mateix, les administracions locals de Catalunya, per a desenvolupar els objectius de qualitat arquitectònica definits per la Llei de l'arquitectura poden crear organismes consultius de qualitat arquitectònica i urbanística, com ja ha fet la ciutat de Terrassa. D'acord amb la Llei, aquest organisme consultiu ha d'emetre en la formulació, la modificació o la revisió del planejament urbanístic general que estableix l'article 7.4.a, amb caràcter previ a l'atorgament de la llicència urbanística, un informe preceptiu.

El present avantprojecte d'ordenances de paisatge es planeja com un instrument decisiu en l'impuls de la qualitat arquitectònica de la ciutat. Entre d'altres, una de les aportacions podria ser la concreció d'altres supòsits d'intervenció de l'Òrgan consultiu, a banda del ja previst en la Llei catalana. No obstant, els possibles exemples d'altres ordenances de paisatge són escassos, doncs ens trobem en un marc molt nou. La Llei d'Arquitectura catalana fou aprovada el 2017. A nivell estatal, el Consell de Ministres ha aprovat ja la Llei de Qualitat de l'Arquitectura, un cop finalitzada la tramitació parlamentària, la norma es publicarà al BOE per a la seva entrada en vigor.

Les tres ordenances catalanes d'aprovació més recent en el moment de redacció del present treball són les de Lleida, Falset i Vic. Cap d'elles recull la intervenció d'un organisme similar.

No obstant, en el cas de Vic s'han identificat dos articles que poden servir de referència per a la futura ordenança de Terrassa en relació a aquest aspecte. El primer, l'article 31, estableix que en determinades situacions, si aquestes no es troben regulades en la norma, caldrà un informe previ del Patronat de la Ciutat Antiga. Pel que fa al segon, l'article 46, hi trobem un exemple de l'obligatorietat de sol·licitar informe al Patronat de la Ciutat Antiga en determinats àmbits, que en el cas de Vic es corresponen amb les "portes de la ciutat" i que en el cas de Terrassa podrien vincular-se amb l'espai ciutat.

Ordenança de Vic**Article 31. Altres reclams comercials o publicitaris**

Aquells elements que no s'ajusten a les categories determinades en els punts anteriors, caldrà que obtinguin un
Ordenança de Barcelona

Article 14. La Comissió mixta de protecció del paisatge urbà

Es crea la Comissió mixta de protecció del paisatge urbà com a òrgan d'assessorament, a fi de garantir, en els casos d'interpretació dubtosa d'aquesta Ordenança, la seva aplicació i per emetre informe en els supòsits de nova col·locació de mobiliari urbà o altres instal·lacions municipals i en el cas de llicències de publicitat i identificació sobre mitgeres, coronament o cobertes dels edificis i d'obres o instal·lacions provisionals que ocupin la via pública.

L'adscripció orgànica, la composició, les funcions i el règim de funcionament de la Comissió mixta, en la qual estaran representats, a més del districte on tingui lloc l'actuació que motivi l'informe, els sectors socials i professionals afectats, es determinarà per reglament orgànic, amb caràcter provisional, per decret de l'Alcaldia.

Així mateix, la de la ciutat de Barcelona preveu també una Comissió mixta de protecció del paisatge urbà que podria ser un precedent interessant.

5 PROPOSTA PARTICIPACIÓ CIUTADANA

El disseny del procés participatiu requereix definir quins són els objectius i característiques de la participació, els agents a implicar, i les diferents etapes que conformen el procés. D'acord amb l'experiència acumulada ja en aquests primers mesos de redacció de l'Avantprojecte (veure apartat I. 4 Metodologia de treball Cronograma), l'exposat en el marc teòric sobre el paisatge urbà (apartat I.5), i l'exemple del procés participatiu de l'Ordenança del paisatge de Lleida (veure document V. Recerca sobre ordenances de paisatge, es proposa el següent escenari de màxims:

OBJECTIUS I ACCIONS

L'objectiu bàsic és redundar en la idoneïtat i aplicabilitat de l'ordenança. D'una banda, la participació ens ha de permetre conèixer millor les particularitats del paisatge urbà de Terrassa, i de l'altra, ha de contribuir a legitimar les decisions i facilitar una implementació més eficient. Per tal d'assolir aquest objectiu bàsic, cal realitzar un seguit d'accions, a diferents nivells, segons el grau d'intervenció. En el present cas es plantegen les següents accions, ordenades de menys a més grau d'implicació:

1. Difondre el projecte i facilitar l'accés al document. Requisit mínim en qualsevol procés de participació. Caldrà tenir-lo en compte, de forma més o menys explícita, en totes les altres accions.
2. Consensuar la diagnosi i els criteris paisatgístics.
3. Fer consultes concretes en relació al contingut i abast de l'ordenança
4. Sotmetre l'ordenança a un procés de participació conjunta

AGENTS A IMPLICAR

Aquí cal distingir entre el procés de participació intern, ja iniciat en la definició del present avantprojecte, i el procés de participació extern. En el primer cas, el mapa d'actors es basa en el cos tècnic de l'Ajuntament de Terrassa, en particular d'aquells departaments que implicats de forma directa en la intervenció i manteniment dels elements que configuren el paisatge urbà, així com dels òrgans vinculats. En el segon, cal considerar tres grans grups:

1. Ciutadania, associacions de veïns, entitats culturals, socials o ambientals, etc.
2. Experts amb experiència contrastada, centres de recerca, etc.
3. Associacions i organitzacions professionals, empreses del sector, companyies de serveis, etc.

ETAPES DEL PROCÉS PARTICIPATIU

La participació és un procés sostingut en el temps que convé incorporar en les diferents fases de projecte. En el cas de l'Avantprojecte d'ordenança del paisatge urbà de la ciutat de Terrassa, es detecten les següents etapes:

1. Fase prèvia avantprojecte
2. Fase avantprojecte
3. Fase prèvia ordenança
4. Fase ordenança

SÍNTESI PROPOSTA PARTICIPACIÓ CIUTADANA

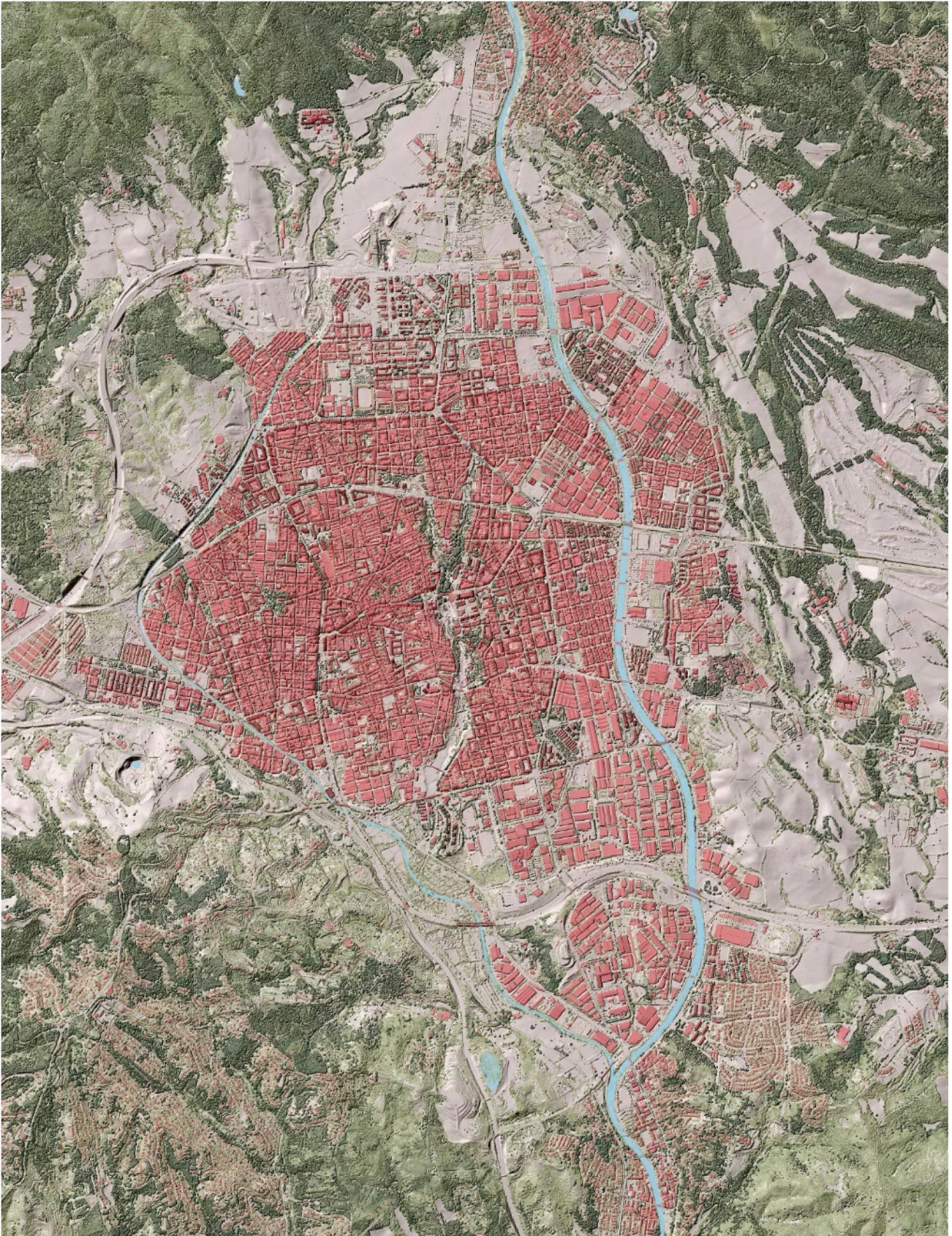
OBJECTIUS I ACCIONS	AGENTS	ETAPES
Difondre el projecte	Participació interna i externa: ciutadania, expert i professional	Totes: durant el procés de redacció de l'avantprojecte i l'ordenança, i un cop s'hagi aprovat
Consensuar la diagnosi	Participació interna i externa: ciutadania, expert i professional	Fase avantprojecte (accions a partir del document de l'Avantprojecte)
Consultes concretes	Participació externa: expert i professional	Fase prèvia ordenança
Procés de participació conjunta	Participació interna (Ajuntament): procés continuïtat en el que els participants prenen part en la presa de decisions	Totes: durant el procés de redacció de l'avantprojecte i l'ordenança, i un cop s'hagi aprovat

El procés de participació té dues branques fonamentals i complementàries alhora d'assolir els objectius de participació. D'una banda, la participació interna, del propi Ajuntament, ja iniciada en la redacció de l'Avantprojecte (veure apartats I. 4 Metodologia de treball Cronograma i IV. Recull sessions temàtiques). Es tracta d'una participació transformadora, on els participants, en major o menor mesura, incideixen en la presa de decisions. En aquest sentit, caldrà explicar quines aportacions s'han tingut en compte i quines no. De l'altra, la participació externa, amb diferents graus d'intervenció segons la seva especialització i implicació en la matèria. El ventall abasta des de la difusió del projecte, el consens de la diagnosi i la realització de consultes concretes. En aquest cas és molt important determinar què se sotmet a participació i quins són els canals més idonis per a cada tipus d'accions. Es recomana difondre el projecte a través de diferents canals i consensuar la diagnosi a partir de tallers específics per a cadascun dels agents a implicar.

III. PLÀNOLS

1 Plànols descriptius. La forma del paisatge

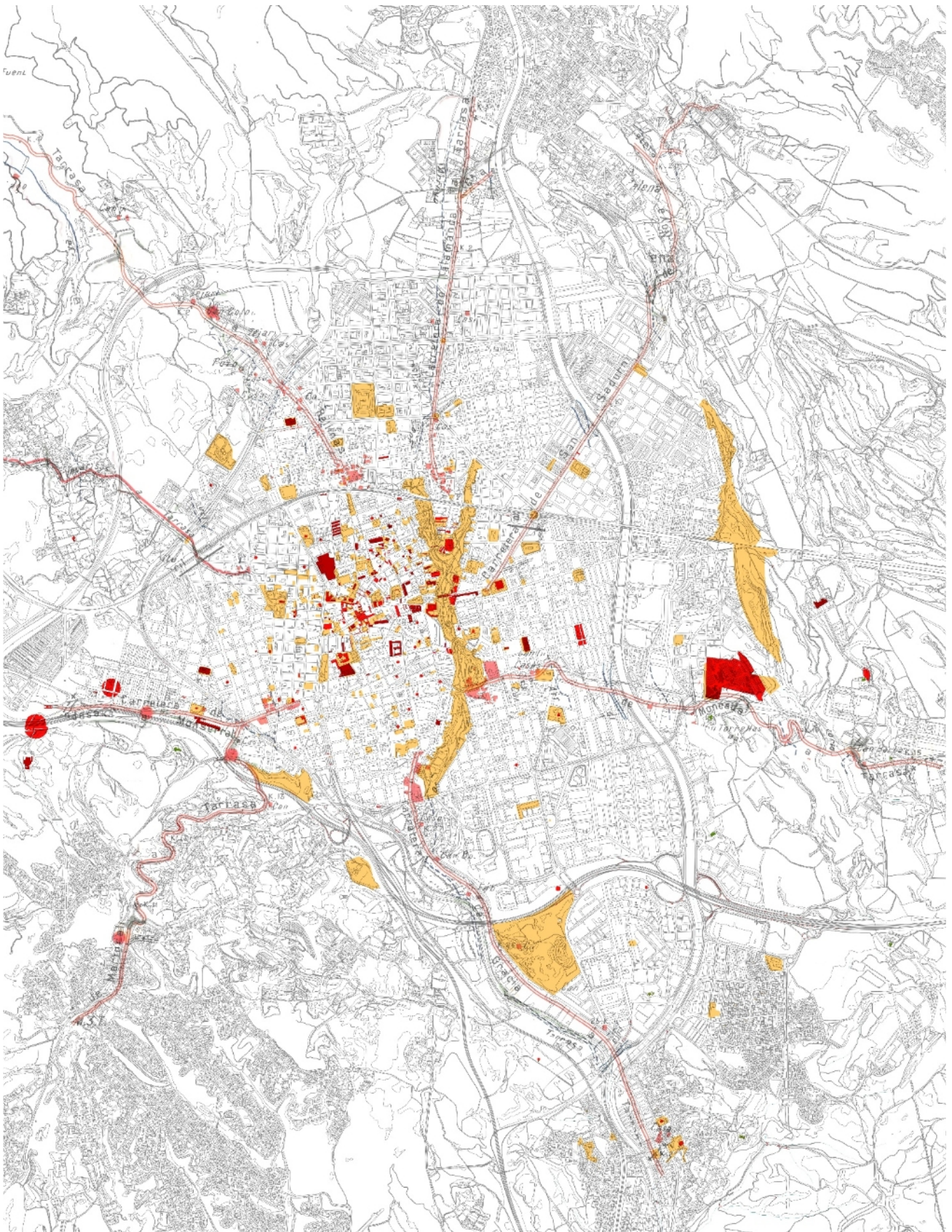
2 Plànols propositius. Matriu estructural - Espai ciutat - Espai domèstic

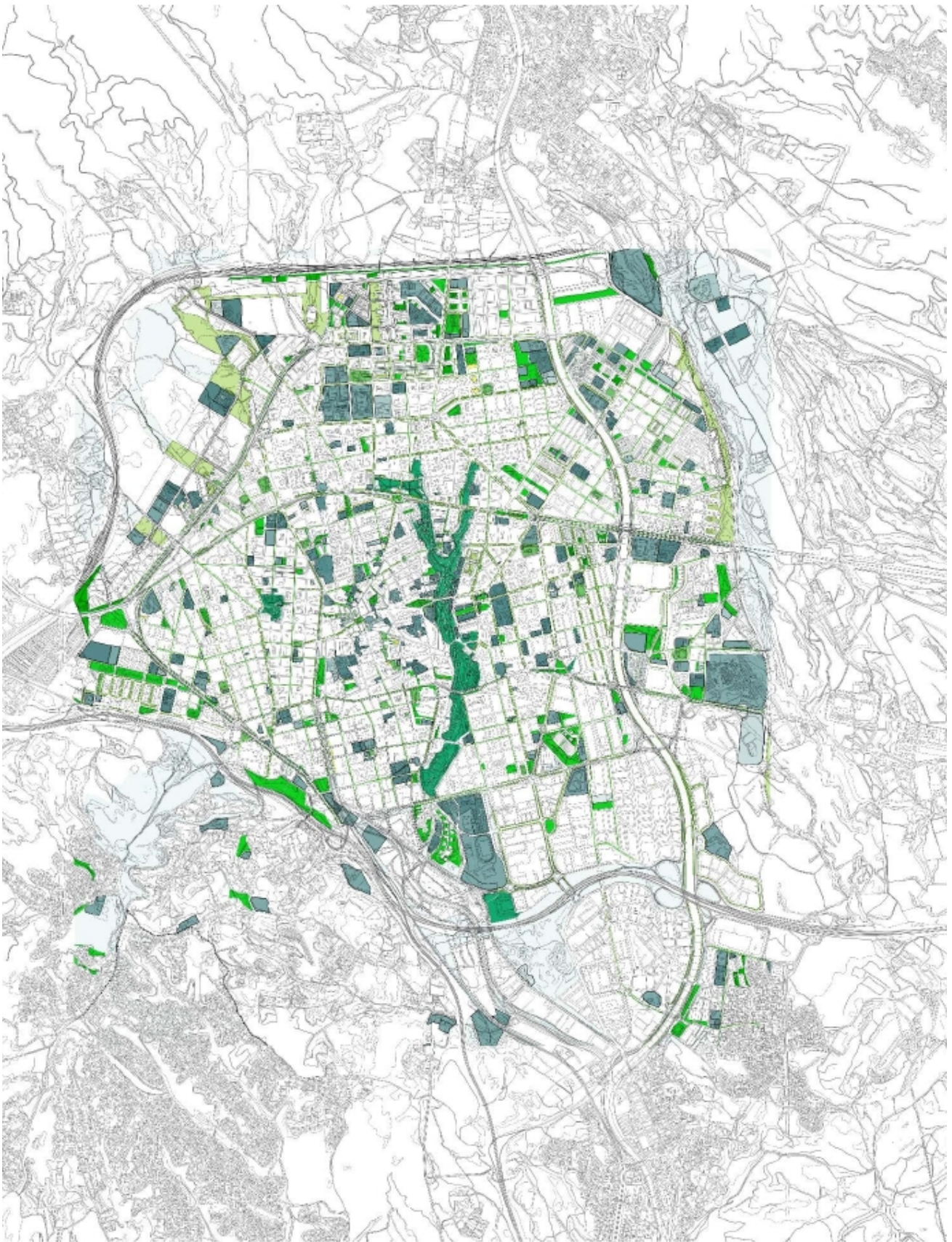
Plànol descriptiu 1. Tapís territorial (Font. LIDAR ICC)

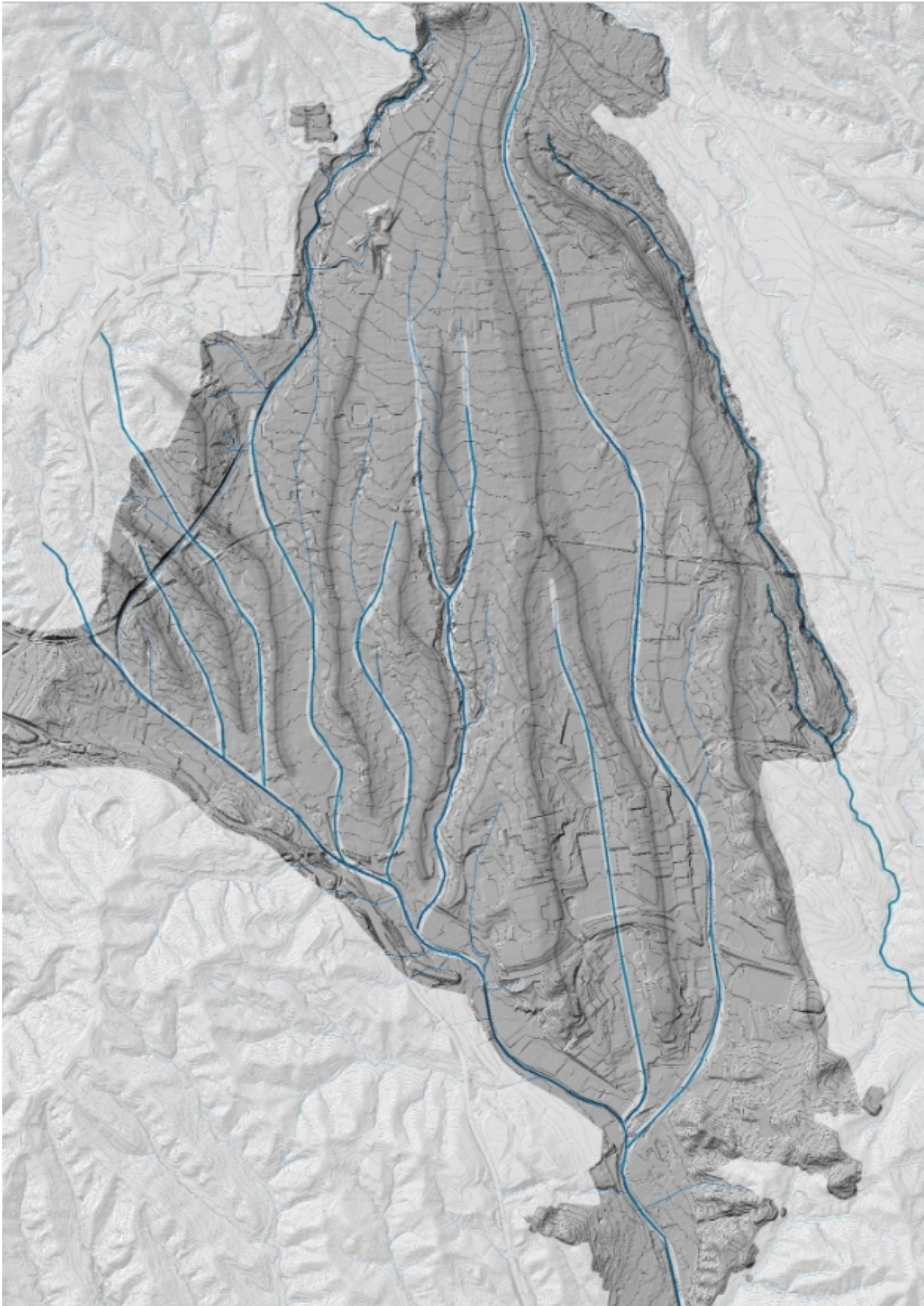
Plànol descriptiu 2. Sistema construït
(Font. elaboració pròpia a partir de base 1:5000 del ICC)

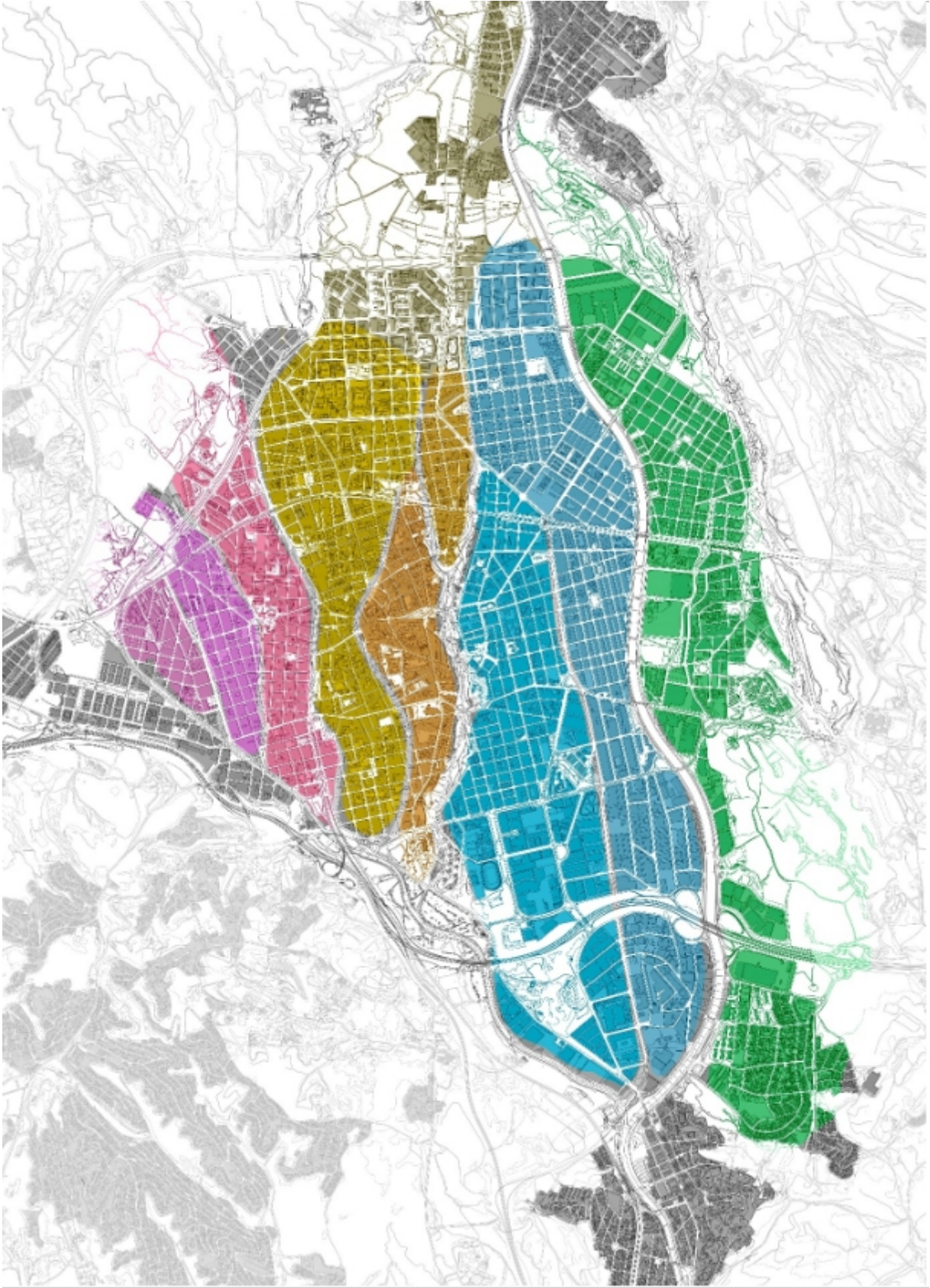
Plànol descriptiu 3. Traçats i camins històrics i Inventari patrimoni vigent i ampliació en tràmit
(Font. elaboració pròpia a partir del ICC i dels instruments de planejament del Serveis d'urbanisme Ajuntament)

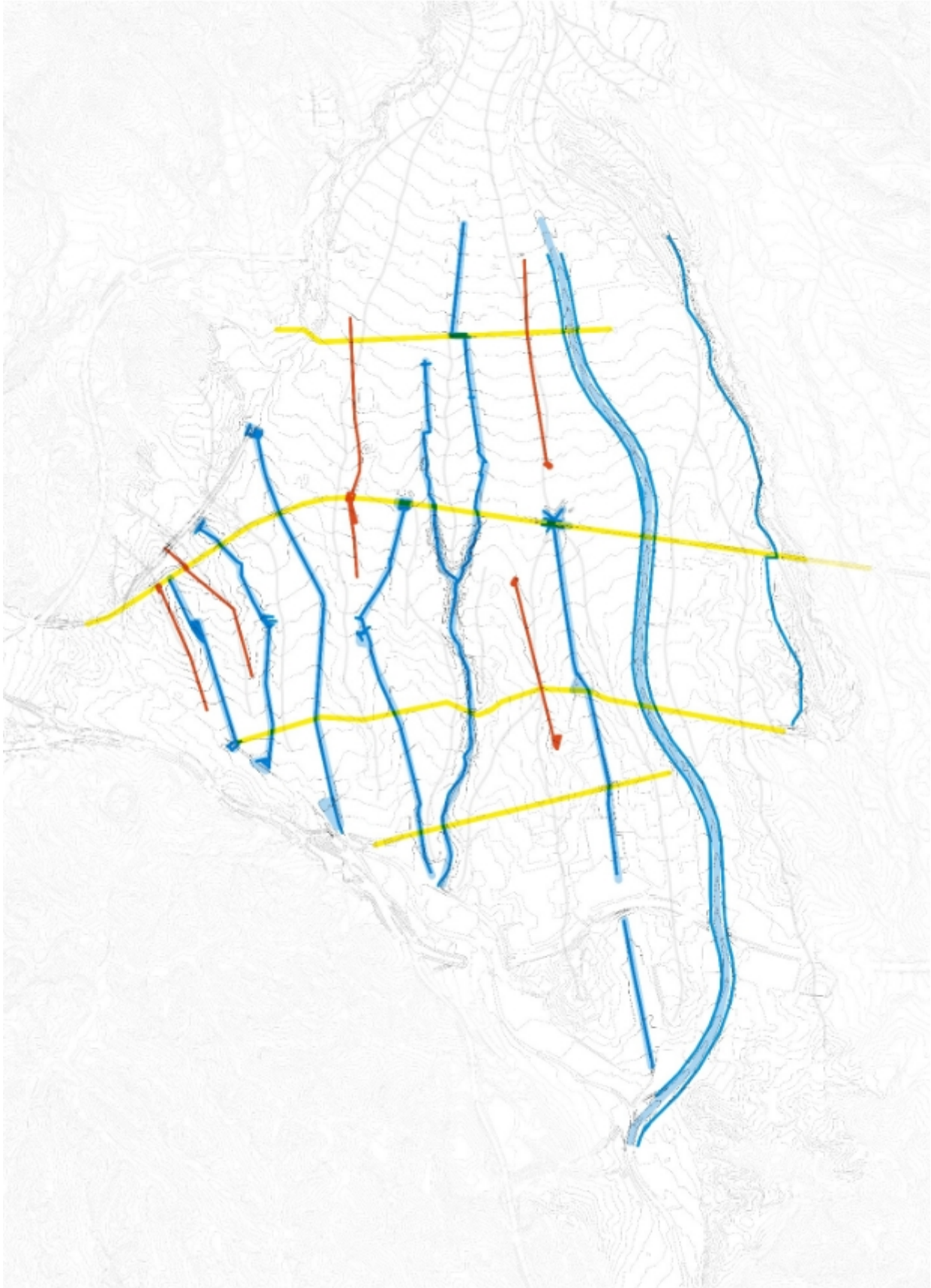
Plànol descriptiu 4. Sistema urbanístic d'espais lliures i equipaments
(Font. elaboració pròpia a partir del POUM Terrassa)

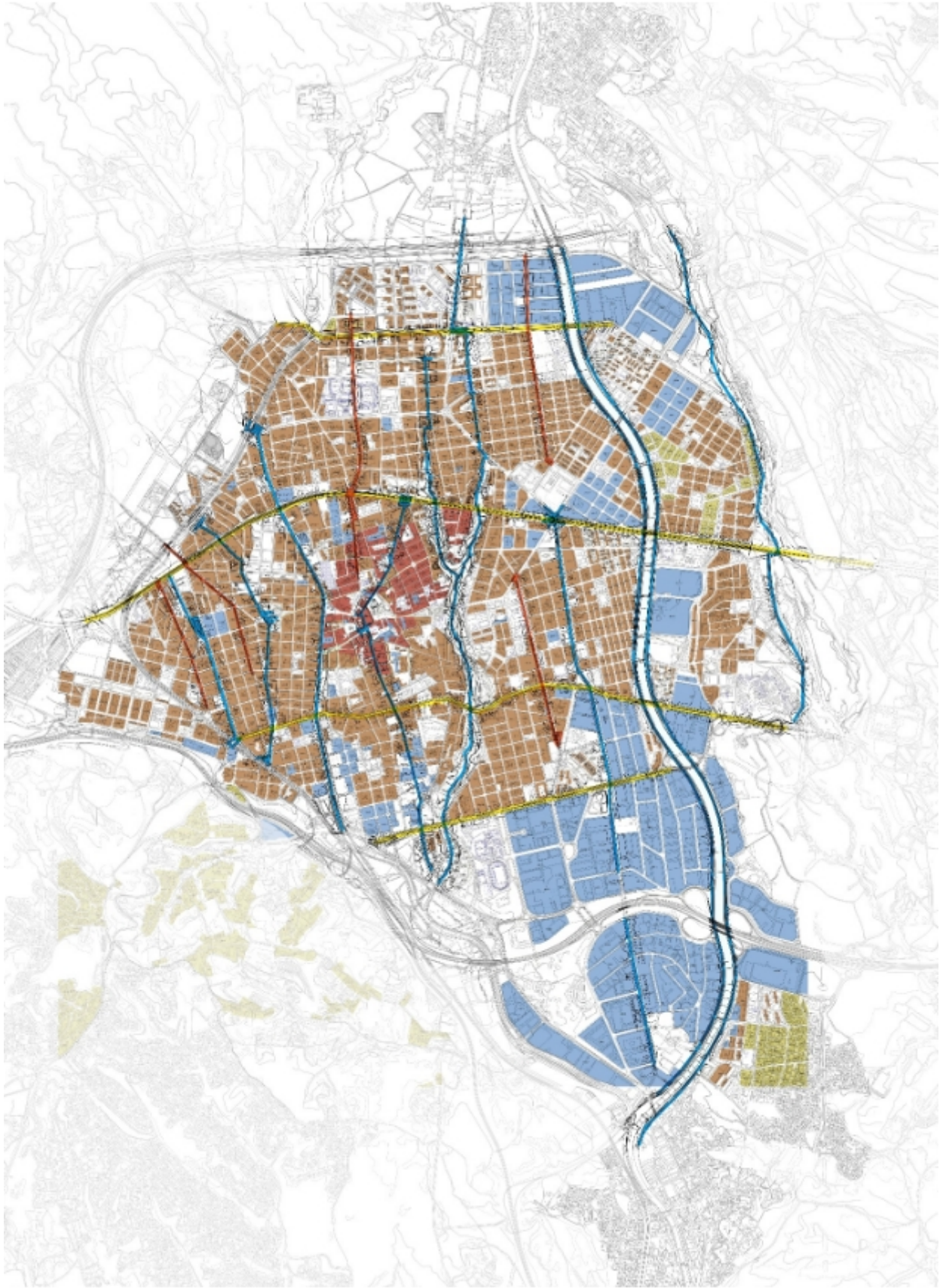
Plànol descriptiu 5. La forma del relleu
(Font. elaboració pròpia a partir de corbes i MDT del ICC)

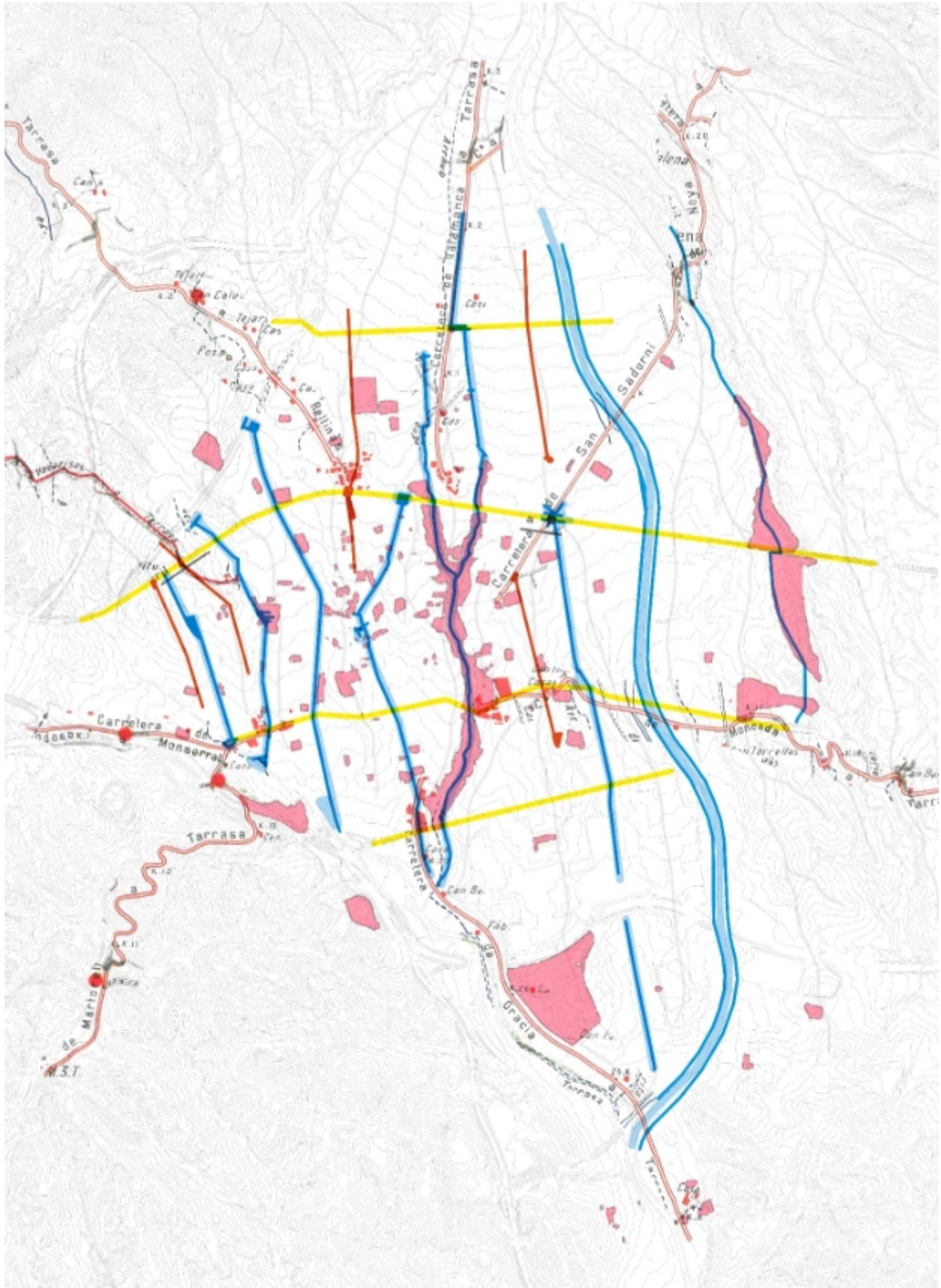
Plànol descriptiu 6. Dorsals urbanes
(Font. elaboració pròpia a partir de bases ICC i lectura del relleu)

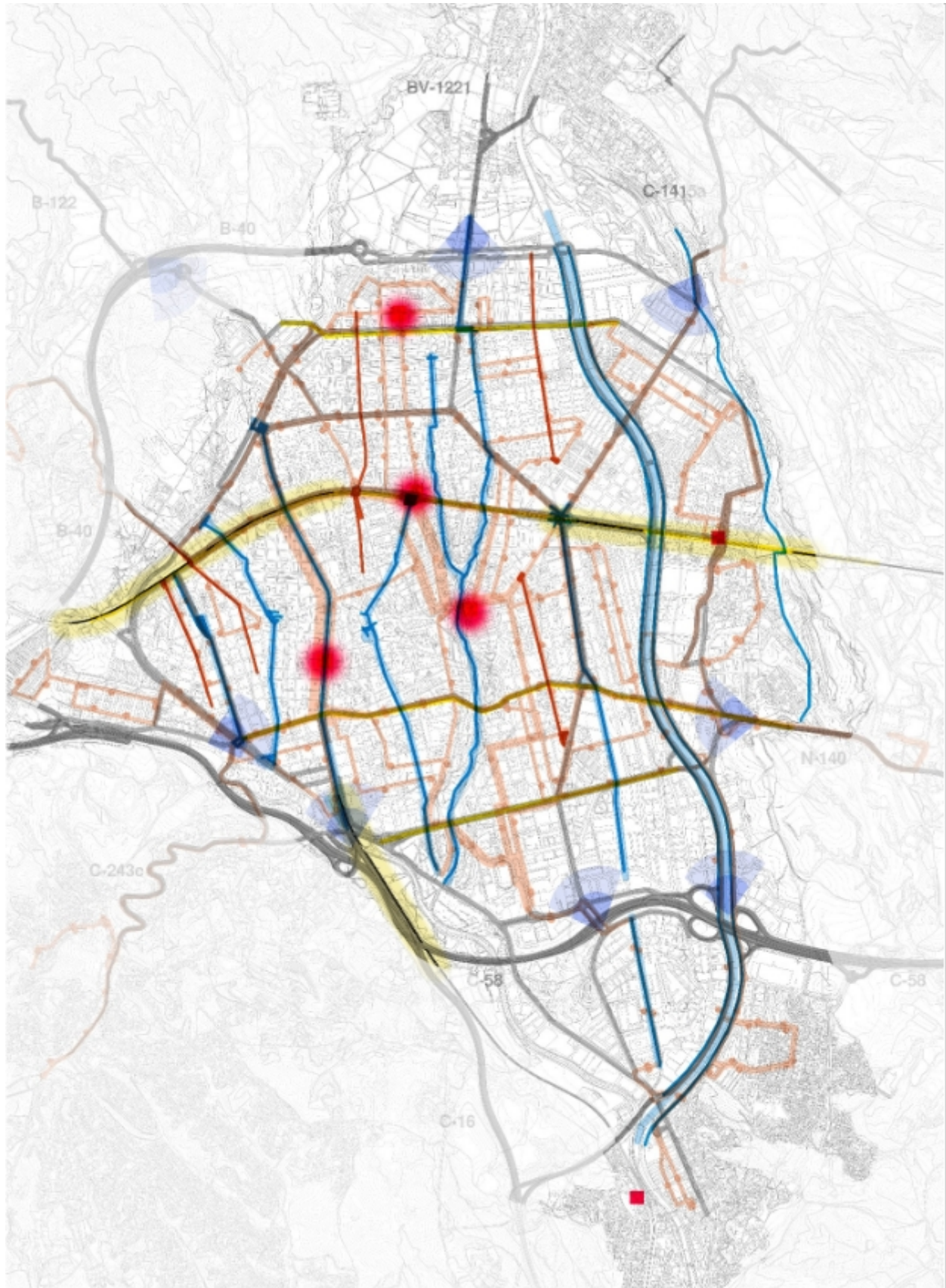
Plànol propositiu 1. MATRIU ESTRUCTURAL.
Rieres que són cremalleries, careners que són miradors lineals i infraestructures que són travessers
(Font. elaboració pròpia a partir de la lectura del territori)

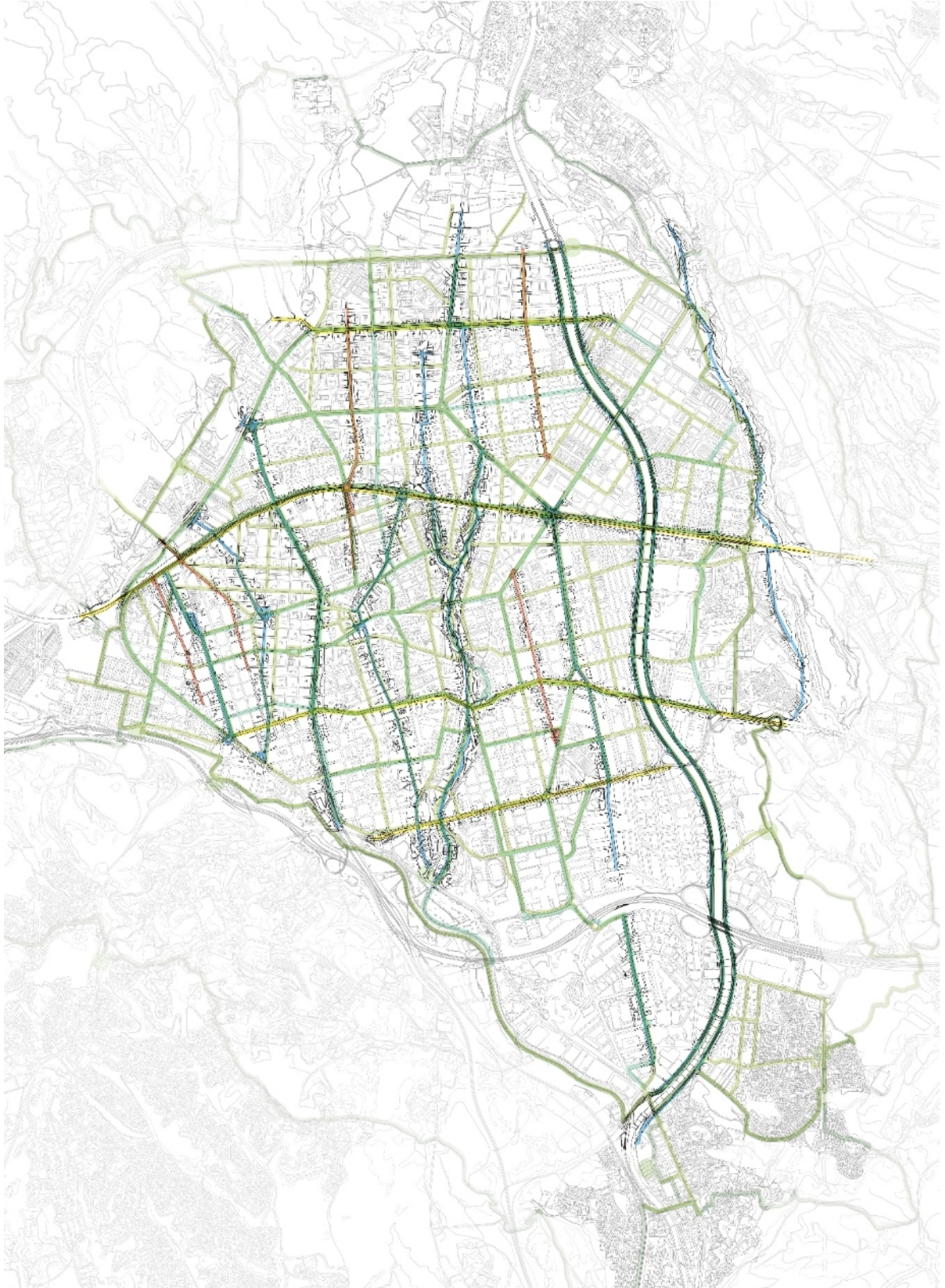
Plànol propositiu 2. MATRIU ESTRUCTURAL SOBRE TEIXITS URBANS
(Font. elaboració pròpia a partir de la lectura del territori, sobre zonificació POUM)

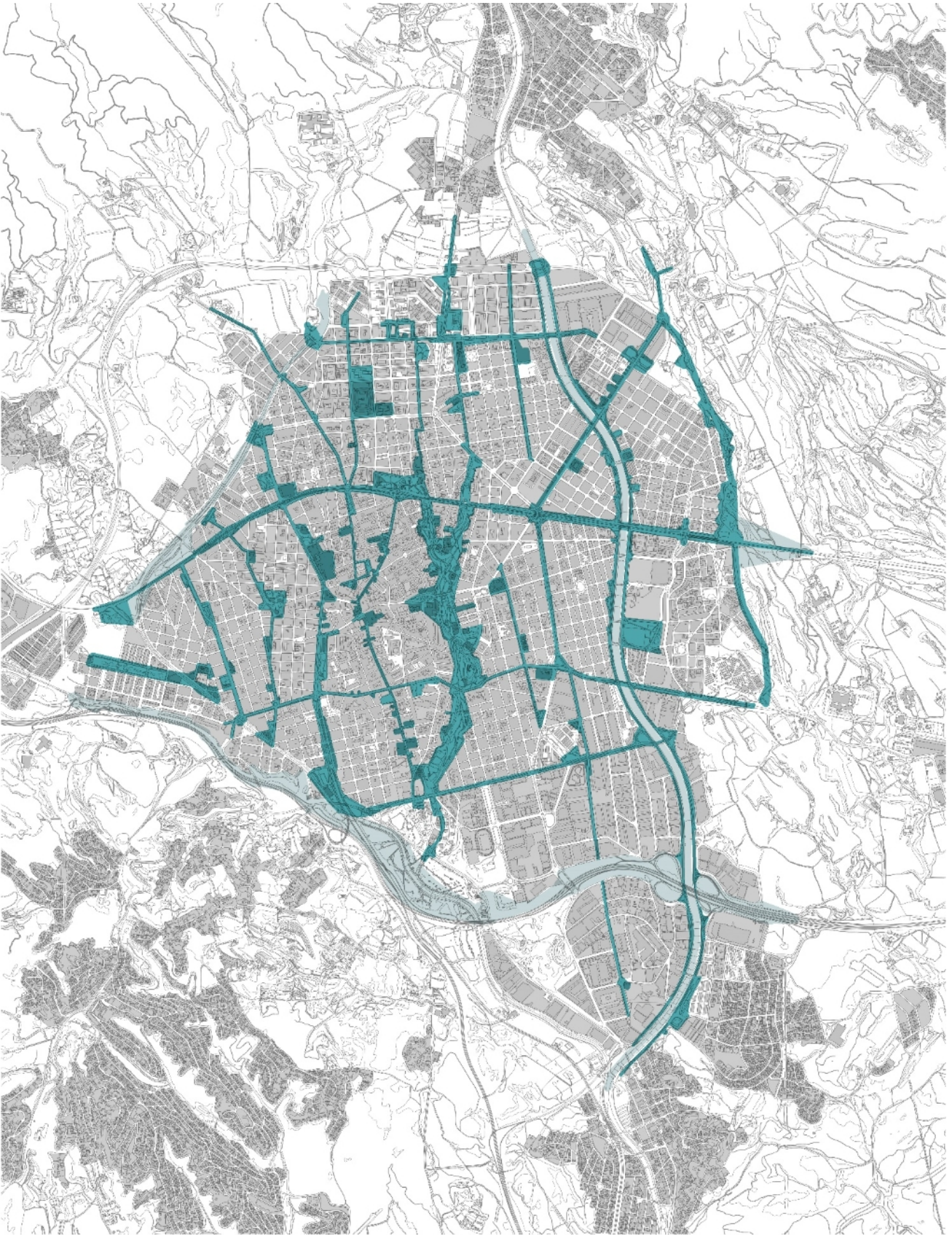
Plànol propositiu 3. MATRIU ESTRUCTURAL SOBRE TRACES HISTORIQUES I INVENTARI
(Font. elaboració pròpia a partir de la lectura del territori)

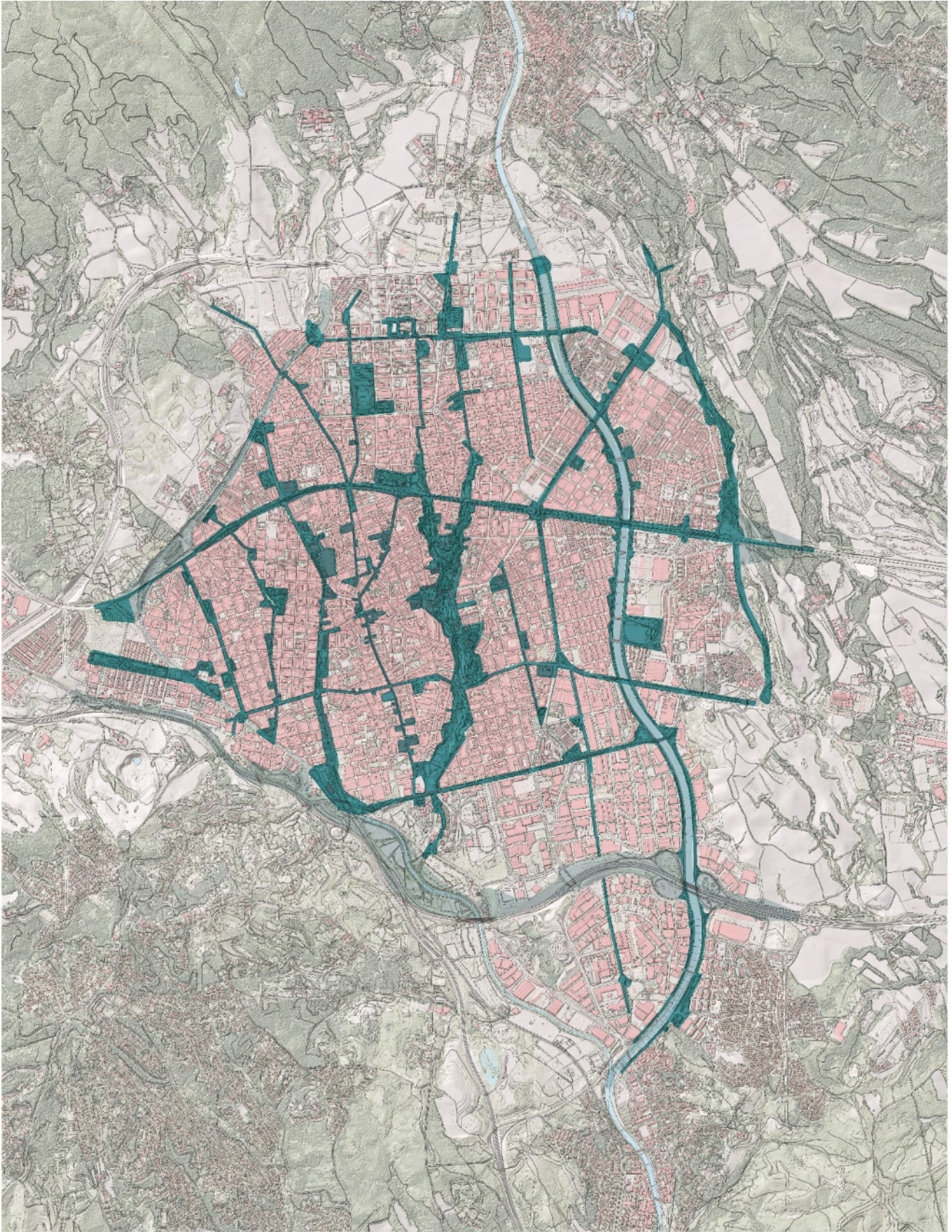
Plànol propositiu 4. MATRIU ESTRUCTURAL SOBRE XARXA TRANSPORT PÚBLIC I PRIVAT
(Font. elaboració pròpia a partir de la lectura del territori i del Pla de Mobilitat Urbana)

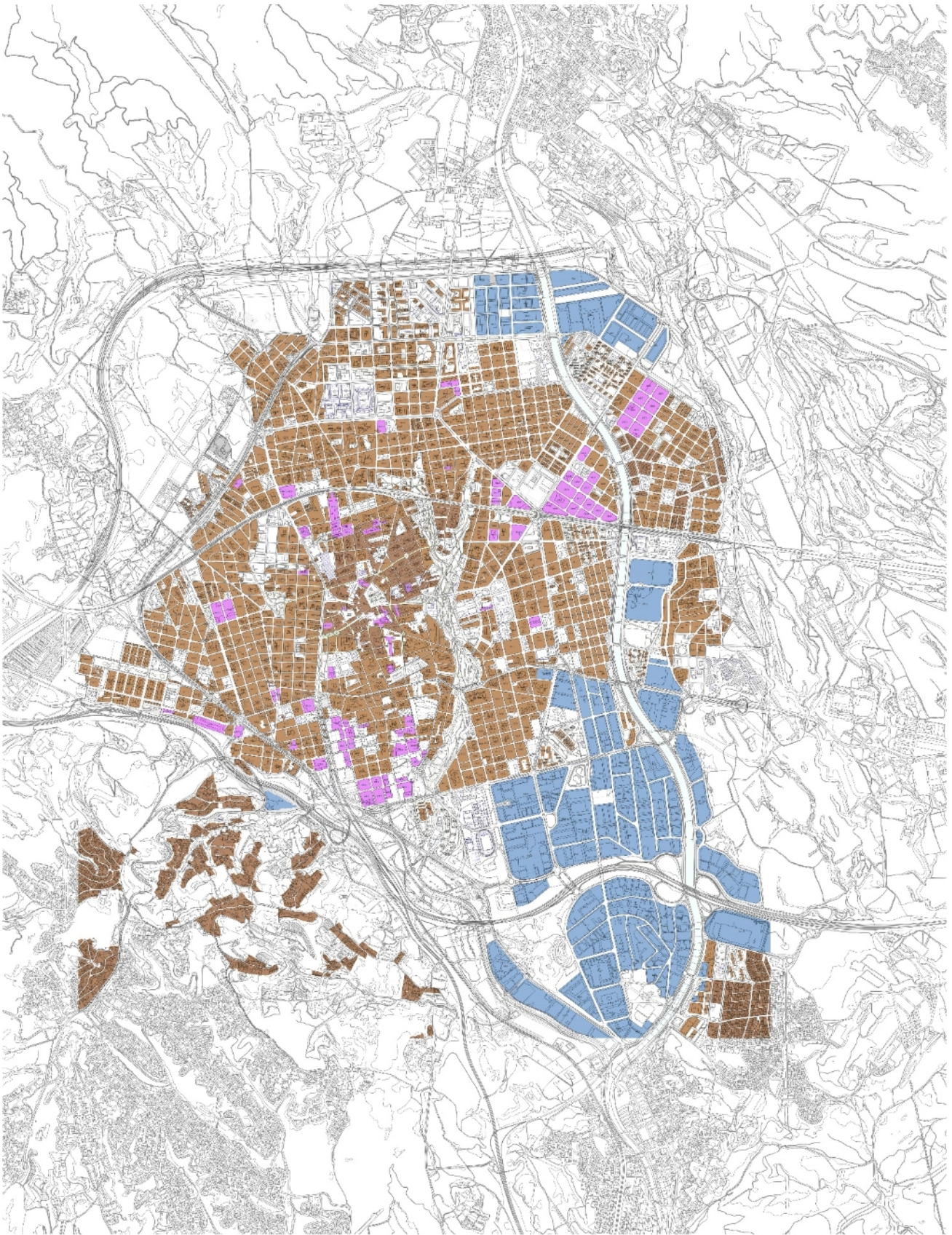
Plànol propositiu 5. MARIU ESTRUCTURAL SOBRE XARXA VIANANTS I BICICLETA
(Font. elaboració pròpia a partir de la lectura del territori i del Pla de Mobilitat Urbana)

Plànol propositiu 6. DELIMITACIÓ ESPAI CIUTAT SOBRE MEDI CONSTRUÏT
(Font. elaboració pròpia sobre base cartogràfica ICC)

Plànol propositiu 7. DELIMITACIÓ ESPAI CIUTAT SOBRE ORTOFOTOPLÀNOL
(Font. elaboració pròpia sobre base orto fotogramètrica ICC)

Plànol propositiu 8. DELIMITACIÓ ESPAI DOMÈSTIC
Paisatge residencial ■ Paisatge de l'activitat econòmica ■
(Font. elaboració pròpia sobre zonificació POUM)

IV. SÍNTESI SESSIONS TEMÀTIQUES

1. SÍNTESI DE LA PARTICIPACIÓ TÈCNICA

SERVEIS

- Els elements vinculats a la percepció del paisatge que s'han esmentat a la sessió són: cablejat aeri, arquetes, armaris, instal·lacions provisionals en obres i solars, antenes parabòliques, instal·lacions com a planta addicional, instal·lacions d'aerotèrmia i fotovoltaica, senyalització viària i retolació d'establiments.
- **El moment de la llicència és el moment d'endreçar les instal·lacions.**
- Les companyies compten amb una **legislació sectorial que les empara**. Caldrà parar atenció a la jerarquia jurídica i ser conscient de fins a quin punt tenen força les ordenances.
- Possible plantejament de l'ordenança: superposició de dos factors, una regulació molt concreta que cal complir de forma unívoca, amb un afegitó explicitant que tot allò que s'allunyi d'allò escrit, haurà de ser objecte d'un estudi, d'una integració, etc.
- La proposta d'un possible programa d'ajuts es rebut amb escepticisme.
- **L'esperit d'equip és clau entre departaments.** Hi ha ganes entre els tècnics de col·laborar. Si la visió de conjunt és compartida, no cal normativitzar tant i es podria incorporar un document de bones pràctiques o similar redactat pels tècnics de projectes i espai públic.
- **Procurar establir una mateixa visió per al públic i per al privat.**

PATRIMONI

- Se subratlla la importància del catàleg/inventari de patrimoni, que es considera clau
- Preocupació per la **conservació i manteniment del patrimoni** privat. Hi ha dues vies a plantejar: a través de la protecció del patrimoni i a través dels deures urbanístics.
- Es detecta la manca d'un protocol per aquells elements no catalogats. Hi hauria d'haver uns criteris generals. En el **patrimoni no catalogat és on tindrà més incidència la futura ordenança de paisatge**.
- Es planteja posar en valor les múltiples identitats urbanes i socials i reforçar el **sentit de pertinença a Terrassa dels habitants dels barris més allunyats del centre**.
- No hi ha receptes. **Cal establir un marc per a gestionar la complexitat.**
- **Es proposa establir en quins supòsits cal alguna cosa més, quan caldria la participació d'algun òrgan consultiu o de qualitat arquitectònica.**
- **Reforçar la idea de l'espai ciutat com una oportunitat per tal que els elements patrimonials i altres puguin generar àmbits de major control paisatgístic.**

ESPAI PÚBLIC

- **Pensar l'ordenança com un instrument d'empara d'altres instruments.** En aquest sentit, veure quins són els documents a referenciar i quina relació s'estableix amb l'ordenança.
- Compte amb els criteris purament estètics. Treballar amb intensitats, els criteris són molts, no només estètica, també mobilitat, etc.
- **Valoració positiva de les zones de contigüitat i el fet de treballar a dues escales.**
- Considerar **de forma integrada l'espai públic i l'edificació.**
- **Regular tant pel privat com per les administracions.**
- Incloure el tractament de les pells, per exemple promoure el paviment de brick vermell.
- Considerar la percepció de l'espai urbà des del no urbà i viceversa. Tractar el límit no resolt entre la ciutat i l'entorn, en especial en els polígons industrials i sectors no desenvolupats. Tenir en compte el camí de vora i les portes definides en el projecte de l'Anella verda.
- Tractar els aspectes **paisatgístics dels horts urbans**, sobretot pel que fa als tancaments.
- Tenir en **compte les rieres com espais d'entrada a la ciutat i corredors biològics.**
- Tot i que l'àmbit no inclou el SNU, caldria incorporar **la percepció del teló de fons.**
- Tenir en compte **la nova normativa sobre accessibilitat.**
- Considerar les possibles friccions entre l'enllumenat públic i l'arbrat urbà.
- Incidir en la **il·luminació dels elements patrimonials.**

V RECERCA SOBRE ORDENANCES DE PAISATGE

- 1 Anàlisi dels casos més rellevants
- 2 Estructura normativa
- 3 Elements
- 4 Zonificació
- 5 Participació ciutadana

1 ANÀLISI DELS CASOS MÉS RELLEVANTS

Pel que fa a les ordenances de paisatge, la consulta realitzada al Cercador d'Informació i Documentació Oficials (CIDO) de la Diputació de Barcelona el mes de juliol de 2021 ha permès identificar fins a 30 ordenances municipals en matèria de paisatge. D'aquestes, en un primer filtre, s'han exclòs les ordenances de municipis que no són capital de comarca i que compten amb una població inferior als 5.000 habitants. La majoria d'aquestes 9 ordenances excloses se centren en el paisatge natural a l'àmbit rural i són poc rellevants pel present avantprojecte d'ordenances del paisatge de Terrassa. De les 21 restants, 6 presentaven alguna dificultat alhora de localitzar i consultar la documentació. Per tant, del conjunt de totes les ordenances aprovades definitivament o en tràmit, es llisten a dalt aquelles que poden ser més accessibles i interessants pel treball que ens ocupa. Cal tenir en compte que d'aquests 15 exemples potencials, se n'han identificat 3 que han estat derogats i una bona part d'ells han sofert una o diverses modificacions.

D'aquestes 15 ordenances de paisatge seleccionades, n'hi ha força que tendeixen a assemblar-se. Si analitzem com s'estructuren els continguts en cadascuna d'elles és possible identificar 5 tipus o models. Per exemple, podríem parlar del model Barcelona, que ha estat adaptat per alguns municipis de l'àmbit metropolità de Barcelona, com serien Tiana i Sant Andreu de la Barca. O del model Lleida, que de forma més o menys directa, reproduïen la meitat dels exemples analitzats. Això es deu en part a què algunes de les problemàtiques i situacions amb les que es troba un Ajuntament, la comparteixen altres municipis i al fet que dona seguretat jurídica i simplifica el treball als municipis. No obstant, hi ha tres exemples que destaquen per la seva singularitat, es tracta de Granollers (derogat), Vic i Sitges. Segurament no és casual que tant a Granollers com a Vic, les ordenances del paisatge acompanyen o pengen de documents amb una visió i aposta de futur, com seria el Pla de paisatge de Granollers o el POUM de Vic.

Llistat d'ordenances en matèria de paisatge a Catalunya

(font: CIDO, consulta juliol 2021)

Lleida	Ordenança del paisatge
Bruc	Ordenança municipal de l'edificació i paisatge urbà
Falset	Ordenança reguladora del paisatge urbà i carta de colors
Granollers	Ordenança municipal dels usos del paisatge i publicitat
Vilafranca del Penedès	Ordenança municipal del paisatge urbà
la Bisbal d'Empordà	Ordenança municipal del paisatge urbà i la via pública
Guixers	Ordenança municipal de convivència ciutadana i paisatge urbà
Torroella de Montgrí	Normativa de protecció del paisatge rural i urbà
Vic	Ordenança del paisatge
Calella	Ordenança del paisatge urbà
Castellbisbal	Ordenança del paisatge urbà i de les obligacions dels propietaris d'edificis i terrenys
Pallejà	Ordenança municipal d'instal·lacions en via pública i d'usos del paisatge
Sitges	Ordenança municipal de planificació del paisatge urbà
Tàrraga	Ordenança reguladora dels usos del paisatge urbà municipal
Arenys de Munt	Ordenança de paisatge urbà
Naut Aran	Ordenança municipal de publicitat i altres usos excepcionals del paisatge urbà
Sant Vicenç dels Horts	Ordenança municipal reguladora del paisatge urbà
Barcelona	Ordenança dels usos del paisatge urbà de la ciutat de Barcelona
Cornellà de Llobregat	Ordenança municipal del paisatge urbà
Tiana	Ordenança municipal de Paisatge Urbà
St. Llorenç d'Hortons	Ordenança dels usos del paisatge urbà municipal
Anglès	Ordenança municipal del paisatge urbà
St. Joan Abadesses	Ordenança núm. 10 per la protecció del paisatge natural a l'àmbit rural del municipi
Barcelona	Ordenança per a la millora del paisatge urbà
Setcases	Ordenança de protecció del paisatge natural a l'àmbit rural
Gombrèn	Ordenança de protecció del paisatge natural a l'àmbit rural
Molló	Ordenança de protecció del paisatge natural a l'àmbit rural
Ripoll	Ordenança sobre protecció del paisatge natural de l'àmbit rural del municipi
St. Andreu de la Barca	Ordenança reguladora dels usos del paisatge urbà
Cunit	Ordenança municipal dels usos del paisatge urbà, relatiu a la implantació d'antenes i altres instal·lacions de telefonia mòbil

Barcelona_ Ordenança dels usos del paisatge urbà de la ciutat de Barcelona

ANY PUBLICACIÓ: AD 19/06/1999 (modificació AD 06/11/2003 i 05/03/2009)

DESCRIPCIÓ: regula els usos dels espais públics, façanes, mitgeres, terrats i cobertes i infraestructures de comunicació, entre d'altres, i se centra en elements com les instal·lacions publicitàries fixes i mòbils, rètols d'establiments, terrasses dedicades a la restauració, antenes, alarmes, màquines de venda automàtica, expositors, jardineres, tancaments d'obra i bastides, il·luminació, instal·lacions efímeres (fires i mercats), instal·lacions d'aire condicionat o captadors d'energia solar, etc.

OBSERVACIONS: Tal i com el seu nom indica, se centra en els usos, tant públics com privats del paisatge urbà. Possibles conceptes d'interès: ús natural, ús excepcional i zonificació.

Lleida_ Ordenança del paisatge

ANY PUBLICACIÓ: AD 15/01/2019 (modificació AD 17/05/2021)

DESCRIPCIÓ: la finalitat d'aquesta ordenança és regular la protecció del paisatge urbà i fomentar els seus valors ambientals i culturals, establint la prevalença del dret col·lectiu dels ciutadans a percebre un entorn urbà agradable, endreçat i harmònic i en relació al dret individual a utilitzar aquest entorn en el seu propi interès.

OBSERVACIONS: conté títols específics en relació a la regulació de les edificacions, els espais lliures, activitats a la via pública i rètols.

Granollers_ Ordenança municipal dels usos del paisatge i publicitat

ANY PUBLICACIÓ: AD 15/02/2016 (derogació 22/10/2020)

DESCRIPCIÓ: té com a finalitat regular els usos i activitats que tenen afectació sobre les diverses tipologies i elements paisatgístics, les visuals i fons escènics i els seus valors, per tal de fer un ús sostenible del paisatge, gestionar-lo i preservar-ne els seus trets més destacats.

OBSERVACIONS: És especialment interessant l'enfoc del document, que regula aspectes generals, com la carta de colors, l'il·luminació d'edificis, etc, així com aspectes específics del paisatge urbà, els usos del paisatge periurbà, els paisatges dels polígons d'activitat econòmica o la publicitat.

Vic_ Ordenança del paisatge

ANY PUBLICACIÓ: AD 05/07/2019

DESCRIPCIÓ: té per objecte establir la regulació específica de les condicions d'adaptació al paisatge a les quals s'han d'ajustar les diferents actuacions per a garantir una correcta integració paisatgística al seu entorn. En aquest sentit, desenvolupa diferents aspectes en matèria de paisatge, per tal de definir el marc legal adequat i vetllar per la coherència de totes les actuacions, integrant en un únic document tots aquells temes relacionats amb l'ordenació del paisatge així com la regulació dels seus usos.

OBSERVACIONS: es fa una distinció entre aquelles disposicions referents al paisatge urbà, a la integració paisatgística i els acabats de les façanes. Dins el títol del paisatge urbà es fa esment tant a les construccions, com als usos públics i privats d'aquest paisatge, i s'inclou un capítol específic en relació a les portes d'accés a la ciutat.

Sitges_ Ordenança municipal de planificació del paisatge urbà

ANY PUBLICACIÓ: AD 23/09/2014

DESCRIPCIÓ: L'objecte d'aquesta ordenança és la regulació dels aspectes constructius, tècnics, i de condicions d'edificació de tota mena de construccions i instal·lacions, fixes i desmuntables, sigui quin sigui l'ús, la destinació o els materials. L'ordenança complementa i desenvolupa les disposicions de les Normes Urbanístiques del POUM amb l'objecte de precisar, actualitzar, adaptar o ajustar determinats aspectes per tal de millorar la seva implementació.

OBSERVACIONS: com a singularitats destacar el títol que fa referència a les condicions de l'edificació, on es regulen tant condicions exteriors com interiors, i un segon centrat en la regulació del procés constructiu.

2 ESTRUCTURA NORMATIVA

BARCELONA

1. DISPOSICIONS GENERALS
 - I. Abast i finalitats.
 - II. Definicions
 - III. Zonificació
 - IV. Sotmetiment a llicència prèvia
 2. USOS PÚBLICS DEL PAISATGE URBÀ
 3. USOS PRIVATS DEL PAISATGE
 - I. Us natural del paisatge
 - II. Us excepcional del paisatge
 4. INFRACCIONS I SANCIONS
 - I. Disposicions generals
 - II. Infraccions
 - III. Responsables, sancions i procediment sancionador
- ANNEXES

VIC

1. DISPOSICIONS GENERALS
2. PAISATGE URBÀ
 - I. Disposicions generals
 - II. Protecció del paisatge en les construccions
 - III. Usos públics del paisatge urbà
 - IV. Usos privats del paisatge urbà
 - V. Portes de la ciutat
3. INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA
 - I. Condicions generals d'integració paisatgística
 - II. Estudis d'integració paisatgística
4. MATERIALS, TEXTURES, ACABATS I COLORS DE LES FAÇANES
 - I. Protecció del paisatge en les construccions
 - II. Intervenció i gestió de l'espai lliure
 - III. Publicitat i elements identificadors
5. RÈGIM DISCIPLINARI I SANCIONADOR
6. DISPOSICIONS DEROGATÒRIES
7. ANNEXES

LLEIDA

1. DISPOSICIONS GENERALS
2. EDIFICACIONS
3. ESPAIS LLIURES D'EDIFICACIÓ
4. ACTIVITATS A LA VIA PÚBLICA
5. RÈTOLS IDENTIFICATIUS I PUBLICITARIS
6. TRAMITACIÓ ADMINISTRATIVA
7. PROTECCIÓ DE LA LEGALITAT

DISPOSICIÓ ADDICIONAL
 DISPOSICIONS DEROGATÒRIES
 DISPOSICIÓ FINAL
 ANNEXES

- Delimitació
- Carta Color
- Plànol protecció visuals
- Disposició terrasses
- Rètols en àrea de protecció

GRANOLLERS

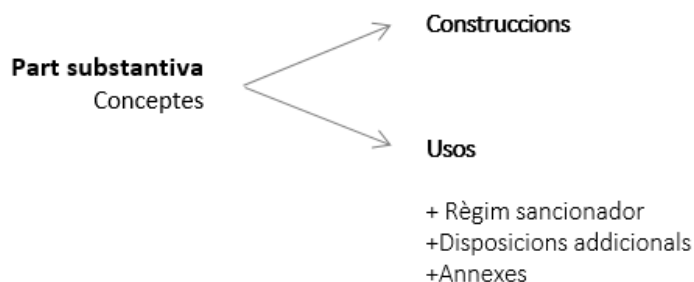
1. DISPOSICIONS GENERALS
 2. D'APLICACIÓ GENERAL
 3. USOS DEL PAISATGE
 4. USOS DEL PAISATGE PERIURBÀ
 5. USOS DEL PAISATGE DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA
 6. PUBLICITAT I ELEMENTS IDENTIFICADORS
 7. INFRACCIONS I SANCIONS
- ANNEXES

SITGES

1. DISPOSICIONS GENERALS
2. CONDICIONS DE L'EDIFICACIÓ
 - I. Condicions exteriors
Cossos sortints, elements sortints, tractament de les parts externes de l'edificació, rètols
 - II. Condicions interiors
Habitatge, espais sobre l'ARM
3. REGULACIÓ DEL PROCÉS CONSTRUCTIU
 - I. Condicions generals, enderroc, obres reforma i ampliació, elements auxiliars, altres)
4. DISPOSICIONS TRANSITÒRIES
5. DISPOSICIONS DEROGATÒRIES
6. DISPOSICIONS FINALS
7. ANNEX GRÀFIC

Dels diferents exemples analitzats, i de la tasca prèvia on es comparaven un seguit d'ordenances del paisatge realitzades pels Serveis Tècnics Municipals, es desprenen un conjunt d'aspectes comuns o bàsics compartits per la majoria d'ordenances, i un segon grup d'aspectes singulars que podrien ser d'interès.

Pel que fa a l'estructura, com a text normatiu, les ordenances consten d'un títol preliminar, una part substantiva i una part final on es regulen, si s'escau, disposicions addicionals, transitòries, derogatòries o finals. Així mateix, moltes d'elles contenen també annexos. Pel que fa a la part substantiva, consta d'uns pocs títols, estructurats en la majora dels casos a partir de dos conceptes bàsics: construccions i usos. Normalment s'inclou també un títol que fa referència exclusivament a la publicitat i retolació. L'últim títol sempre fa referència als règim disciplinari i sancionador.

3 ELEMENTS

Amb independència de com s'acabava estructurant el text normatiu, hi ha una sèrie d'aspectes que recullen bona part de les ordenances de paisatge. Aquests es poden agrupar de forma simple de la manera següent:

- **Pells o plans:** façanes, mitgeres, elements sobreposats i sortints, cobertes i terrats, etc.
- **Espais:** espais lliures privats, públics, espai aeri, etc.
- **Activitats a la via pública:** terrasses, fires, etc.
- **Equipaments i instal·lacions tècniques:** antenes, aparells de climatització, panells solars, etc.
- **Publicitat i rètols:** cartells, pancartes, rètols, etc.

Així mateix, subratllar també que gairebé totes les ordenances analitzades presenten aspectes singulars, com per exemple l'especial atenció amb la que es tracta l'arbrat urbà en les ordenances de Tiana, la regulació de les Portes de la ciutat en el cas de Vic, la distinció entre l'ús natural i l'ús excepcional en les diferents disposicions de l'exemple de Barcelona, i un llarg etcètera.

A continuació es mostren unes fitxes resum que s'han elaborat per a sintetitzar la regulació d'aquests elements agrupats segons tres grans blocs. Aquests blocs coincideixen amb les sessions temàtiques amb la participació de tècnics municipals experts en cadascuna d'aquestes matèries.

Referències sobre els SERVEIS d'altres ordenances de paisatge urbà		BARCELONA	GRANOLLERS	LLEIDA	VIC	SITGES
MUNICIPI						
Relat / estructura						
ELEMENTS VINCULATS ALS SERVEIS INCLOSOS						
Conduccions i connexions	Tal i com el seu nom indica, se centra en els usos, tant públics com privats del paisatge urbà. Possibles conceptes d'interès: ús natural, ús excepcional i zonificació. Concepte agents de contaminació del paisatge urbà	És especialment interessant l'entloc del document, que regula aspectes generals, com la carta de colors; l' il·luminació d'edificis, etc. així com aspectes específics del paisatge urbà, del paisatge pertorbà i dels polígons d'activitat econòmica. Annex de criteris i recomanacions.	Conté títols específics en relació a la regulació de les edificacions, els espais lliures, activitats a la via pública i rètols.	Es fa una distinció entre aquelles disposicions referents al paisatge urbà, a la integració paisatgística i els acabats de les façanes. Dins el títol del paisatge urbà es fa esment tant a les construccions, com als usos públics i privats.	Molt sintètica agrupant la regulació en façana, volumetria i sortints segons tipus de coberta. Com a singularitats destacar el títol que fa referència a les condicions de l'edificació, tant condicions exteriors com interiors, i un segon centrat en la regulació del procés constructiu.	
		Articles 8, 40, 45-48, 86-97	Articles 8, 17-20, 28, 34	Articles 7 a 18	Articles 7, 37-42	Art. 9-11, 18-19
		40	8	9	41	11
		46	17	11 i 12	38	9
		76	17		39 i 40	
		46	20	11 i 12		18-19
		47	28, 34			9
		48	18, 19	13	42	9
		86 – 97 DEROGAT	19	13	37	18-19
		86 – 97 DEROGAT	18, 29	13	41	18-19
		45	7	7	37	18-19
		56, 62	5	14, 15, 16 i 17	18	
		76	15	18	11 i 34	8
						18-19
Criteri general	Serveis i instal·lacions sobre els edificis protegida de les visuals des de qualsevol espai públic (adjacent o elevat) o bé en façana o coberta, si és imprescindible, amb elements constructius permanents o mesures correctores que els ocultin.					
Criteri específic/singular	Art. 40. La instal·lació de serveis en façana estarà condicionada a la presentació d'un PROJECTE D'INTEGRACIÓ GLOBAL en la composició arquitectònica de l'edifici que haurà d'ésser acceptada mitjançant la corresponent llicència.	Art. 34. En el paisatge dels polígons industrials, tot i que remet als mateixos articles, introdueix el concepte d'INTEGRACIÓ VISUAL amb l'edificació i el seu entorn.	Art. 13 i disposició. En antenes i altres a criteris dels tècnics, en l'àmbit de protecció de visuals (plànol ANNEX III) es requerirà informe favorable previ de la COMISSIÓ MUNICIPAL DE PATRIMONI .	Art. 7. En espai públic, les xarxes seran soterrades . La instal·lació en façanes només es permetrà quan vingui condicionada pels mateixos serveis públics.	Art. 18. Sobre les antenes, no s'admeten dispositius particulars. Dins del PEPPAC arquitectònic , no es podran col·locar instal·lacions en espais visibles. Serà objecte d'anàlisi patrimonial.	

Referències sobre el PATRIMONI d'altres ordenances de paisatge urbà					
MUNICIPI	BARCELONA	GRANOLLERS	LLEIDA	VIC	SITGES
Relat / estructura					
ELEMENTS VINCULATS ALS PATRIMONI INCLOSOS					
Rétols i publicitat	76	40	31, 36	21-31, 41	13 i 14
Carta de Colors		6, Annex II	Annex II	Títol IV 56-68	Document independent
Instal·lacions	63	19, 20, 29,	13	39 i 40	9
Agreujants patrimonials en infraccions	114	61	11 i 12		
Façanes				10	
Tanques				13, 15	12
Mitgeres	72			14, 15	
Tendals				11	
Baranes					8
Ascensors nous					5
Entorns a les edificacions (jardins...)					12
Procés constructiu. Enderrocs					Títol Segon. 21
Criteri general	<i>Respecte dels elements que es regulen en les ordenances de paisatge urbà (rétols, instal·lacions, etc.), la protecció dels valors patrimonials implica un tractament (i infracció) més restrictiu quan existeix (PEPPCA, centre històric...), en quant a criteris quantitius i qualitius o en quant al control per part de l'administració (licències, organismes consultius...)</i>				
Criteri específic/singular	Zona de protecció paisatgística respecte elements patrimonials i naturals i transició per eixos i àrees puntuals	Art. 6. Aplicació de la Carta de Colors en PEPPA i clau 1A (zona centre)	COMISSIÓ MUNICIPAL DEL PATRIMONI informará, a criteri dels tècnics municipals, quan calgui valorar aspectes no reglats que resulten substancials en la presa de consideració de la proposta	L'elaboració de projectes d'integració paisatgística i Criteris de dels Estudis d'Integració Paisatgística en Sòl Urbà. Definició d'àmbits PORTA CIUTAT amb límits, objectius i determinacions	Introdueix el procés constructiu i temporal i el seu impacte en la ciutat. Enderrocs, excavacions en àrees d'expectativa arqueològica, solars, etc.

Referències sobre el ESPAI PÚBLIC d'altres ordenances de paisatge urbà

MUNICIPI	BARCELONA	GRANOLLERS	LLEIDA	VIC	SITGES
Relat / estructura	<p>Considera l'espai públic com l'observatori del paisatge urbà pel que regula altres elements o usos en relació a aquest, per limitar condicionar la seva visibilitat, ocupació, projecció, il·luminació, etc. en diferents graus segons mapa de zonificació dels usos:</p> <ul style="list-style-type: none"> generals prohibició restricció transició i II <p>ús natural (habitual) / ús excepcional</p>	<p>És especialment interessant l'enfoc del document, que regula aspectes generals, com la carta de colors, l'il·luminació d'edificis, etc. així com aspectes específics del paisatge urbà, del paisatge pertorbà i dels polígons d'activitat econòmica.</p> <p>Annex de criteris i recomanacions.</p>	<p>Conté títols específics en relació a la regulació de les edificacions, els espais lliures, activitats a la via pública i rètols.</p>	<p>Es fa una distinció entre aquelles disposicions referents al paisatge urbà, a la integració paisatgística i els acabats de les façanes. Dins el títol del paisatge urbà es fa esment tant a les construccions, com als usos públics i privats.</p>	<p>Molt sintètica agrupant la regulació en façana, volumetria i sortints segons tipus de coberta. Pràcticament no introdueix elements propis de l'espai públic.</p>
ELEMENTS VINCLATS ALS ESPAI PÚBLIC INCLOSOS					
Urbanització	15			19	
Mobiliari urbà				17	
Rètols i publicitat	30, 52, 54, 55, 71, 76	38-49, 52-57	31 - 36	21-31, 41	13 i 14
Muntatges d'instal·lacions efímeres	31, 35, 36, 37		29	32	
Terrasses restauració	32		28	33	
Tanques	26-29	30, 35	24, 25	13, 15, 36	12
Espais lliures privats (jardins...)	77-80	27, 36	21, 22		12
Il·luminació	45	37		18	8
Jardineres, expositors...	59			33	12
Solars	82 (publicitat)		24, 26	16	
Vegetació		31			
Criteri general	<p><i>En termes generals les ordenances consideren l'espai públic com a una part inherent del paisatge urbà, tot i que en la seva regulació apareix com a OBSERVATORI i no tant com a medi/ús/imatge sobre el qual es condiona la ubicació, configuració, relació dels elements verticals del paisatge.</i></p>				
Criteri específic/singular	<p>L'ordenança fa un èmfasi molt gran sobre l'efecte paisatgístic pertorbador i "contaminant" de la publicitat estàtica o efímera. És clarament un factor propi de la ciutat de Barcelona.</p>	<p>Els projectes d'obra nova, remodelació, urbanització i enderroc que deixin a la vista una paret mitgera pròpia o aliena han d'incloure l'estudi d'impacte visual i les mesures correctores per a l'homogeneïtat del conjunt.</p>	<p>Desplega amb cert detall la regulació dels espais lliures de l'edificació públics i privats. Aquí introdueix criteris sobre l'espai públic.</p>	<p>Sobre l'espai públic, l'ordenança introdueix conceptes i principis generals i exigeix el compliment i la coherència amb uns criteris aprovats per l'Ajuntament.</p>	<p>Introdueix el procés constructiu i temporal i el seu impacte en la ciutat. Enderrocs, excavacions en àrees d'expectativa arqueològica, solars, etc.</p>

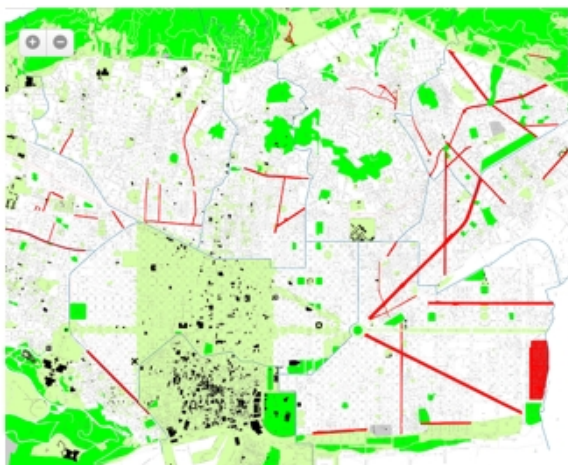
4 ZONIFICACIÓ

Malgrat que les ordenances presenten un format i un estil molt jurídic i normatiu, la majoria d'ordenances de paisatge referents al nostre país contenen zonificacions geogràfiques que requereixen plànols per a delimitar-les. Es grafien conceptes diferents d'acord a diferents estratègies reguladors. En alguns casos s'estableix un gradient de protecció (zones de prohibició, de restricció o de transició), en d'altres s'estableixen diferents naturaleses de paisatge (urbà, de l'activitat econòmica o periurbà), o protecció de visuals. De tots aquestes delimitacions, en destaca l'ordenança de Vic amb una proposta de delimitació sobre els espai porta de la ciutat, amb una delimitació que fins i tot s'acompanya d'unes fitxes amb criteris i recomanacions paisatgístiques. Controlar la visibilitat llunyana i els telons de fons, promoure plantacions arbrades, endreçar els usos i la seva imatge sobre les vies, són alguns dels aspectes que inclouen aquestes fitxes.

BARCELONA

Zonificació dels usos del paisatge urbà

- **ZONES DE PROHIBICIÓ:**
Conjunts i edificis amb catalogacions patrimonials de primer ordre.
- **ZONES DE TRANSICIÓ I:**
Espais d'activitat comercial intensa o urbanística no consolidats.
- **ZONES DE PROHIBICIÓ:**
Cementiris i zones verdes.
- **ZONES DE TRANSICIÓ II:**
Àrees on es pot desenvolupar un pla que concreti la presència de publicitat, d'identificadors o altres elements potencialment contaminants.
- **ZONES DE RESTRICCIÓ:**
Conjunts, edificis i vies principals protegides.

GRANOLLERS

Tipus de paisatge

- Paisatge dels polígons d'activitat econòmica
- Paisatge periurbà
- Paisatge urbà

LLEIDA

Àrea de protecció paisatgística

Àmbit protecció visuals

VIC

Portes de la ciutat

5 ESTUDIS D'INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA

A continuació es transcriu una part de la secció 2 del Títol III de l'Ordenança de paisatge de Vic.

Estudis d'Impacte i Integració Paisatgística

50. Abast i Finalitat

1. *En els supòsits en què sigui exigible d'acord amb la normativa urbanística del POUM, caldrà realitzar un "Estudi d'impacte i integració Paisatgística" de la intervenció a realitzar.*
2. *Aquest "Estudi d'impacte i integració Paisatgística" haurà d'analitzar i valorar els aspectes que correspongui d'implantació, relació amb la topografia i l'entorn, volum, formalització arquitectònica, materials, textura i cromatisme.*
3. *El contingut de l'estudi ha de ser proporcionat a l'extensió i la magnitud de l'actuació; adaptant la seva amplitud a la complexitat de l'actuació.*
4. *Si l'actuació per la qual es realitza l'Estudi d'impacte i integració Paisatgística no comporta canvis en el paisatge, per tractar-se de reformes interiors de construccions o elements existents, l'estudi d'impacte i integració paisatgística ha d'aportar imatges d'aquests i limitar-se a expressar aquesta circumstància.*

51. Condicions dels Estudis d'Impacte i Integració Paisatgística

En general, els Estudis d'Integració Paisatgística han de raonar prou les decisions adoptades i han d'aportar la documentació suficient per a fer-ne la corresponent avaluació.

1. *Han de tenir un caràcter operatiu, perquè han de servir de base per a determinar la compatibilitat de les actuacions amb els objectius establerts en matèria de paisatge.*
2. *Han de ser aplicats. No hi ha d'haver explicacions teòriques ni conceptuals (què és el paisatge, què és la integració, com s'estudia la visibilitat, ... etc.) ni tampoc afirmacions que no es puguin corroborar amb el material gràfic i la documentació tècnica.*
3. *Han de ser concisos perquè s'han de centrar en l'argumentació, sintètica i predominantment gràfica, d'aquelles decisions projectuals que fonamenten la integració paisatgística de l'actuació.*
4. *Han de ser complets; contenint tota la documentació necessària per tal que es pugui valorar les decisions preses, els criteris seguits i les accions previstes per l'actuació.*
5. *Han de ser flexibles, ja que s'han d'adaptar a les característiques específiques de cada actuació, és a dir, cal seleccionar en cada cas les variables més significatives i el tipus de documents que cal aportar.*

54. Estructura i contingut dels Estudis d'Impacte i Integració Paisatgística en Sòl Urbà

L'estudi d'impacte i integració paisatgística tindrà, com a mínim, el contingut previst en l'21 del Decret 343/2006 de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge.

1. *D'acord amb la "Guia d'estudis d'impacte i integració paisatgística", el contingut s'estructura de la següent manera:*

INFORMACIÓ BÀSICA

 - *Identificació de les dades bàsiques de l'actuació (objecte, promotor, municipi...)*
 - *Planejament vigent i instruments de paisatge*

DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE / PLA

 - *Paisatge del lloc i projecte:*
 - *Descripció i visibilitat de l'emplaçament*
 - *Programa i requisits del projecte*
 - *Visió integral del projecte (estat inicial i estat final. Inserció del projecte i visió global de l'ordenació)*
 - *Anàlisi de les transformacions (topografia, vegetació, visió, etc.)*
 - *Estratègies, criteris i mesures d'integració (impactes potencials, anàlisi de les alternatives, justificació de la solució adoptada, descripció de les mesures adoptades per a la prevenció, correcció i compensació dels impactes)*
2. *El contingut necessari per a exposar cadascun dels punts anteriors serà l'apropiat a l'extensió i magnitud de l'actuació, però contindrà, com a mínim la següent documentació:*
 - *Breu memòria descriptiva de la intervenció pretesa*
 - *Plànols:*
 - *Planta de situació (a escala mínima 1:1000)*

- Seccions d'emplaçament, en les que es representarà la parcel·la d'intervenció i la seva relació amb l'entorn.
- Proposta d'intervenció amb les diferents alternatives estudiades, si n'hi ha.
- Fotomuntatges realistes de la proposta.
- Plantes.
- Seccions i alçats en relació a l'entorn.
- Concreció de la definició constructiva, materials, textures i cromatisme de les façanes, cobertes i resta d'elements significatius.

55. Criteris de dels Estudis d'Integració Paisatgística en Sòl Urbà

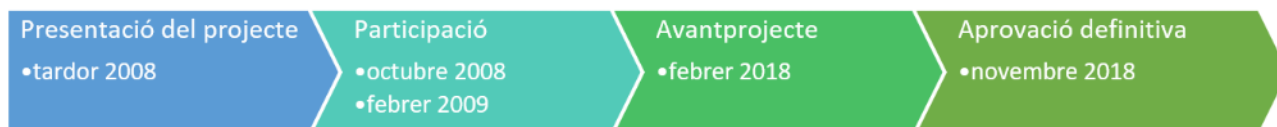
Els estudis d'integració paisatgística es valoraran a partir dels següents criteris:

1. **Localització i Visibilitat:**
Procurar no interferir visuals destacades. Evitar ocultar monuments, edificacions patrimonials o històriques i vistes singulars. Evitar també els punts focals de carreteres panoràmiques des de miradors destacats, i els sistemes hídrics.
2. **Volumetria:**
Adaptar les dimensions a l'escala del lloc i el paisatge, tenint cura de la composició de conjunt i garantint la coherència i integració amb les característiques i valors paisatgístics de l'àrea en la qual s'implanti.
3. **Acabats exteriors:**
Tots els paraments exteriors han d'utilitzar materials per anar vistos o tenir un acabat exterior. El cromatisme exterior haurà de garantir la seva integració en l'entorn, no generant grans contrastos ni brillantors. En les cobertes s'escolliran materials i colors que no provoquin contrastos cromàtics discordants amb l'entorn ni brillantors. Els tancaments exteriors estaran pensats de forma unitària.
4. **Quan els estudis d'integració paisatgística s'elaborin en relació a polígons industrials i/o zones d'activitat econòmica, els criteris per a la seva redacció i valoració tindran en compte la "Guia d'integració paisatgística dels polígons industrials i sectors d'activitat econòmica".**

6 PARTICIPACIÓ CIUTADANA

A continuació es fa una descripció sintètica de la participació ciutadana realitzada en el marc de la redacció de l'Ordenança de paisatge de la ciutat de Lleida.

Fases en la tramitació del document:

Dades bàsiques del procés participatiu:

Promotors: Fundació del Paisatge Urbà de Lleida i regidoria de Participació ciutadana de l'Ajuntament

Objecte: reflexió sobre el contingut, l'abast i les determinacions.

Dues aproximacions complementàries, d'una banda la dels tècnics i de l'altra la de la ciutadania:

- Recollir la legislació dispersa.
- Pacte amb la ciutadania, transformació i millora de forma concertada.

Accions: combinació de jornades tècniques amb la recollida de suggeriments de la ciutadania en general i dels sectors professionals i les associacions més directament implicats amb l'ús i el manteniment de l'espai urbà.

1. Jornades tècniques amb la participació dels sectors professionals implicats
2. Presentació del projecte i recollida de suggeriments amb totes les entitats veïnals de la ciutat.
3. Butlletes per mitjà de les quals qualsevol ciutadà pot fer arribar les seves propostes a la Fundació del Paisatge Urbà de Lleida.

Objectius dels tallers:

1. Contrastar i, sobretot, plantejar entre tots els diferents sectors implicats, els continguts de l'Ordenança del Paisatge de Lleida, amb l'objectiu de disposar de pautes i idees que es puguin tenir en consideració per a la seva redacció final.
2. Donar veu a agents professionals, econòmics i socials del nostre territori per tal de recollir les seves aportacions sobre com concretar l'abast i el contingut de l'Ordenança del Paisatge.

Públic a qui van dirigits: sector privat, ciutadania i organismes públics, més concretament: col·legis professionals, sector agrari, empresaris de serveis, indústria i comerç, Mesa construcció etc., comerciants, turisme i hostaleria, associacions de veïns, culturals, socials i ambientals, universitat i centres de recerca, i persones o entitats, que hagin mostrat el seu interès per aquesta temàtica, en algun moment

En aquesta i la següent pàgina: imatges relacionades amb el procés participatiu per a l'elaboració de l'Ordenança del Paisatge de Lleida.
Font: <https://www.paeria.cat/processosparticipatius/ca/paisatge/paisatge.asp>

Aportacions:

- La importància creixent que la societat atribueix a la imatge del paisatge.
- L'acceptació que el paisatge no és congelat sinó que es construeix en un procés dinàmic.
- La importància creixent dels recursos intangibles i la preservació dels valors propis del paisatge de la ciutat.
- La importància social creixent del medi ambient.
- El paper històric, cultural i identitari del paisatge.
- El procés continuat de degradació que pateix.
- La importància de millorar l'aspecte dels espais abandonats o en desús que es troben tant a l'interior de la ciutat com en la transició entre la ciutat i l'Horta.
- Necessitat de posar ordre, començant per l'escala gran i a nivell de l'espai públic, per anar-se aplicant al detall i a l'espai privat.
- La importància de protegir les visuals.
- Necessitat de cohesionar la ciutat, a la vegada que es posen en relleu els valors específics de cada barri o element de la ciutat.

A partir de les aportacions amb més consens, es definiren els objectius de l'Ordenança, diferenciant entre: elements urbans, elements propis de l'activitat agrícola i elements i activitats no vinculades directament a l'activitat agrícola.

Ajuntament de Terrassa

JORDI DE RIVERA
ARQUITECTE URBANISTA